

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
STUDENT'S SATISFACTION TOWARDS PROPAGATION OF DHAMMA STUDIES
AT SCHOOLS IN PHACHI DISTRICT, AYUTTHAYA PROVINCE

พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทฺธจิตฺโต)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุนทรจิตโต)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**STUDENT'S SATISFACTION TOWARDS PROPAGATION OF DHAMMA STUDIES
AT SCHOOLS IN PHACHI DISTRICT, AYUTTHAYA PROVINCE**

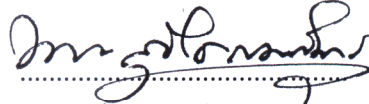
Phrakrûsûntornjetiyâphiwat (Chaiwat Sutdhajitto)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Art
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E.2011

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

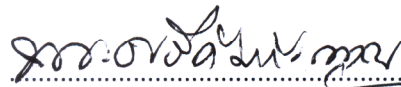
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

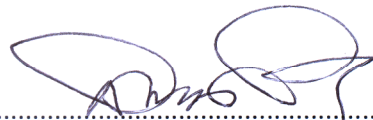
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระศรีคัมภีรญาณ, รศ.ดร.)

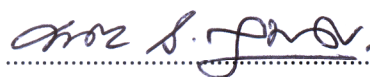
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนินฐ์ ศรีทอง)

กรรมการ

(อาจารย์ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนินฐ์ ศรีทอง ประธานกรรมการ

อาจารย์ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ กรรมการ

อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต

กรรมการ

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ผู้วิจัย** : พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทนต์จิตโต)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ผศ.ดร.โกนิฐฐ์ ศรีทอง ป.ธ.๗, พ.ม., พธ.บ., M.A., Ph.D.
 - : อาจารย์ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ น.ธ.เอก, ป.๑-๒,
พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง), ศศ.ม.(พัฒนาสังคม)
 - : อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต พ.ม.ช., พธ.บ., M.A., Ph.D.(Pub.Admin.)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (๑) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๒) เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดย จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ และ (๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีประสิทธิภาพ ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนธรรมศึกษา ระดับธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน ๒๒ โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๓๑๖ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีผลแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง ๕ ด้าน คือ (๑)ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน (๒)ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน (๓)ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ (๔)ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และ (๕)ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่า นักเรียนธรรมศึกษาที่มีอายุ ระดับช่วงชั้นเรียน และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนธรรมศึกษาที่มีเพศ และระดับชั้นเรียนธรรมศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีประสิทธิภาพ พบว่า

มีปัญหาอุปสรรคดังนี้ คือ (๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน เช่น ไม่ค่อยมีอุปกรณ์มาช่วยในการสอน (๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เช่น ไม่มีห้องเรียนที่มีบริบทด้านการส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะ (๓) ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ เช่น ไม่ค่อยมีการวัดความรู้นักเรียนก่อนและหลังการเรียน (๔) ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี เช่น อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีไม่ค่อยมีความทันสมัย และ (๕) ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ เช่น ไม่ค่อยมีการสาธิตหรือการยกตัวอย่างเปรียบเทียบประกอบ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาดังนี้ คือ (๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน เช่น ควรมีการใช้และปรับปรุงอุปกรณ์สื่อในการสอนให้มีความทันสมัย (๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เช่น ควรสนับสนุนให้มีการจัดห้องส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะเพื่อให้รู้สึกเข้าถึงพระรัตนตรัยได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น (๓) ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ เช่น ควรมีการทดสอบความรู้นักเรียนก่อนและหลังการเรียนบ้าง (๔) ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี เช่น ควรมีการค้นคว้าพัฒนานวัตกรรมการสอนให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และ (๕) ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ เช่น ควรมีการสาธิตหรือยกตัวอย่างประกอบบ้าง เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น

Thesis Title : Student's Satisfaction towards Propagation of Dhamma Studies at Schools in Phachi District, Ayutthaya Province.

Researcher : Phrakrûsûntornjetiyâphiwat (Chaiwat Sutdhajitto)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Thesis Supervisory Committee

- : Asst.Prof.Dr.Konit Srithong Pali VII, Dip.in Ed., B.A., M.A., Ph.D.
- : Phrakrûsangkrâk Kiettisak Kittipaño Pali I-II, B.A.(1st Class), M.A.(Social Development).
- : Dr.Phichet Thangto B.A., M.A., Ph.D.(Pub.Admin.).

Date of Graduation : January 25, 2012

ABSTRACT

The main objectives of this research are: i) to study student's satisfaction towards propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province; ii) to compare the student's satisfaction towards propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province, classified by the personal status : sex, age, level of study class, level of Dhamma Studies class and the size of schools; and iii) to study the problems, the suggestions of effective development about propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province. The research is survey research. Data collections are conducted using questionnaire with 316 targets of first year, second and third year students of Dhamma Studies from 22 schools in Phachi District, Ayutthaya Province, selected by purposive sampling technique. Data analysis was conducted using Statistical Program for analysis of Social Science data. Statistical values of Frequency, Percentage, Average and Standard Deviation were described. t-test was used for two variables. F-test with One-way ANOVA was employed for at least three variables. Statistical significance was conducted using Least Significant Difference (LSD) with .05 level of significance.

Results of the Research were concluded as follows:

1) The overall student's satisfaction towards propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province was found at the high level ($\bar{x} = 3.89$). When considered in each aspects, it was also noticed at the high levels in all aspects, namely, i) equipment for teaching, ii) to create an atmosphere in the classroom, iii) the method of propagation, iv) equipment and media technologies, and v) a method of propagation.

2) With regard to comparison of student's satisfaction towards propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province, classified by the personal status : sex, age, level of study class, level of Dhamma Studies class and the size of schools, it was found that student's satisfaction towards propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province with the different of age, level of study class and the size of schools was statistically different at .05 level of significance, therefore the hypotheses were accepted. However, student's satisfaction towards propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province with the different of sex and level of Dhamma Studies class was not statistical significance, therefore the hypotheses were rejected.

3) For the problems, the suggestions of effective development about propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province, it was found that:

The problems were as follows: i) Equipment for teaching, such as no enough equipment for teaching, ii) To create an atmosphere in the classroom, such as there was no classroom context for promoting morality and ethics in particular, iii) The method of propagation, such as no various measuring student's knowledge before and after school, iv) Equipment and media technologies, such as the existing equipment and media technologies were less developed and advanced, and v) A method of propagation, such as there were a few demonstrative and comparative examples.

The suggestions of effective development about propagation of Dhamma Studies at schools in Phachi District, Ayutthaya Province offers the following guidelines: i) Equipment for teaching should be used to teach up to date, ii) To create an atmosphere in the classroom, for example, there should be encouraged to promote morality and ethics in particular, especially to provide access to the Triple Gem that is

more concrete, iii) The method of propagation should be extended to test student's knowledge before and after studying, iv) Equipment and media technologies, such as the development of innovative teaching and research should be diversified to meet the needs of learners, and v) A method of propagation should be developed, such as there should be demonstrated or compared the examples for more concrete form.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของท่าน คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทั้ง ๓ ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐฐ์ ศรีทอง อาจารย์ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ และอาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ที่ได้เมตตากรุณา อนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี เป็นลำดับตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช ดร.ยุทธนา ปราณีต และ ดร.ทิวาทิพย์ เทียมชัยภูมิ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้คำปรึกษา แนะนำในการตรวจแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระศรีคัมภีรญาณ, รศ.ดร. ประธานกรรมการ สอนป้องกันวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนธิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทั้ง ๓ ท่าน ดังกล่าวนั้น รวมทั้งท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง พุทธ คุณธิดาวิภา หมั่นมี คุณสุกัญญา แจ่มนคร และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรทุกท่าน ที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการช่วยเหลือด้านต่างๆ อยากบอกความรู้สึกว่า “มีทั้งกลุ่มใจและท้อ ใจในบางเวลา แต่ก็นำภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในมหาจุฬาฯ แห่งนี้” และได้ เป็นลูกศิษย์ของท่านคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพและคุณธรรมทุกๆ ท่าน

ขอขอบพระคุณ พระปลัดวินัย วินโย เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปที่ ๒ และนางสาวสุนทรี ดิษฐลักษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา” ที่ อนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัยอย่างดี และท่านผู้อำนวยการ ครูโรงเรียนวัด เจริญธรรมฯ ตลอดถึงท่านผู้บริหาร ครูอาจารย์ทุกโรงเรียน และนักเรียนธรรมศึกษาทุกระดับ ชั้นในอำเภอภาชีทุกคน ที่อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี ท่ามกลางบรรยากาศที่ร้อนๆ หนาวๆ ของทุกวันในการออกเก็บรวบรวมข้อมูลและรับทราบถึง ความลำบากในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลให้ประจักษ์ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระญาณไตรโลก รองเจ้าคณะจังหวัด พระนครศรีอยุธยา รูปที่ ๑ พระครูปัญญาวิชิตคุณ เจ้าคณะอำเภอภาชี และพระสังฆาธิการ อำเภอภาชีทุกท่าน ที่เมตตาอนุเคราะห์และเกื้อหนุนกันฉันมิตรต่อผู้วิจัยตลอดมาอยู่เสมอ นอกจากนี้ ก็มีทั้งเพื่อนๆ ร่วมรุ่นทุกท่านที่ร่วมด้วยช่วยกันมาตลอดทั้งข้อมูลเอกสารงานวิจัย ต่างๆ และคณะสงฆ์ญาติโยมวัดเจริญธรรมทุกท่านที่ช่วยเป็นกำลังใจผลักดันกันเป็นอย่างดี

ขออนุโมทนาขอบคุณ โยมน้องพี่ทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือชี้แนะแนวทางดำเนินการใน การทำวิทยานิพนธ์ เช่น เกสัชกรหญิงนิธิกาญจน์ ชันติวรพงศ์ คุณครูจงจิตร์ เลิศวัฒนาพร คุณเด่นนภา สุขท่า และคุณจิราพร ประสงค์ทรัพย์ ที่เอื้อเฟื้อทั้งกำลังใจ กำลังใจ ให้ความ

ช่วยเหลือเกื้อกูล และแนะนำในเรื่องเครื่องมือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย และดำเนินการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้เอื้อเฟื้อข้อมูลทางวิชาการ ในด้านหนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร แนวคิดทฤษฎี บทความ ตำรา เว็บไซต์สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่นำมาอ้างอิงทั้งที่ปรากฏและไม่ได้ปรากฏนามทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ด้วยอันว่าคุณความดีและประโยชน์ใดๆ อันพึงได้พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาวิจัยขออ้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และคารวบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ พร้อมญาติพี่น้อง และรวมไปถึงคณะญาติโยมผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ซึ่งไม่สามารถจะเอ่ยนามได้ทั้งหมด ซึ่งให้ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังใจ กำลังสนับสนุน และข้าวกันบาตรตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา โปรดทราบว่ “อาตมาไม่เคยลืม จึงได้เป็นปลื้มทุกวันนี้” ซึ่งเป็นที่มาของการเรียนรู้และศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และบันดาลให้บังเกิดเป็นผลสำเร็จด้วยดีด้วยประการฉะนี้แล

พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทฺธจิตฺโต)

๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๖
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	๑๐
๒.๑.๑ ความหมายความพึงพอใจ	๑๐
๒.๑.๒ วิธีวัดระดับความพึงพอใจ	๑๒
๒.๑.๓ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ	๑๕
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๒๐
๒.๒.๑ การเรียนการสอนของนักวิชาการทั่วไป	๒๐
๒.๒.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	๒๒
๒.๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสถานะของผู้สอน	๒๕
๒.๒.๔ การเรียนการสอนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา	๒๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่	๓๗
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน	๔๑
๒.๕ ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนในอำเภอกาฬสินธุ์	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๕
๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ	๕๕
๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่	๕๙
๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน	๖๓
๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๐
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๕
๓.๕ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๕
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๗๖
๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๗
๔.๒ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน โดยรวม รายด้านและรายข้อ	๗๙
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	๘๕
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๑๐๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๐๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๗
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๒๑
บรรณานุกรม	๑๒๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	๑๓๒
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๓๓
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC)	๑๔๐
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์หาดัชนีค่าความเชื่อมั่น (Try Out)	๑๔๖
ภาคผนวก ง ผลการหาดัชนีค่าความเชื่อมั่น (Try Out)	๑๔๙
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๕๗
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	๑๘๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ข้อมูลโรงเรียน ระดับช่วงชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๕๓	๕๐
๒.๒	บัญชีสรุปสถิติจำนวนนักเรียนสอบธรรมศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓	๕๓
๓.๑	แสดงตารางจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๑
๔.๑	แสดงจำนวน และค่าร้อยละ จำแนกตามสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๗
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาโดยรวม และรายด้าน	๗๙
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๘๐
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๘๑
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่	๘๒
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี	๘๓
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่	๘๔
๔.๘	ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ	๘๕
๔.๙	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ	๘๖
๔.๑๐	การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม จำแนกตามช่วงอายุ	๘๗
๔.๑๑	การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน จำแนกตามช่วงอายุ	๘๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๒	การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จำแนกตามช่วงอายุ	๘๙
๔.๑๓	การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ จำแนกตามช่วงอายุ	๙๐
๔.๑๔	การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี จำแนกตามช่วงอายุ	๙๑
๔.๑๕	การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ จำแนกตามช่วงอายุ	๙๒
๔.๑๖	ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้นเรียน	๙๓
๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้นประถมศึกษา	๙๔
๔.๑๘	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่	๙๕
๔.๑๙	การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่	๙๖
๔.๒๐	การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่	๙๗
๔.๒๑	การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่	๙๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๒	การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่	๙๙
๔.๒๓	การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่	๑๐๐
๔.๒๔	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๑๐๑
๔.๒๕	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๑๐๒
๔.๒๖	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๑๐๓
๔.๒๗	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่	๑๐๓
๔.๒๘	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี	๑๐๔
๔.๒๙	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่	๑๐๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงสัมพันธ์ภาพระหว่างความต้องการต่างๆ ทั้ง ๓ ทฤษฎี	๑๗
๒.๒	แสดงแผนภาพโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน	๔๖
๒.๓	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	๖๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ และ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๐ เป็นหลัก โดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิการวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	องคุดตตรนิกาย	ติกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุดตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๐ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เลขเกี่ยวกับพระไตรปิฎก เช่น เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๗/๓๗. หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๗ หน้าที่ ๓๗ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาต่างๆ ในสังคมไทยมากยิ่งขึ้นและส่งผลให้พระพุทธศาสนาถูกระทบและถูกมองข้าม เพราะคนไปหลงรับเอาค่านิยมแบบตะวันตกมาใช้ การพัฒนาเน้นไปทางนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้แทน เช่น การใช้เครื่องจักรกลแทนแรงคน มีการแข่งขันแย่งชิงกันขึ้น และขณะเดียวกันก็ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไปด้วย เช่น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธาร บรรยากาศ และทำลายสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ ทัศนคติ ค่านิยม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้ ก็คือ ปัญหาบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่แก้ไม่ตกเพราะส่วนมากไปแก้ที่ปลายเหตุ เมื่อการแก้ปัญหาของชาติดำเนินไปในทิศทางที่ทวนกระแสกับพุทธธรรม ที่สอนให้รู้จักประมาณตน และรับผิดชอบตนเองและสังคม กิจกรรมมอมเมาให้เยาวชนของชาติไปหลงไหลอยู่กับอบายมุข โดยเฉพาะเรื่องของยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ และการพนันมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นทวีคูณ การที่จะช่วยยับยั้งความเสื่อมถอยดังกล่าวไว้ได้ น่าจะได้แก่การพัฒนาเยาวชนของชาติให้ผูกพันกับหลักพุทธธรรมและยึดมั่นในหลักศาสนา อันจะทำให้เกิดความมั่นคงแก่ชาติในอนาคต แม้พระสงฆ์ก็ควรจัดโครงการเพื่อดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น และเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาฟื้นฟูจิตใจของศาสนิกชน ได้ทุกเพศทุกวัย กิจกรรมที่จัดควรจัดตามความสามารถ และความพร้อมของทางวัด บทบาทของโรงเรียน กิจกรรมอบรมเยาวชนด้านศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม หากโรงเรียนไม่สามารถจัดให้สมบูรณ์ได้ ทรัพยากรบุคคลที่ควรคำนึงถึง คือ พระสงฆ์และวัด โรงเรียน ควรขอความร่วมมือจากพระสงฆ์และวัดใกล้เคียง^๑

พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งแห่งวัฒนธรรมความดีงามคู่ชาติไทยมาแต่โบราณ ระบบพุทธธรรมได้มีบทบาทช่วยจรรโลงจิตใจชาวไทยมาช้านาน คำสอนทางพระพุทธศาสนาจึงมีความหมายมากในการที่บัณฑิตชนทั้งหลายจะพึงน้อมนำมาเป็นแสงสว่างช่วยนำทางชีวิต นำมาช่วยแก้ไขสังคม พุทธธรรมเป็นเหมือนร่มเงาของต้นไม้มีใบหนาให้ความร่มเย็นที่จะเป็นที่พักพิงของบุคคลที่กำลังเร่าร้อนด้วยความทุกข์ต่าง ๆ พุทธธรรมได้ให้อาหารทางใจแก่ผู้เข้ามาพึ่งพิง

^๑พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๑๓-๑๔.

ช่วยอบรมให้มีมโนธรรมดี^๒ และเป็นยุคที่เชื่อกันว่าผู้คนตกอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่ทุกอย่างกระจายไปได้เร็วมาก โดยเฉพาะในด้านข้อมูลข่าวสาร จนเรียกว่ายุคสื่อสารโทรคมนาคมหรือสื่อสารสนเทศ กำลังก้าวไปสู่โลกไร้พรมแดน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วธรรมชาติของสรรพสิ่งที่ไม่อยู่นิ่ง ความเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องนิรันดร์^๓

ความเป็นมาตั้งแต่ในอดีตการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย มุ่งเน้นการศึกษาในด้านภาษาบาลีเป็นสำคัญจนเมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เมื่อคราวปกครองวัดบวรนิเวศวิหาร ได้กำหนดหลักสูตรสอนพระภิกษุและสามเณรขึ้นเพื่อให้เรียนรู้หลักพระพุทธศาสนา ทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดจนหัตถ์แต่งแก่กระทัชธรรม ตกถึงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๕๔ ได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่เพื่อใช้สำหรับสอนพระนวกะ และได้โปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางเป็นครั้งแรก ในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน โดยใช้วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ และวัดเบญจมบพิตรเป็นสถานที่สอบ วิชาที่สอบมีอยู่ ๓ วิชา คือ ธรรมวิภาค แต่งความแก่กระทัชธรรม และแปลภาษามคธเฉพาะท้องถิ่นในอรรถกถาธรรมบท จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๔๕๖ ได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพิ่มคิหิปฏิบัติเข้าในธรรมวิภาค และได้ขยายหลักสูตรขึ้นอีกเป็นระดับชั้นโทและชั้นเอก ดังหลักสูตรปรากฏในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๗๒ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ทรงเห็นว่า ควรขยายโอกาสให้ฆราวาสได้ศึกษาธรรมบ้าง จึงมอบหมายให้คณะสงฆ์จัดการการศึกษาหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้นเรียกว่า “ธรรมศึกษา” เปิดชั้นแรกเป็นหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี และต่อมาได้มีการขยายออกไปเป็นชั้นธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอกในปี พ.ศ.๒๔๗๓ และ ๒๔๗๔ ตามลำดับ^๔

จากการจัดการศึกษาในครั้งนั้น ทำให้เกิดผลดีในด้านการศึกษาพระศาสนาหลายประการ เช่น ทำให้พระสงฆ์สามเณรมีความอดุสาหะในการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น เพื่อมิให้

^๒ วัดพระพุทธรูปมหาธรรมมาหาร, หนังสือที่ระลึก งานเทศกาลนมัสการพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พ.ศ. ๒๕๔๙, (กาญจนบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี สหภาพพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒๙.

^๓ กองทุนไตรรัตนานุภาพ ศูนย์ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย, *ฝันให้ไกล ไปให้ถึง*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท แปดสิบเจ็ด จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๑.

^๔ พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ), บทความ “การศึกษาของสงฆ์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์” (รัชกาลที่ ๕ ถึง รัชกาลที่ ๗), ใน ๑๐๐ ปี มหามกุฏราชวิทยาลัย (๒๔๓๖-๒๕๓๖), มหามกุฏราชวิทยาลัยฯ พิมพ์เป็นที่ระลึกในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี แห่งการสถาปนา, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๔๓๙.

ความรู้ดีต่อกว่าประชาชนที่เข้ามาศึกษาธรรมวินัย และทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดียิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเผยแผ่ศาสนา^๕

ปัจจุบัน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้ มีพระพรหมมุนี (พรหมคุดตเถร) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นแม่กองธรรมสนามหลวง เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณภาพสามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งถือว่าเป็นกิจการของคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน^๖ และภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาธรรม โดยมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาบุคลากรทางศาสนาเป็นหัวใจหลัก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปสู่จิตใจของบุคคลซึ่งจะเป็นผู้พัฒนาชาติไปสู่ความเจริญในอนาคต^๗

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ พระครูใบฎีกาชัยวัฒน์ สุทฺธิจิตโต ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสใหม่ และเป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนหลายแห่ง มองเห็นปัญหาศีลธรรมของนักเรียนและชีวิตครอบครัวที่เกิดขึ้นแก่ผู้คนในชุมชน และอยากเห็นความเจริญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงได้ออกไปสอนธรรมะในโรงเรียนที่วัดก่อน และตามด้วยโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนวัดเจริญธรรม โรงเรียนรอตเสวกวิทยา โรงเรียนภาชี “สุนทรวิทยานุกูล” เป็นต้น

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ในการประชุมพระสังฆาธิการ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) เจ้าคณะภาค ๒ ได้มีนโยบายให้คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ ได้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มากขึ้น ซึ่งเป็นงานของ “การเผยแผ่เชิงรุก” ในหลายๆ ด้านด้วยกัน เช่น งานด้าน “การศึกษาธรรมศึกษา หรือการตั้งทุน แจกทุนสงเคราะห์นักเรียน” ของคณะสงฆ์ให้มากขึ้น จึงได้ปรึกษากับนายสามารถ กองโชค อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดเจริญธรรมฯ ในสมัยนั้น เพื่อที่จะเปิดทำการสอนธรรมะในโรงเรียน ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยเป็นผู้อุปถัมภ์สนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นทุกอย่าง เช่น จัดทำหลักสูตรสอนธรรมะในสถานศึกษาตามช่วงชั้นต่างๆ อุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องถ่ายโรเนียวและเอกสารต่างๆ เป็นต้น

^๕ “ประกาศอนุญาตให้คฤหัสถ์เข้าสอบธรรม”, (แถลงการคณะสงฆ์เล่ม ๑๘ พ.ศ. ๒๔๗๒ หน้า ๓๘๙-๓๙๐, อ้างใน : พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), บทความ “การศึกษาของสงฆ์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕ ถึง รัชกาลที่ ๗), หน้า ๔๓๙.

^๖ สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๑๓-๒๑๕.

^๗ พระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาโล), ชีวิตลิขิตของกรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗-๒๘.

ในปี พ.ศ.๒๕๔๕ ในช่วงสมัยพระครูสถิตศีลคุณ เป็นเจ้าคณะตำบลภาชี ผู้ทำวิจัยได้ประสานงานขอขยายโรงเรียนที่ทำการสอนอีกหลายแห่งในเขตตำบลภาชี คือ โรงเรียนวัดอุทการาม โรงเรียนชุมชนโคกม่วงฯ และโรงเรียนภาชี “สุนทรวิทยานุกูล” ตามลำดับ สาเหตุที่ทางโรงเรียนให้ความร่วมมือและสนใจมากขึ้น เพราะเห็นคุณค่าของการนำหลักศีลธรรมเข้าสู่โรงเรียน หลังจากที่พระภิกษุเข้าไปสอนแล้วทำให้เด็กนักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เมื่อสถานที่ที่ทำการสอนเพิ่มขึ้น จำนวนนักเรียนก็เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้พระภิกษุเข้าสอนไม่เพียงพอเท่าที่ควร

ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ ส่วนราชการโดยกระทรวงวัฒนธรรม กรมการศาสนา ได้จัดทำโครงการ “พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” สอนวิชาพระพุทธศาสนา และสอนธรรมะตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งทางคณะสงฆ์ตำบลภาชี ได้มุ่งเน้นในการเรียนการสอนวิชา “ธรรมศึกษา” เป็นสำคัญ ตามนโยบายของทางวัฒนธรรมจังหวัดและเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อที่จะผลิตครูสอน “ธรรมศึกษา” ให้เพียงพอกับโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลภาชี โดยไม่ต้องไปขอความช่วยเหลือจากพื้นที่อื่นๆ ดังเช่นที่ผ่านมา และได้เปิดให้มีการสอนพระปริยัติธรรมทั้งในแผนกนักธรรมอย่างจริงจังภายในตำบลมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันผู้วิจัยได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบลอยู่ด้วยนั้น และผู้ทำวิจัยได้จัดหาทุนมาตั้งเป็นกองทุนการศึกษาขึ้นเพื่อใช้สนับสนุนในด้านการศึกษาของคณะสงฆ์และโรงเรียนต่างๆ ด้วย โดยได้ตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา ขึ้นชื่อว่า “พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ เพื่อทุนส่งเสริมการศึกษา” ถึงกระนั้นก็ตามที่ บุคลากรที่ผลิตออกมาก็ยังมีไม่เพียงพอเท่าที่ควร อีกประการหนึ่งคือตัวบุคลากรเองก็ยังมีปัญหาในการนำหลักธรรมเข้าไปสู่นักเรียน เพราะเหตุที่ระยะเวลา เนื้อหาของวิชา และวุฒิภาวะของนักเรียน ไม่สัมพันธ์กันกับการศึกษาของทางคณะสงฆ์ ดังกล่าว

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ในบทบาทของผู้เผยแผ่วิชาศีลธรรมในโรงเรียน และจากประสบการณ์ในการสอนและการทำงานเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนมาเป็นเวลาหลายปี ได้ประสบกับปัญหาในการทำงานหลายอย่าง ทั้งปัญหาจากตัวผู้สอนเอง จากบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่ทำการสอน ซึ่งมีทั้งด้านที่ควรส่งเสริมและในด้านที่ควรแก้ไขปรับปรุง ซึ่งผู้วิจัยเองมีหน้าที่ประสานงานอยู่ในอำเภอภาชีที่ผ่านมานั้น จึงมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชีเป็นอย่างไร เพื่อต้องการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชีว่ามีความเหมาะสมเพียงไร และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ทั้ง ๕ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้อุปกรณ์การเผยแผ่ ด้านการสร้างบรรยากาศใน

ห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ ซึ่งเชื่อมโยงถึงศีลธรรมและผลสอบธรรมศึกษาในด้านคุณภาพด้วย ดังนั้นการได้ทราบถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการกำหนดแนวทางการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีประสิทธิภาพ

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้ อุปกรณ์การเผยแพร่ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ และช่วงชั้นที่ ๓ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ ที่เรียนธรรมชาติ ระดับประถมศึกษาชั้นตรี ธรรมชาติชั้นโท และธรรมชาติชั้นเอก ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน ๑,๕๐๐ คน^๔

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ โรงเรียนในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๒ แห่ง

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๔ ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๔ รวมเป็นระยะเวลา ๙ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมชาติในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมชาติในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่

๑.๔.๓ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมชาติในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีประสิทธิภาพมีอะไรบ้าง

^๔ ข้อมูลจากสำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะอำเภอกาฬ ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนธรรมศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ นักเรียนที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สถานภาพ หมายถึง ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในตัวแปรต้นของการวิจัย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่

ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบใจ ความรู้สึก คุณภาพ สภาพ หรือระดับความพอใจ ซึ่งเป็นผลจากความสนใจ และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนธรรมศึกษาในทางบวก เป็นความสุขของนักเรียนที่เกิดจากการเรียน และที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการใช้อุปกรณ์การเผยแพร่ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์การเผยแพร่และสื่อเทคโนโลยี ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

การเผยแพร่ หมายถึง การทำให้ขยายออกไป การทำให้เป็นที่แพร่หลาย ในที่นี้หมายถึง การบรรยาย การให้ความรู้ธรรมะ และการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนในโรงเรียน

การเผยแพร่ธรรมศึกษา หมายถึง การทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนในโรงเรียน ตามหลักสูตรธรรมศึกษา ซึ่งมี ๓ ระดับชั้น คือ ระดับธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โดยมีการจัดเนื้อหาของหลักสูตรเป็น ๔ วิชา คือ พุทธประวัติ ธรรม ศาสนพิธี และเรียงความกระทัธรรม ของแม่กองธรรมสนามหลวง ซึ่งหมายถึง บทบาทของพระสงฆ์ผู้เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการใช้ อุปกรณ์การเผยแพร่ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์การเผยแพร่และสื่อเทคโนโลยี ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

นักเรียน หมายถึง นักเรียนผู้ที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ของคณะสงฆ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระดับช่วงชั้นเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับช่วงชั้นการศึกษาต่างๆ ในที่นี้ คือ ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้ดังนี้

๑. โรงเรียนขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑ – ๑๒๐ คน
๒. โรงเรียนขนาดกลาง	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑๒๑ – ๖๐๐ คน
๓. โรงเรียนขนาดใหญ่	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๖๐๑ - ๑,๕๐๐ คน
๔. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑,๕๐๑ คน เป็นต้นไป

สำนักศาสนศึกษา หมายถึง สถานที่อำนวยการทางด้านการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานที่ ของวัดในทางพระพุทธศาสนา ในที่นี้หมายถึง สำนักศาสนศึกษาวัดทุกวัด ที่จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หมายถึง พระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านปริยัติ และปฏิบัติ ที่ได้รับการแต่งตั้งเข้าไปทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนจนเกิดความรู้คู่คุณธรรม และส่งเข้าสอบธรรมสนามหลวง ในสังกัดสำนักศาสนศึกษาวัดต่างๆ

ครูผู้ช่วยสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน หมายถึง พระสงฆ์หรือครูผู้สอน ที่มีความรู้ ความสามารถ ทำหน้าที่เข้าไปช่วยพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการอบรมสั่งสอนนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนร่วมกัน

หลักสูตรธรรมศึกษา หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน ประกอบด้วย หลักการจุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการประเมินผล เพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้ ในที่นี้หมายถึงหลักสูตรที่ทางคณะสงฆ์ใช้เป็นหลักในการเผยแพร่ธรรมศึกษาแก่นักเรียนที่ศึกษาพระปริยัติธรรมในแผนกธรรมศึกษา ระดับธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ในโรงเรียนอำเภอกาชี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน
อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่
ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการ
เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อเป็นข้อมูลในการ
นำไปปรับปรุงพัฒนาการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน
อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนจากการศึกษา
เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

๒.๑.๑ ความหมายความพึงพอใจ

๒.๑.๒ วิธีวัดระดับความพึงพอใจ

๒.๑.๓ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน

๒.๕ ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนในอำเภอภาชี

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

๒.๑.๑ ความหมายความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาคำว่า “ความพึงพอใจ” ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความ
หมายไว้หลายลักษณะโดยมีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้พอที่จะยกมากล่าวพอสังเขป ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า พอใจ
หมายถึง สมใจ, ชอบใจ, เหมาะ พึงใจ^๑

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗๕.

วอร์แมน (Walman) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ^๒

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ในการเรียนเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการเรียนในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการเรียน^๓

กูด ซี (Good, C.) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง คุณภาพ สภาพ หรือระดับความพอใจ ซึ่งเป็นผลจากความสนใจ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการเรียน^๔

ทิฟฟิน และ แมคคอร์มิค (Tiffin and McCormick) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน(Basic needs) มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจ(Incentive) และความพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ^๕

วรูม (Vroom) กล่าวว่า ทัศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้จะหมายถึงผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น โดยทัศนคติด้านบวก จะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้นและทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจนั่นเอง^๖

วอร์แมน (Walman) 1973: 392) ความพึงพอใจ (Satisfaction) ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านพฤติกรรม ได้ให้คำจำกัดความว่า เป็นสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีความสุข ความอึดอเมใจ เมื่อความต้องการหรือแรงจูงใจของตนได้รับการตอบสนอง^๗

บลูม และ เนเลอร์ (Blum and Naylor) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ว่าเป็นทัศนคติต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการงานและปัจจัยต่างๆ เช่น ค่าจ้าง การปกครอง บังคับบัญชาความมั่นคงในการประกอบอาชีพ สภาพของงาน โอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

^๒Walman, B., **Dictionary of Behavioral Science**, (San Diego, Calif : Academic Press, 1989), p.384.

^๓ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **จิตวิทยาบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริม, ๒๕๓๙), หน้า ๑๕๓.

^๔Good, C. **Dictionary of Education**, (New York: Mc Graw-Hill Book, 1973), p.320.

^๕Tiffin and McCormick, Lovelock, **C.H.Services Marketing**, (Englewood Cliffs.H.J.:Prentice-Hall International, 1985), p.150.

^๖Vroom,V.H., **Work and Motivation**, (New York:John Wiley and Son Inc., 1964), p.99.

^๗Walman, B., **Dictionary of Behavioral Science**, p.392.

การยอมรับนับถือ ความเหมาะสมของปริมาณงาน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน ความยุติธรรมของผู้บังคับบัญชาต่อพนักงาน และอื่นๆ อีก^๕

กิติมา ปรีดีดิลก ได้รวบรวมความหมาย ของความพึงพอใจในการทำงานไว้ ดังนี้

๑. ความพึงพอใจในการทำงานตามแนวคิดของ คาร์เตอร์ (Carter) หมายถึง คุณภาพ สภาพ หรือระดับความพึงพอใจของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อคุณภาพและสภาพของงานนั้น ๆ
๒. ความพึงพอใจในการทำงานตามแนวคิดของ เบนจามิน (Benjamin) หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ
๓. ความพึงพอใจในการทำงานตามแนวคิดของ เอิร์นสท์ (Ernest) และโจเซฟ (Joseph) หมายถึง สภาพความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่การงานแล้วได้รับการตอบสนอง

๔. ความพึงพอใจตามแนวคิดของ จอร์จ (George) และเลโอนาร์ด (Leonard) หมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์^๖

จากความหมายความพึงพอใจของนักวิชาการที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า เป็นความรู้สึก ทัศนคติของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความต้องการ ความสบายใจ ความสุขใจ หรือการจูงใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการของบุคคลได้

๒.๑.๒ วิธีวัดระดับความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษา "แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีวัดระดับความพึงพอใจ" ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะพอจะประมวลยกมากล่าวไว้ พอสังเขปดังนี้

คาร์เตอร์ กู๊ด วี (Carter Good. V.) ได้ให้ความหมายของ สภาพหรือระดับความพึงพอใจว่า^๗ เป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่องาน สอดคล้องกับ มอริส (Morise) ที่อธิบายความหมายระดับความพึงพอใจว่า หมายถึง สภาพของภาวะจิตใจที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการ ถ้าความต้องการ

^๕Blum, Minton L.; & Jane C. Naylor, **Industrial Psychology**, (New York : Harper & Row Publisher, 1968), p.185.

^๖กิติมา ปรีดีดิลก, **ทฤษฎีบริหารองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : ธารณาการพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๒๗๘.

^๗Carter Good V., **Dictionary of Education**, New York : McGraw-Hill, 1973), p.185.

นั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ความเครียดจะลดน้อยลงความพึงพอใจจะเกิดขึ้นและในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น

สมยศ นาวิการ ได้กล่าวไว้ว่า การวัดการจูงใจจะมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการ คนทุกคนย่อมมีความต้องการ เช่น เราอาจจะมีความต้องการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีค่าระดับ GPA สูง ดังนั้นเมื่อเรามีความต้องการจะปฏิบัติหรือทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้แล้ว ย่อมจะหมายความว่า เรามีแรงจูงใจ หรือได้รับการกระตุ้นตอบสนองความต้องการ^{๑๑}

แมคเคลแลนด์ และ แอตกินสัน (Mc Clelland and Atkinson) ได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ว่า บุคคลจะมีความพึงพอใจในการเรียน ถ้าได้เรียนในสิ่งที่ตนพึงพอใจและจะได้ผลมากกว่าการที่บุคคลต้องเรียนในสิ่งที่ไม่พึงพอใจ^{๑๒}

วรูม (Vroom) ได้กล่าวถึงการวัดระดับความพึงพอใจไว้ว่า แรงจูงใจ คือ ผลรวมของความพอใจกับความคาดหวังที่คิดหวังไว้ แรงจูงใจ=ผลรวมของความพอใจ+ความคาดหวัง ซึ่งหมายถึง แรงจูงใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะเป็นผลที่เกิดจากทัศนคติต่อการเรียน รวมกับความคาดหวังที่เขาคาดหวังไว้ แรงจูงใจก็จะสูง แต่ในทางกลับกัน ถ้ามีทัศนคติในเชิงลบต่อการเรียน และการตอบสนองไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง แรงจูงใจก็จะต่ำไปด้วย^{๑๓}

มาสโลว์ (Maslow) ได้อธิบายเรื่อง การวัดระดับความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า มีระดับความต้องการพื้นฐานทั้งหมด ๕ ชั้น เรียกว่า (Five general System of Needs) โดยได้เขียนเป็นรูปปิรามิดแห่งความต้องการไว้ ซึ่งแสดงถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ตามลำดับจากต่ำไปสูงสุด ดังนี้

๑. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นต้องการปัจจัย ๔ เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อน หนาวและอุจาดตา ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และสัตว์ร้าย ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการพื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน

^{๑๑}สมยศ นาวิการ, **การพัฒนาองค์กรและการจูงใจ**, (กรุงเทพมหานคร:ดวงกมล, ๒๕๓๙), หน้า ๓๕.

^{๑๒}Mc Clelland, D.C. and Atkinson, D.C., **The Achievement Motive**, (New York : Appletion-Century-Croff,1955), p.553.

^{๑๓}Vroom, V.H., **Work and Motivation**, (New York : John Wiley and Son Inc.,1964), p.171.

๒. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หลังจากที่มีมนุษย์บรรลุความต้องการด้านร่างกาย ทำให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ในขั้นแรกแล้ว จะมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป เช่น หลังจากมนุษย์มีอาหารรับประทานจนอิ่มท้องแล้วได้เริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหาร หรือสุขภาพ โดยหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสารพิษที่ติดมากับอาหาร ซึ่งสารพิษเหล่านี้อาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับชีวิตของเขา เป็นต้น

๓. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and love Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้ว มนุษย์จะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป เช่น ต้องการให้พ่อแม่ พี่น้อง คนรัก รักเราและต้องการให้เขาเหล่านั้นรักเราคนเดียว ไม่ต้องการให้เขาเหล่านั้นไปรักคนอื่น โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น

๔. ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่งหลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและการเป็นเจ้าของแล้ว จะต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น เช่น ต้องการการเรียกขานจากบุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควรไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

๕. ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลง หันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์เช่นกัน^{๑๔}

จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การวัดระดับความพึงพอใจ คือ สภาพ หรือระดับความพอใจ ความชอบใจ ความรู้สึก ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจ และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนในทางบวก เป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน เป็นความสุขและพอใจของนักเรียนที่เกิดจากการเรียน ที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการใช้อุปกรณ์การเผยแพร่ เป็นต้น

^{๑๔} Maslow, A.H., **Motivation and Personality**. (2nd. Ed., New York : Harper and Row, 1970), p.146.

๒.๑.๓ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษา “แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ” ได้มีองค์การหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะพอจะประมวลยกล่าว่าไว้ พอสังเขปดังนี้

ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฟรเดอริก เฮอ์เบอร์ก (Frederick Herzberg)

สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ ได้อ้างทฤษฎีสองปัจจัยของ เฟรเดอริก เฮอ์เบอร์ก (Frederick Herzberg) โดยสรุปได้ว่า ปัจจัยการพึงพอใจในงานจะสัมพันธ์กับลักษณะของเนื้อหาเนื้องานเฮอ์เบอร์ก เรียกว่าปัจจัยการจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จ การยอมรับ ความก้าวหน้า ความเจริญเติบโต ความรับผิดชอบ ส่วนปัจจัยการไม่พึงพอใจในงานจะสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่อยู่นอกเนื้อหาเนื้องาน เรียกว่า ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยเพื่อความคงอยู่ เช่น ความสัมพันธ์ ความมั่นคงสภาพการทำงาน สภาพแวดล้อม ค่าจ้าง ดังนั้นบุคคลจะต้องทำงานที่มีลักษณะท้าทายจึงจะเป็นแรงจูงใจให้เขาทำงานอย่างแท้จริง แนวคิดนี้นำไปสู่ความคิดเรื่องการปรุงแต่งงาน (Job Enrichment) ซึ่งเป็นเทคนิคที่นำมาปรับใช้เพื่อยกระดับประสิทธิภาพประสิทธิผลของงานจนถึงปัจจุบันนี้ วิธีการพื้นฐานที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบในขอบเขตของตนอย่างสมบูรณ์ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ความเป็นตัวของตัวเองจะทำให้เกิดความรู้สึกที่จะต้องรับผิดชอบ ก็จะทำให้เกิดแรงจูงใจที่สูงขึ้นตามมา^{๑๕}

ทฤษฎีลำดับความต้องการของเมอร์เรย์

อารี พันธุ์มณี อ้างถึงในทฤษฎีของเมอร์เรย์ไว้ว่า ความต้องการเกิดขึ้นเนื่องมาจากความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ สรุปได้ดังนี้^{๑๖}

การจะเอาชนะด้วยความก้าวร้าว (Needs for Aggression) ต้องการเอาชนะผู้อื่นเอาชนะต่ออุปสรรคทั้งปวงด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ แก่งแย่งทำร้ายร่างกายหรือฆ่าฟันกัน ความต้องการจะเอาชนะด้วยความพยายาม (Needs for Counteraction) มีความวิริยะพากเพียร

^{๑๕} สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ, พฤติกรรมองค์กร ; ทฤษฎีและการประยุกต์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๐.

^{๑๖} อารี พันธุ์มณี, จิตวิทยาสร้างสรรค์ การเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ไยไหม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๘-๒๘๑.

พยายามจะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Needs for Abasement) เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับการลงโทษ ความต้องการป้องกันตนเอง (Needs for Defense) เป็นการป้องกันทางจิตใจ หาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตนเอง มีการป้องกันตนเองให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ ความต้องการเป็นอิสระ (Needs for Autonomy) ต้องการที่เป็นอิสระจากกฎเกณฑ์และการกดขี่ ดันรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง ความต้องการความสำเร็จ (Needs for Achievement) ต้องการทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จสูงกว่าเพศหญิง ความต้องการสร้างมิตรภาพ (Needs for Affiliations) ต้องการที่ทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต้องการความใกล้ชิด ความต้องการความสนุกสนาน (Needs for Play) ต้องการหัวเราะ ต้องการเรื่องตลกขบขัน ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ความต้องการแยกตน (Needs for Rejection) ต้องการความสงบ ต้องการความโดดเดี่ยว ไม่ยินดียินร้าย การเมินเฉย ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Needs for Succorance) การดูแล คำแนะนำ ความเห็นอกเห็นใจ ความสงสาร ความสุข จากผู้อื่น ความต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่น (Needs for Nurturance) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ช่วยเหลือผู้ที่ยากกว่า หรือผู้ที่ตกอยู่ในอันตราย ความต้องการสร้างความประทับใจ (Needs for Exhibition) ทั้งกับตนเองและผู้อื่น ต้องการความสนใจ ความแปลกใจ ความต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Needs for Dominance) ต้องการให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตน ต้องการความเป็นผู้นำ ความต้องการยอมรับผู้ที่เหนือกว่า (Needs for Deference) มีความยินดีที่จะช่วยเหลือ ยอมรับนับถือชื่นชม ด้วยความยินดี ความต้องการหนีความรู้สึกล้มเหลว (Needs for Avoidance of Inferiority) หลบหลีกให้พ้นจากความอับอาย การดูถูก หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความละอายใจ ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงอันตราย (Needs for Avoidance Harm) หรือความเจ็บปวดทรมาน ต้องการได้รับความปลอดภัยทั้งปวง ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการถูกตำหนิหรือการถูกลงโทษ ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Needs for Orderliness) ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง (Needs for Inviolacy) และความต้องการให้ตัวเองเด่น (Needs for Contrariness)

จากความเห็นของเมอร์เรย์ สรุปได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้น ก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ซึ่งเกิดได้ทั้งจากภายในและสภาพสังคมแรงกระตุ้นจากภายนอกตัวบุคคลก็ได้ ก็คือ เป็นความต้องการของร่างกายและจิตใจนั่นเอง

ทฤษฎี อี. อาร์. จี. ของอัลเดอร์เฟอร์

สรี้อยตระกูล (ติยานนท์) อรรถมานะ ได้อ้างทฤษฎีของ เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton Alderfer) สรุปได้ว่า เป็นทฤษฎีขยายทฤษฎีของมาสโลว์ และเฮอริเบอร์ก โดยการจัดกลุ่มของความต้องการซึ่งมีความแตกต่างกันเป็นระดับชั้นจากระดับต่ำไปจนถึงระดับสูง ดังนี้^{๑๗}

ความต้องการเพื่อการดำรงชีพ (Existence Needs) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่รอด การเป็นอยู่ที่ดีทางกายภาพการมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน ที่อำนวยความสะดวกสบายทางด้านร่างกาย ความต้องการในสัมพันธภาพ (Relatedness Needs) ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสัมพันธภาพอื่นๆ ในสังคม เพื่อที่จะให้ตัวเองเป็นที่ยอมรับทั้งบุคคลใกล้ชิดและสังคมรอบข้าง และความต้องการที่จะเจริญเติบโต (Growth Needs) ซึ่งเป็นความต้องการภายในของบุคคลอื่นที่จะทำให้เขามีการพัฒนาตนเอง ดังตารางแผนภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอริเบิร์ก	ทฤษฎีลำดับขั้นความ ต้องการของมาสโลว์	ทฤษฎี อี.อาร์.จี. ของ อัลเดอร์เฟอร์
ปัจจัยการจูงใจ	ความต้องการที่จะประสบ ความสำเร็จ	การเจริญเติบโต
	ความต้องการที่จะได้รับการ ยกย่อง	
ปัจจัยเพื่อการคงอยู่	ความต้องการทางสังคม	สัมพันธภาพ
	ความต้องการในความมั่นคง และความปลอดภัย	การดำรงชีพ
	ความต้องการทางกายภาพ	

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงสัมพันธภาพระหว่างความต้องการต่าง ๆ ทั้ง ๓ ทฤษฎี^{๑๘}

ตารางแผนภาพที่ ๒.๑ ทฤษฎีทั้งสามทฤษฎี หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกันเป็นอันมาก แต่ทฤษฎี อี. อาร์. จี. นั้นจะไม่มีเส้นแบ่งระดับความต้องการตายตัว

^{๑๗} สร้อยตระกูล (ติยานนท์) อรรถมานะ, พฤติกรรมองค์กร ; ทฤษฎีและการประยุกต์, หน้า ๑๐๔-๑๐๕.

^{๑๘} ที่มา : สร้อยตระกูล (ติยานนท์) อรรถมานะ, พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์, หน้า ๑๐.

เหมือนอย่างสองทฤษฎีแรก อัลเดอร์เฟอร์เห็นว่าความต้องการต่างๆ นั้นมีความต่อเนื่องคาบเกี่ยวสัมพันธ์กันมากกว่าที่จะเป็นระดับขั้นหรือแยกออกจากกัน นอกจากนั้นความจำเป็นในชั้นล่างก็ไม่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองเสียก่อน ความต้องการหลายๆ อย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้

กิลเมอร์ (Gilmer) ได้สรุปองค์ประกอบของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานไว้ ๑๐ ประการ คือ^{๑๙}

๑. ลักษณะของงานที่ทำ (Intrinsic aspects of the Job) องค์ประกอบนี้สัมพันธ์กับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ หากได้ทำงานตามที่เขาค้นคว้าก็จะเกิดความพอใจ

๒. การนิเทศงาน (Supervision) มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้ทำงานมีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่องานได้ และการนิเทศงานที่ไม่ดีอาจเป็นสาเหตุอันดับหนึ่งที่ทำให้เกิดการขาดงานและลาออกจากงานได้ ในเรื่องนี้เขาพบว่า ผู้หญิงมีความรู้สึกต่อองค์ประกอบนี้มากกว่าผู้ชาย

๓. ความมั่นคงในงาน (Security) ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน ได้ทำงานตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ การได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา คนที่มีความรู้น้อยหรือขาดความรู้ย่อมเห็นว่าความมั่นคงในงานมีความสำคัญสำหรับเขามาก แต่คนที่มีความรู้สูงจะรู้สึกว่าไม่มีความสำคัญมากนัก และในคนที่มียุ่่มากขึ้นจะมีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยสูงขึ้น

๔. เพื่อนร่วมงานและการดำเนินงานภายใน (Company and Management) ได้แก่ ความพอใจต่อเพื่อนร่วมงาน ชื่อเสียงและการดำเนินงานภายในของสถาบัน พบว่า ผู้ที่มีอายุมากจะมีความต้องการเกี่ยวกับเรื่องนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

๕. สภาพการทำงาน (Working Condition) ได้แก่ แสง เสียง อากาศ ห้องอาหาร ห้องน้ำ ชั่วโมงการทำงาน มีงานวิจัยหลายเรื่องที่แสดงว่าสภาพการทำงานมีความสำคัญสำหรับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ส่วนชั่วโมงการทำงานมีความสำคัญต่อผู้ชายมากกว่าลักษณะอื่น ๆ ของสภาพการทำงาน และในระหว่างผู้หญิงด้วยกัน โดยเฉพาะผู้ที่แต่งงานแล้วจะเห็นว่าชั่วโมงการทำงานมีความนำความสำคัญเป็นอย่างมาก

๖. ค่าจ้าง (Wages) มักจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจมากกว่าความพึงพอใจ ผู้ชายจะเห็นค่าจ้างเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าผู้หญิง และผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงงานจะเห็นว่า ค่าจ้างมีความสำคัญสำหรับเขามากกว่าผู้ที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน หรือหน่วยงานรัฐบาล

^{๑๙} Gilmer. B. V., **Industrial Psychology**, (New York : McGraw-Hill, Book Company, 1971), pp. 280-283.

๗. ความก้าวหน้าในการทำงาน (Advancement) เช่น การได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น การได้รับสิ่งตอบแทนจากความสามารถในการทำงานของเขา จากงานวิจัยหลายเรื่องสรุปว่า การไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ย่อมก่อให้เกิดความไม่ชอบงาน ผู้ชายมีความต้องการเรื่องนี้สูงกว่าผู้หญิง และเมื่อมีอายุมากขึ้นความต้องการเกี่ยวกับเรื่องนี้จะลดลง

๘. ลักษณะทางสังคม (Social aspect of The Job) เกี่ยวข้องกับความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือการให้สังคมยอมรับตน ซึ่งจะก่อให้เกิดทั้งความพึงพอใจและความไม่พอใจได้ ถ้างานใดผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขก็จะเกิดความพึงพอใจในงานนั้น องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับอายุและระดับงาน ผู้หญิงจะเห็นว่าองค์ประกอบนี้สำคัญกว่าผู้ชาย

๙. การติดต่อสื่อสาร (Communication) ได้แก่ การรับ-ส่ง ข้อเสนอเทศคำสั่งการทำรายงาน การติดต่อทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน องค์ประกอบนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง

๑๐. ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน (Benefits) ได้แก่ เงินบำเหน็จตอบแทนเมื่อออกจากงาน การบริหารและการรักษาพยาบาล สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย วันหยุดพักผ่อนต่าง ๆ เป็นต้น

จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ คือ องค์ประกอบของปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทุกด้าน เช่น ลักษณะของงานที่ทำ สภาพความรู้สึก ผู้ร่วมงาน ความก้าวหน้า ผลตอบแทน ซึ่งในที่นี้เป็นความสนใจ และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนในทางบวก เป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน เป็นความสุข และความพึงพอใจของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนทั้ง ๕ ด้านนั้น

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษา “แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน” ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะพอจะประมวลยกรวมกล่าวไว้ พอสังเขปดังนี้

๒.๒.๑ การเรียนการสอนของนักวิชาการทั่วไป

พระมหาสมศักดิ์ สมาจาโร (วิทยาสิงห์) ได้กล่าวไว้ในสารนิพนธ์ เรื่อง “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษา” ว่า ...พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ โดยเฉพาะหมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา สารของหมวดนี้ครอบคลุมหลัก สาร และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สารเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๐ มีสาระสำคัญ ๘ เรื่องใหญ่ ๆ ดังนี้^{๒๐}

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นหลักการสำคัญที่สุด เป็นหลักการสำคัญที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๒๒ กำหนด ไว้ว่า “หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

มาตรา ๒๓ สารการเรียนรู้ ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัด การ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา ๒๔ กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การ

^{๒๐}พระมหาสมศักดิ์ สมาจาโร (วิทยาสิงห์), “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้ นโยบายปฏิรูปการศึกษา”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

เผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็นอย่างสมคูล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนและใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา ๒๕ บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงาน และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๗ และ ๒๘ การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมคูล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา ๒๙ บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๔ ได้บัญญัติในเรื่องแนวทางการศึกษา โดยกำหนดให้จัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ทำให้ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบุรณ์ มีความสมคูลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีความรู้ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงาน และด้านชีวิต รักการเรียนรู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้จัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบุรณ์ มีความสมคูลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสม มีความเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนตามระดับชั้นเรียน

๒.๒.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญต้องคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญของมนุษย์ทั้ง ๓ ส่วน ได้แก่ สมรรถนะของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด ความหลากหลายของสติปัญญา และการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรง

๑. สมรรถนะของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด

สมรรถนะมนุษย์ประกอบด้วยเซลล์สมองประมาณหนึ่งแสนล้านเซลล์เป็นโครงสร้างที่มหัศจรรย์ โดยธรรมชาติสมองมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดมีความต้องการที่จะเรียนรู้สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ มนุษย์ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และทุกอย่างรอบตัว มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ต้องอาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัสซึ่งพื้นฐานของการรับรู้ ซึ่งรับรู้ความรู้สึกจากอวัยวะรับความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องสนใจ และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (Head) จิตใจ (Heart) มือ (Hand) และสุขภาพ องค์กรรวม (Health)

ทศนา แคมมณี ได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionist) เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจตต์ แนวความคิดของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเอง และด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลก เป็นการหมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ซึ่งจะมีคงทน ไม่ลืมง่าย และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ ความคิดของตนได้ดี นอกนั้นความรู้ที่สร้างขึ้นเองนี้ ยังจะเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีการสิ้นสุด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์ ได้คิดค้นทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๓๓ และต่อมา ดร.สุเมธนา พรหมบุญ ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมและเป็นที่จำง่ายยิ่งขึ้น โดยเรียกทฤษฎีนี้ว่า “แว่นปัญญา” โดยมีสาระสำคัญดังนี้^{๒๑}

^{๒๑}ทศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๙๖-๙๗.

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ คือการเพิ่มพูนปัญญา ซึ่งเป็นชุมพลแห่งความคิดสร้างสรรค์ และยกระดับศักยภาพให้สูงขึ้น

ปัญญาเกิดจากความคิดแบบคาย ความคิดแบบคายเกิดจากความรู้พื้นฐาน และการลงมือปฏิบัติ การปฏิบัติต้องมีการฝึกทักษะพื้นฐาน โดยผู้ฝึกจะต้องรู้คุณค่าที่แท้จริง และมีความคิดที่ถูกต้องในเรื่องที่ฝึก ดังนั้นองค์ประกอบ ๕ ประการที่นำไปสู่การเพิ่มพูนปัญญา ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐาน ความคิดแบบคาย การแสดงออกหลากหลาย คุณค่า และทัศนคติที่แท้จริง

การพัฒนาปัญญา มิใช่กระบวนการที่มีขั้นตอนตายตัว แต่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโยงใยกันเป็นวงจรที่ย้อนกลับมาได้และแต่ละครั้งที่ถูกสร้อยย้อนกลับไปทีละจุดใด ระดับความสามารถของจุดนั้นจะเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นสาระสำคัญของทฤษฎีนี้จึงเน้นความเข้าใจที่องค์ประกอบแต่ละอย่างและจัดกระบวนการให้ครบทุกองค์ประกอบ โดยมีสมมติฐานเบื้องต้นว่ามนุษย์ คือผู้มีศักยภาพในการเรียนรู้ มนุษย์คือผู้ฝึกได้และต้องได้รับการฝึก การเรียนการสอนที่มีคุณภาพจึงไม่ใช่การถ่ายทอดความรู้แต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการคัดสรรความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการนำไปปฏิบัติในสภาพจริง รวมทั้งโอกาสในการใช้ความคิดและการแสดงออกด้วย ทฤษฎีนี้ เน้นการแสดงออกที่หลากหลายด้วยเหตุที่มนุษย์มีความสามารถที่หลากหลาย

๒. ความหลากหลายของสติปัญญา

คนแต่ละคนมีความสามารถ หรือความเก่ง แตกต่างกัน และมีรูปแบบการพัฒนาเฉพาะของแต่ละคน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาเสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ศ.ดร.โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของสติปัญญาและได้จำแนกความสามารถของคนไว้ ๑๐ ประเภท คือ ด้านภาษาดนตรี ตรรกและคณิตศาสตร์ การเคลื่อนไหว ศิลปะ/มิติสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารด้านความรู้สึก/ความลึกซึ้งภายในจิตใจ ด้านความเข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านจิตวิญญาณ และด้านจิตนิยม^{๒๒}

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพ ความเก่ง/ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถเก่งได้หลายด้าน

^{๒๒}Howard Gardner, Prof., **Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligence**, (London : Paladin Books, Granada Publishers, 1983), p.214.

๓. การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรง

แนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

๓.๑ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามความสามารถ ทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ

๓.๒ ลดการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาลง ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และความสัมพันธ์กับชีวิตจริง เรียนความจริงในตัวเองและความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

๓.๓ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เตรียมการ จัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษา วางแนวกิจกรรม และประเมินผล

สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ นั้น คือ การคำนึงศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถที่จะเรียนรู้ได้หลากหลายและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และทุกอย่างรอบตัวให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และความสัมพันธ์กับชีวิตจริง โดยผู้ฝึกจะต้องรู้คุณค่าที่แท้จริงและมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องที่ฝึก การพัฒนาเสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

๒.๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสถานะของผู้สอน

ผู้วิจัยได้ศึกษา “แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานะของผู้สอน” ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะพอจะประมวลยกรวมกล่าวไว้ พอสังเขปดังนี้

พัชราภรณ์ พสุวัต ได้สรุปแนวคิดทฤษฎีและการวิจัยของนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงสมรรถภาพในการเป็นครู ประสิทธิภาพของครูคุณลักษณะของครูที่ดีและครูที่ดีไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง” ดังนี้^{๒๓}

๑. มีบุคลิกภาพดี คือมีรูปร่างท่าทางดี ใบหน้าสะอาด เสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อย สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ ฟันสะอาด มีอารมณ์ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกิริยาสุภาพ

๒. มีคุณธรรมและจริยธรรมของครู การแสดงออกในสิ่งที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ มีความยุติธรรม มีความตั้งใจสอนนักเรียน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความสามารถในการสั่งสอนอบรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีของครู ดูแลช่วยเหลือแนะนำครูใหม่ และนิสิตนักศึกษาที่ฝึกสอนด้วยความรัก และมีความเมตตากรุณา ไม่นินทาหรือให้ร้ายต่อผู้อื่น รักษาความลับของนักเรียน อุทิศตนต่ออาชีพครู ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เด็กโดยไม่ปิดบังอำพราง

๓. เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพทางด้านวิชาสามัญ วิชาเฉพาะ และวิชาอาชีพครูเป็นอย่างดี โดยเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา มีสมรรถภาพในการสอนเป็นอย่างดี โดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และสภาพสังคม มีเทคนิคในการสอนนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว มีความสามารถในการนำวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนนำผลมาปรับปรุงการสอน และสามารถทำการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล

๔. สมรรถภาพในการเตรียมการสอน คือ มีการเตรียมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์การสอน รวมทั้งมีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

๕. สมรรถภาพในการดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีลำดับขั้นตอนการสอนชัดเจน รู้จักจับจุดสำคัญมาอธิบายให้เข้าใจ มีความรู้ด้านวิธีสอน รู้จักใช้อุปกรณ์การสอน มีความสามารถดัดแปลงการสอนให้เหมาะสม มีการใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่วกวน

^{๒๓}พัชราภรณ์ พสุวัต, “การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”, โครงการวิจัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓), หน้า ๑๙ - ๒๐.

สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้ดี มีอารมณ์ขัน มีวิธีการเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจริยธรรม หรือด้านความคิดสร้างสรรค์ และมีการสรุปบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้

๖. สมรรถภาพในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่มีคุณธรรม รักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนเป็นผู้ที่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน และร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี ด้วยความเสียสละและรับผิดชอบ

๗. สมรรถภาพในด้านการพัฒนาตนเอง โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครูด้วยการเขียน พ การค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับวิชาการศึกษาและการสังเกต เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน

ชำนาญ นิศารัตน์ ได้กล่าวไว้ในเรื่อง “การสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ว่า การสอนศีลธรรมมีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ^{๒๔}

๑. ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศีลธรรมและศาสนาอย่างถูกต้อง

๒. ให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปประพฤติปฏิบัติ

ในจุดมุ่งหมาย ข้อ ๑ เป็นการสอนให้รู้ ทางศาสนาเรียกว่า “ปริยัติธรรม”

ข้อ ๒ เป็นการอบรมให้มี ทางศาสนาเรียกว่า “ปฏิบัติธรรม”

การสอนให้รู้เป็นหน้าที่ของครูศีลธรรม ส่วนการอบรมให้มีเป็นหน้าที่ของครูทุกคนจะต้องช่วยกัน

คำหมาน คนไค (นามแฝง) กล่าวไว้ใน “๑๙๙ กระบวนท่าของครูมืออาชีพ” ว่า^{๒๕} พื้นฐานการเป็นครูเป็นเรื่องของคุณสมบัติส่วนตัว หรือสิ่งที่มีอยู่ในตัวตนของครู เช่น ความเชื่อ ความคิด จิตใจ นิสย รูปลักษณ์และการแสดงออกในทางบวกต่อศิษย์ หรือผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นมิตรที่ดี หรือ “กัลยาณมิตรภาพ” ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ นอกจากความเป็นมิตรที่ดีแล้ว พื้นฐานทางจิตใจอีกประการหนึ่งคือ “จิตวิญญานความเป็นครู” ได้แก่ ความรักและเมตตา ความเห็นอกเห็นใจและต้องการจะช่วยเหลือผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ และความสามารถแสดงออกซึ่งจิตวิญญานของความเป็นครูได้อย่างเป็นธรรมชาติ บุคคลใด

^{๒๔} ชำนาญ นิศารัตน์, การสอนศีลธรรมในโรงเรียน, มิตรครู ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๒ อ้างถึงใน ประดิษฐ์ พรหมเสนา, วิทยานิพนธ์เรื่อง การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๒๐.

^{๒๕} คำหมาน คนไค (นามแฝง), ๑๙๙ กระบวนท่าของครูมืออาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓-๑๔.

ปราศจากพื้นฐานเหล่านี้ แม้ว่าจะมีความรู้และทักษะทางวิชาชีพมากมายเพียงใด ก็ยากจะเป็นครูที่ดีมีคุณภาพได้

ธีรศักดิ์ อัครบวร กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีไว้ใน “ความเป็นครูไทย” ว่า^{๒๖}

๑. ภูมิรู้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น ภูมิรู้อีกประการหนึ่งคือ การสอนดีและปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องที่ยากให้เข้าใจ ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น

๒. ภูมิธรรม ได้แก่ การประพฤติดี เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ นอกจากนี้ ครูต้องมีจรรยาบรรณและคุณธรรมสูง ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น

๓. ภูมิฐาน ได้แก่ บุคลิกภาพดี รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล นาเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ และยังต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอหยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น

พระมหาอดิศร ธีรสีโล (มะลิทอง) ได้กล่าวถึงหลักการการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลไว้ใน “คุณธรรมสำหรับครู” ว่า^{๒๗}

๑. การวิเคราะห์ตนเอง (Self Analysis) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบตัวเองว่ามีสิ่งดี หรือสิ่งใดบกพร่องแล้วก็ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมเพิ่มพูนต่อไป

๒. การปรับปรุงตนเอง (Self Improvement) หมายถึงการวิเคราะห์ตนเองเป็นเบื้องต้น นั่นคือจะต้องฝึกตนให้เป็นคนรู้จักเหตุผล

๓. การฝึกตนเอง (Self Training) หมายถึง การหมั่นฝึกฝนปฏิบัติตนเป็นประจำให้เกิดเป็นนิสัย การฝึกตนเองจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความจริงใจ

๔. การประเมินผล (Self Evaluation) หมายถึง การสำรวจตรวจสอบครั้งสุดท้ายหลังจากได้กระทำตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ หรือตั้งใจไว้แล้ว

^{๒๖}ธีรศักดิ์ อัครบวร, **ความเป็นครูไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์ (๑๙๙๖) จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๗๕.

^{๒๗}พระมหาอดิศร ธีรสีโล (มะลิทอง), **คุณธรรมสำหรับครู**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๐), หน้า ๙๖.

๒.๒.๔ การเรียนการสอนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา” ได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะพอจะประมวลยกลงมากล่าวไว้พอสังเขป ดังนี้

พระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงค้นพบสิ่งที่เป็นจริง หรือ สัจธรรมที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติและทรงสั่งสอนให้มนุษย์ให้พ้นทุกข์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ ศาสนธรรม หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าถือว่าเป็นแก่นแท้ของศาสนา ส่วนศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี และศาสนบุคคล ถือเป็นเปลือก หรือ กระจังของศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษาและยึดถือปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เรียกว่า ธรรมจริยา ความหมายของธรรมจริยา แปลว่า ความประพฤติธรรม ธรรมจริยา เป็นคำสมาสมาจากคำว่า ธรรม กับ จริยา ส่วนคำว่า จริยา แปลว่า ความประพฤติ กิริยาอาการที่ปฏิบัติ รวมความแล้วธรรมจริยาจึงหมายถึงการประพฤติปฏิบัติตนที่อยู่ในคุณงามความดี หรือการปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะสังคมไทยได้ยึดมั่นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาโดยตลอด มา ทำให้สังคมไทยมีความสุขสงบสุข และเกิดความมั่นคงทางสังคม

นอกนี้ยังคำว่า “ศีลธรรม” ซึ่งใช้ในสังคมไทยมานาน มีความหมายว่าความประพฤติที่ดีที่ชอบ เดิมเป็นชื่อวิชาที่ว่าด้วยหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรในระดับประถม และมัธยมศึกษา ปัจจุบันนักปราชญ์บางท่านใช้คำว่าศีลธรรมในความหมายเดียวกับจริยธรรม

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายและความสัมพันธ์ของคำว่า “พุทธิศึกษา” และ “จริยศึกษา” ไว้ดังนี้^{๒๔}

...ตามความหมายของพระพุทธศาสนาที่แท้จริงแล้ว พุทธิศึกษา จะไม่แยกจากจริยศึกษา เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระองค์มีจริยะมาพร้อมเสร็จ ทรงสมบุรณ์ด้วยพุทธคุณทั้งสอง คือ ปัญญาที่แท้มากับคุณธรรม มีกรุณา เป็นต้น และเป็นพื้นฐานของการแสดงออกที่ถูกต้องอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นจริยธรรมในตัวของมันเอง เพราะฉะนั้นในแง่ของพุทธศาสนา จึงถือว่า พุทธิศึกษาและจริยศึกษาคืออันเดียวกัน...

^{๒๔} พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), *ปรัชญาการศึกษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย, ๒๕๑๘), หน้า ๖๒.

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน นอกจากให้นักเรียน เรียนรู้เนื้อหาของพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ แล้ว เป้าหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอน จนมีธรรมจริยาหรือจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาด้วย เพื่อความง่ายต่อการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แยกมาเป็นประเด็นเพื่อการศึกษา ดังนี้

ก. แนวคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับการศึกษา

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้แสดงทัศนะเรื่องความหมายของคำว่าการศึกษาจากรากฐานแห่งพระพุทธศาสนาไว้ว่า^{๒๙} “คำว่า ศึกษา ในภาษาไทย ก็คือ คำว่า สิกขา ในภาษาบาลี หรือศึกษา ในภาษาสันสกฤต สำหรับในประเทศอินเดีย คำว่า ศึกษาหรือสิกขา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ ที่เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ได้หมายถึงการเล่าเรียนหนังสือในภาษาธรรมดา หมายถึง การอบรม ศึกษาอบรมให้เกิดความรอดแห่งปัญญารอดจากความทุกข์”

คำว่า “ศึกษา” ในภาษาบาลีใช้คำว่า สิกขา แปลว่า เห็นด้วยตัวเองประจักษ์ด้วยตัวเอง สิกขา จึงเป็นการเรียนเข้าไปภายในแทนที่จะเรียนเรื่องที้ออกไปภายนอก แม้ว่าจะต้องเรียนภายนอกในส่วนที่เกี่ยวกับภายในก็ตาม แต่ สิกขามาจากคำว่า สะ บวกกับ อิกขา รวมความแล้วแปลว่า เห็นด้วยตัวเอง และได้เสนอแนวทางการศึกษาเพื่อบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่ถูกต้องไว้ ๔ ทาง คือ

๑. แนวทางแห่งยถาภูตสัมมปปัญญา
๒. แนวทางแห่งไตรสิกขา และมรรค ๘
๓. แนวทางแห่งปฏิจจสมุปปบาท
๔. แนวทางของจิตภาวนา

๑. แนวทางแห่งยถาภูตสัมมปปัญญา ปัญ แปลว่า รอบ ญา แปลว่า รู้ สัมม , สัมมา แปลว่า ถูกต้อง ภูต แปลว่า เป็น, ยถา แปลว่า เช่นนั้น รวมความแล้ว หมายถึง การรอบรู้กระจ่างแจ้งถึงภาวะการณที่มันเป็นจริง

๒. แนวทางแห่งไตรสิกขา หรือมรรคมีองค์ ๘ ที่มีคำว่า สัมมานำหน้าทั้งหมด คำว่า สัมมา แปลว่า ถูกต้อง คือถูกต้องตามกฎของธรรมชาติแล้วนำกฎเกณฑ์นั้นมาควบคุมตัวเอง การกระทำของตัวเอง การดำรงชีวิตอยู่และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว สัมมาทวิปฏิเป็นจุดเริ่มต้นการนำสัมมาทวิปฏิมาเป็นแนวทางการศึกษาจะนำไปสู่การศึกษาที่สมบูรณ์

^{๒๙} อ้างแล้ว, หน้า ๙๔.

๓. **แนวทางปฏิจสุมปทา** ซึ่งเป็นวงจรที่มุ่งสู่ความระงับทุกข์ โดยการควบคุมสิ่ง ที่เรียกว่า สรรพผัสสะ เราก็สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยไม่เป็นเหยื่อสิ่งแวดลอม คือมีชีวิตได้อย่างมี ปัญญา

๔. **แนวทางของจิตภาวนา** คือการพัฒนาจิตใจ เรียกว่า อานาปานสติเพื่อความรู้ ธรรมอันลึกซึ้ง

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้แสดงทัศนะของการศึกษาว่า การศึกษาคือ “การฝึกฝนพัฒนาตน การฝึกฝนพัฒนาเป็นตัวหลักเป็นตัวของการศึกษา” การศึกษานั้นเป็นทั้ง ตัวการพัฒนาและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนา คือ เป็นการพัฒนาตัวบุคคลขึ้น โดยพัฒนาตัวคน ทั้งคนหรือชีวิตทั้งชีวิต ตัวคนพัฒนานั้น คือ การศึกษา เมื่อผู้เรียนมีการศึกษาอย่างนี้แล้ว ก็เอา คุณสมบัติที่ตัวมีซึ่งเกิดจากการศึกษานี้ไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรค์สิ่ง ต่างๆ การศึกษาก็เลยเป็นเครื่องมือของการพัฒนา

การพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาชีวิตจะเป็นไปได้ด้วยดี ต้องอิงอาศัยความเชื่อ ความมั่นใจ และความรู้ความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. **ความเชื่อ** ความมั่นใจในธรรมชาติของมนุษย์ว่า เป็นสัตว์ที่ฝึกฝนพัฒนาได้ และ มีวิสัยแห่งการพัฒนาได้อย่างสูงสุด การพัฒนาคนนั้นมีลักษณะเด่นอันหนึ่ง คือ การตั้งศักยภาพ ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์แต่ละคน ออกมาพัฒนาให้งอกงามอย่างเต็มที่ และใช้ให้ได้ผลดีที่สุด

๒. **การทำให้บุคคลแต่ละคนรู้จักตัวเอง** และความพร้อมความสามารถในการที่ จะตอบรับสิ่งภายนอก^{๓๐}

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา คือ การหล่อ หลอมจิตลักษณะของมนุษย์ ถึงแม้มีรูปร่างเป็นของคนเหมือนกัน แต่จิตลักษณะของมนุษย์ แตกต่างกันไปมากกว่าความแตกต่างของรูปร่างวัตถุที่มีอยู่ในโลกเสียอีก จิตลักษณะกำเนิดการ รับรู้ การแปลผล สิ่งรับรู้ ความรู้สึก ความคิด และความประพฤติกรรม การศึกษา จึงกำหนด ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ ความรู้สึก สุข ทุกข์ และความรู้สึกของเราต่อผู้อื่นและสิ่งแวดลอม หรือสรุปอีก อย่างว่า มนุษย์เป็นอยู่อย่างไรเพราะการศึกษา^{๓๑}

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ให้ทัศนะในเรื่องการศึกษากับพุทธศาสนาไว้ว่า การศึกษาควร เอาหลักอนัตตามาประยุกต์ใช้เป็นเป้าหมายทางการศึกษาเพื่อให้มนุษย์เป็นอิสระเข้าใจตัวเอง โดยไม่ยึดติด ควรมุ่งไปที่พระพุทธรูปเป็นที่ตั้ง ทั้งในด้านอัตตहितประโยชน์และปรหิตประโยชน์

^{๓๐} พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๐), หน้า ๕๑ - ๕๒.

^{๓๑} ประเวศ วะสี, ศ.นพ., พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๓๖), หน้า ๑๗.

กล่าวคือ การศึกษาควรเป็นไปโดยนัยแห่งพุทธภาษิตที่ว่า “ไม่คิดเบียดเบียนตนเองไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น เมื่อคิดยอมคิดเพื่อเกื้อกูลทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และเกื้อกูลกันและกัน หากดำเนินตามหลักแห่งไตรสิกขา ความเป็นไปในโลกก็ย่อมเป็นไปเพื่อความสว่าง ความสะอาดและความสงบ”^{๓๒}

พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมฺโม (จำปาทอง) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า พระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ของมนุษย์และเป็นกระบวนการในรูปของการจัดกระบวนการให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) อันประกอบด้วย การดำเนินการตลอดชีวิตของมนุษย์ การจัดที่มีการวางแผนทำให้ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้เรียน ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท ทั้งแบบในระบบ (Formal) นอก ระบบ (Non Formal) และไม่เป็นทางการ หรือตามอัธยาศัย (Informal) อย่างแท้จริง และสมบูรณ์ของการศึกษา^{๓๓}

สรุปความหมายของคำว่า “พระพุทธศาสนากับการศึกษา” ก็คือ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิธรรมและสมรรถนะในการดำรงชีวิตของคนในประชาคม ในระดับครอบครัวขึ้นมาถึงประชาคมท้องถิ่นจนกระทั่งการดำรงชีวิตในสังคมระดับชาติ โดยอาศัยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือหลักของไตรสิกขา อันได้แก่ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องช่วยจรรโลงชีวิต อันเป็นเหมือนเข็มทิศชี้แนวทาง

^{๓๒} อ้างแล้ว, หน้า ๗๒.

^{๓๓} พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมฺโม (จำปาทอง), กระบวนการเรียนรู้แบบ “อริยสัจ ๔.” ของพระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบที่มุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแท้จริง, (สุรินทร์ : โรงพิมพ์ศิริรัตน์ออฟเซต, ๒๕๕๕), หน้า ๗๕ - ๗๖.

ข. วิธีการจัดการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา

ท่านพุทธทาสภิกขุ (อ้างถึงใน : พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมโม (จำปาทอง)) ได้กล่าวไว้ว่า^{๓๔}

๑. **พุทธิศึกษา** คือ ควรจัดเรื่องความรู้ สติปัญญา ความคิดที่มีเหตุผลอบรมปัญญา สามารถรู้เรื่องสำคัญที่สุดของชีวิต ตลอดจนรู้ว่าชีวิตเกิดมาทำไม จะเรียนหนังสือจะทำอะไรก็ต้องรู้

๒. **จริยศึกษา** ต้องเป็นการทำลายความเห็นแก่ตัวแก่พวกพ้อง รู้จักสำรวม มัธยัสถ์ รู้หน้าที่

๓. **พลศึกษา** พละ หรือกำลังมี ๒ ประการ

๑. กำลังทางวัตถุ (กาย) แข็งแรง มีอนามัยดี

๒. กำลังวิญญาณ (จิต สมาธิ) สะอาด ว่องไว มั่นคง แล้วนำกำลังกายไปตามทางที่ถูกต้อง

๔. **หัตถศึกษา** หมายถึง การใช้มือ ทุกวิชาเทคนิคทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

ดังนั้น การศึกษาตามแนวพุทธศาสนา ก็คือ การเข้ามาเพื่อทำลายสัญชาตญาณอย่างสัตว์ให้สิ้นไป มีการประพฤติปฏิบัติถูกต้องดีงาม คือ การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

ค. เป้าหมายของการศึกษาของพระพุทธศาสนา

ท่านพุทธทาสภิกขุ (อ้างถึงใน : พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมโม (จำปาทอง)) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาว่า^{๓๕}

๑. การไม่ตกเป็นทาสวัตถุนิยม ทางประสาทสัมผัสทั้ง ๕

๒. การมีความรู้เรื่องชีวิตตามความเป็นจริง

๓. ความสุขที่ถูกต้อง สะอาด บริสุทธิ์

๔. การไม่นึกคิดสิ่งใดให้ร้อนใจ

๕. มีจิตวิญญาณสูงส่ง สมกับความเป็นมนุษย์

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๗ - ๗๘.

^{๓๕} อ้างแล้ว, หน้า ๗๘ - ๗๙.

ง. วัตถุประสงค์ของการศึกษาตามแนวทางพุทธศาสนา

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้กล่าวสรุปไว้เป็นประเด็นแห่งการศึกษาไว้ว่า^{๓๖}

๑. ในแง่อิสระภาพพื้นฐานของชีวิต การศึกษาช่วยให้มนุษย์เข้าใจโลกแห่งชีวิตของตนเอง เข้าใจความจริงอันลึกลับของธรรมชาติที่แวดล้อมตนอยู่และรู้วิธีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับธรรมชาติเหล่านั้น ในทางที่เป็นประโยชน์ของตนรู้จักปรับตัวเข้ากับธรรมชาติได้อย่างดีที่สุด มนุษย์จึงกระทำการต่างๆ เพื่อกำจัดความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ ความร้อนหนาวและภัยธรรมชาติต่างๆ

๒. ในแง่อิสระภาพทางสังคม มนุษย์เน้นปัจจัยแวดล้อม เรียกว่าปัจจัยแวดล้อมทางสังคม มีลักษณะพิเศษแตกต่างกันไปจากปัจจัยแวดล้อมอื่นในธรรมชาติ มนุษย์จึงต้องเรียนรู้ที่จะเข้าอยู่ด้วยกัน เรียนรู้การที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ร่วมกัน การทำตนให้อำนวยประโยชน์สังคม การที่จะร่วมมือสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งต่างๆ และการที่จะสร้างระบบการอยู่ร่วมกันด้วยดี

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวสรุปถึงจุดหมายแห่งการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษามีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือการศึกษาคือสร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ขึ้นมาให้จงได้ มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ซึ่งรวมทั้งเศรษฐกิจฐานความรู้ และเศรษฐกิจแบบพหุมีพอกิน มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว หมายถึงคนที่มีภาวนา ๔ ได้แก่ กายภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เทียบได้กับจุดสุดตมภ์ของยูเนสโก การจัดการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องยึดหลักอริยฐานธรรม ๔ ประการ คือ ปัญญา สัจจะ จาคะ และสันติ^{๓๗}

จ. หลักแห่งการสอนธรรมของพระพุทธเจ้า

หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วนั้น ถือว่าเป็นคำสั่งสอนอันแท้จริงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ พระองค์เป็นเพียงแต่ผู้ค้นพบเท่านั้น แล้วนำมาเปิดเผยให้ทราบทั่ว หลักธรรมคือความจริงเหล่านี้คงมีอยู่ตามธรรมชาติไม่ได้สูญหายไปไหนเป็นความจริงตลอดเวลาทุกหมู่เหล่า ความจริงอันนี้คือความจริงแท้เหมือนที่ทรงตรัสไว้ในธัมมนิยามสูตรว่า “ธรรมชาติ คือ ความจริง

^{๓๖} อ้างแล้ว, หน้า ๗๗ - ๗๘.

^{๓๗} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), กิตติทางการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖) หน้า ๔๕.

ธรรมเนียม คือการกำหนดหมายความว่า เป็นธรรมเนียมจิดตา คือความดำรงอยู่ของความจริงเป็นสิ่งที่ มีอยู่โดยตัวเอง”

พระพุทธองค์ได้ทรงสอนมนุษย์มากมาย มีมนุษย์หลายคนได้รับประโยชน์จากการ สอนธรรมของพระองค์ บางคนถึงกับยอมสละบ้าน สละทรัพย์สมบัติ บุตร ภรรยา บวชเป็นภิกษุ ในพระธรรมวินัยของพระองค์ ซึ่งการที่พระองค์นำหลักธรรมที่ตรัสรู้ขึ้นมาสั่งสอนทั่วไป ก็เพราะมี จุดมุ่งหมายในการสั่งสอน ๓ ประการด้วยกัน คือ^{๓๘}

๑. ทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น หมายความว่า สิ่งใดที่ พระองค์รู้แล้ว เห็นแล้ว เมื่อทรงเห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับคำสอนพระองค์ก็จะไม่ทรง สอนสิ่งนั้น จะสอนแต่เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เหมือนบิดา มารดา แม้มีทรัพย์มาก แต่จะให้ ทรัพย์แก่บุตรตามสมควรแก่วัยและความจำเป็นเท่านั้น

๒. ทรงมีความมุ่งหวังเพื่อให้ผู้ฟังตรึกตรองตามเห็นจริงได้ ได้แก่ ทรงแสดงมี เหตุผล ที่ผู้ฟังพอจะตรองตามให้เห็นได้ด้วยตนเอง การสอนที่ไม่ยากและไม่ง่ายจนเกินไปจนไม่ ต้องนึกตรึกตรอง แต่สอนให้ใช้ปัญญาพิจารณา

๓. ทรงสอนให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการสอนในเชิงปฏิบัติ สามารถจะทำให้ผู้ปฏิบัติ ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตนๆ ทรงเน้นการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของ พระองค์เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติว่าเป็นการบูชาพระองค์อย่างยิ่งดังเช่น ที่ตรัสกับพระอานนท์ ว่า “การทำบูชาตถาคตด้วยดอกไม้ของหอมนั้นไม่ชื่อว่า บูชาเลย แต่ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ ธรรม ผู้นั้นแหละได้ชื่อว่าบูชาตถาคตอย่างยิ่ง”

ในการสอนธรรมะสำหรับพระพุทธองค์แล้วได้ทรงมองเห็นถึงระดับสติปัญญาของ มนุษย์ว่ามี ๔ ระดับด้วยกัน จึงต้องสอนธรรมตามความเหมาะสมกับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ไป โดยคำนึงถึงผู้ฟังเป็นสำคัญ หลักการสอนโดยทั่วไปแล้วมี ๒ ประการ คือ

๑. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน พระองค์จะสอนธรรมให้เหมาะสมกับจริตของบุคคลหรือ ประเภทของบุคคล นอกจากนั้นทรงคำนึงถึงความพร้อมว่ามีความสุกงอมแห่งญาณอินทรีย์มาก น้อยเพียงใด อันนี้จะทรงพิจารณาเป็นรายๆ ไป เมื่อได้เวลาแล้วทรงคิดว่าควรจะสอนในลักษณะ ใดดี เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนและได้ผลจริง

๒. เกี่ยวกับการสอน ในเรื่องนี้พระองค์จะสร้างสิ่งโน้มน้าวจิตใจก่อนแล้วจึงเข้าสู่ เนื้อหาที่หลัก แล้วจะทรงเริ่มสนทนากับผู้ที่มาพบด้วยเรื่องที่เข้าใจอยู่แล้ว หรือเรื่องที่เขาสงวนใจ อยู่ขณะนั้น แล้วพระองค์ยังทรงสอนภิกษุผู้ธรรมกถึกอีกว่าควรตั้งธรรม ๕ ประการไว้ในใจก่อนที่จะ แสดงธรรม คือ^{๓๙}

^{๓๘} อจ.ติก. (บาลี) ๒๐/๕๖๕/๓๕๖.

^{๓๙} อจ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๙/๒๖๓.

๑. จักแสดงธรรมไปตามลำดับ หมายถึงแสดงธรรมไปตามเนื้อหาสาระ เช่น เรื่อง ทานกถา สิกขา กถา เป็นต้น ไม่ตัดลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ

๒. จักแสดงธรรมอังกเหตุ หมายถึงชี้แจง โดยยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ มีการ ยกตัวอย่างมาเปรียบเทียบ เพื่อเข้าใจง่ายขึ้น

๓. จักแสดงธรรมอาศัยความเอ็นดู โดยมุ่งแสดงธรรมด้วยจิตที่มีความเมตตาหวัง อนุเคราะห์แก่ผู้อื่น

๔. จักไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่อาภิส

๕. จักไม่แสดงธรรมกระทบตนและกระทบผู้อื่น

การสอนธรรมของพระพุทธเจ้า มีลักษณะเฉพาะพระองค์เอง ทรงประกาศธรรมหรือ ทำการสอนในท่ามกลางความเจริญของศาสนาอื่นๆ หลายศาสนาในสมัยนั้น โดยวิธีการดังนี้ คือ^{๔๐}

๑. การสอนโดยวิธีเอ็งสลักษณะ ได้แก่ ทรงแสดงยืนยันไปข้างเดียว เช่น ความ ดีมีผลเป็นสุข ความชั่วมีผลเป็นทุกข์ กุศลเป็นสิ่งที่ควรเจริญ อกุศลเป็นสิ่งที่ควรละ

๒. ทรงสอนโดยวิธีปฎิพจน์ลักษณะ คือ ทรงย้อนถาม เสียก่อนแล้วจึงตรัสสอน

๓. ทรงสอนโดยวิธีวิภาษลักษณะ คือ ทรงแยกแยะประเด็นให้ชัดเจน เช่น เรื่องที่ ทรงแสดงแก่ อภัยราชกุมาร

๔. ทรงสอนโดยรูปนลักษณะ คือ พักปัญหาไว้ ไม่ทรงพยากรณ์ คือยังไม่ทรงตอบ เรื่องนั้น เพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์ หรือยังไม่ได้เวลา

จ. ทำที่ที่ทรงสอนของพระพุทธเจ้า ๓ ประการ

๑. ทรงสอนอย่างละมุนละม่อม เช่น ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ดูก่อนภิกษุ ทั้งหลายจะเป็นความงามหาน้อยไม่ ถ้าหากพวกเธอผู้บวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวไว้ดีแล้วยัง เป็นผู้มีมอดทนมีความสุข”

๒. ทรงสอนอย่างเข้มงวดรุนแรง แสดงถึงวิธีสอนอย่างเข้มงวดรุนแรงของ พระพุทธเจ้า ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับอุปนิสัยหรืออินทรีย์ของเวไนยชน ทานองเดียวกับ ช่างเหล็กจะต้องใช้ไฟแรงแก่เหล็กที่แข็ง

๓. ทรงสอนอย่างขอร้องวิงวอน เช่น พระองค์ทรงสั่งสอนภิกษุว่า “เธอทั้งหลาย พึงเป็นธรรมทายาทของเราเถิด อย่าเป็นอาภิสทายาทเลย”

^{๔๐}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๒/๒๙๑.

ในเชิงปฏิบัติจริงพระองค์ทรงใช้วิธีสอนธรรมหรือปลูกฝังจริยธรรมหลายหลายวิธี เช่น

๑. ทรงใช้วิธีการแบบปฏิวัติ วิธีนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงการเชื่อถือของคนในสมัยนั้นทั้งหมด เช่น เรื่องการทรมานตน

๒. ทรงใช้วิธีการแบบปฏิรูป ได้แก่ ทรงดัดแปลงเสียใหม่ ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงทันทีทันใด

๓. ทรงใช้วิธีการสอนโดยจัดคำสอนที่เป็นพุทธศาสนาล้วน ๆ ได้แก่ พระพุทธองค์ทรงสอนแตกต่างกันไป จากการสอนแบบเดิมที่ไม่มีอยู่ในสมัยนั้น เช่น ทรงสอนเรื่องทุกข์ เหตุ ให้เกิดทุกข์ แนวทางแห่งการดับทุกข์ เป็นต้น

๔. ทรงใช้การสอนโดยบรรยาย ในการสอนแบบบรรยายพระพุทธองค์ทรงมีการสอนอยู่ ๕ แนวด้วยกัน คือ

๑) สอนโดยวิธีที่มีผู้ฟัง เป็นจุดศูนย์กลาง

๒) ทรงสอนโดยใช้วิธีอุปมาอุปมัย วิธีการสอนแบบนี้พระองค์ใช้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม

๓) ทรงใช้วิธีการสอนโดยการสาธิตและอุปกรณ์ การสอนโดยวิธีนี้ เพื่อให้บุคคลทุกระดับได้ประจักษ์แจ้งในธรรมะทรงสอนให้ชัดเจนจากสภาพแวดล้อม

๔) ทรงใช้วิธีการสอนแบบอริยสัจ ๔ วิธีนี้เป็นการสอนตามขั้นตอนของอริยสัจ ๔ ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นการมองขั้นตอนตั้งแต่จุดเริ่มต้นของเหตุผลต่างๆ จนถึงแนวที่จะต้องดับต้นเหตุเหล่านั้นๆตลอดจนถึงแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง

๕) ทรงใช้วิธีการสอนโดยการอนุสาสน์วิธี เป็นการสอนโดยวิธีการชักใช้ไล่เสียงของพระองค์เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในเรื่องธรรมะการสอนจะพิจารณาถึงความรู้เดิมๆ ของบุคคลที่ทรงตรัสสอนด้วยเหตุผลโดยการนำเอาความคิดทางพุทธศาสนามาใช้ ดังที่ปรากฏใน อนัตตลักขณสูตร เป็นตัวอย่าง

ข. การทดสอบการประเมินผลการสอนของพระพุทธรเจ้า

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธรองค์ได้ทดสอบภิกษุบางรูป บางคณะว่าได้ประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร จากการที่พระองค์ได้สอนธรรมะโดยภิกษุที่พระองค์จะทดสอบนั้น ไปจำวัดในป่าช้าก่อนถ้าหากว่าภิกษุมีความกลัวก็แสดงว่ากิเลสยังไม่หมดไป ยังไม่สำเร็จตามมรรคผลที่มุ่งหวัง การทดสอบตามแนวของพระองค์ พอสรุปได้ดังนี้คือ^{๔๑}

๑. การทดสอบด้านปริยัติธรรม ได้แก่ การมุ่งให้เกิดการจดจำและเข้าใจว่าผู้ที่ได้รับการปลูกฝังอบรมแล้วมีความคิดเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงเพียงใด

๒. การทดสอบทางด้านปฏิบัติ การวัดผลตามแนวทางพระพุทธศาสนานี้จะไม่เพียงแต่ทางด้านการจดจำ การเป็นพหูสูตรเท่านั้น แต่จะมุ่งไปทางการปฏิบัติด้วย

๓. ทดสอบวัดผลเกี่ยวกับฌาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบำเพ็ญหรือทำสมาธิจนบรรลุฌาน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจที่สงบเย็น

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนพอสรุปได้ว่า แนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ นั้น คือ การคำนึงถึงศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถที่จะเรียนรู้ได้หลากหลายและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และทุกอย่างรอบตัวให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และความสัมพันธ์กับชีวิตจริง โดยผู้สอนจะต้องรู้คุณค่าที่แท้จริงและมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องที่ฝึกสอน การพัฒนาเสริมสร้างความรู้ ความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยอาศัยหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักของไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องช่วยจรโลงชีวิต อันเป็นเหมือนเข็มทิศชี้แนวทางให้เกิดความเจริญยิ่งขึ้นไป

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่ ซึ่งเป็นบทบาทการเผยแผ่เชิงรุก ในบริบทใหม่ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ดังนั้นความสำคัญของบทบาทพระสงฆ์ จึงเป็นการกระทำหน้าที่การเผยแผ่ที่มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ตามโครงสร้างสำนักศาสนศึกษาของวัดที่มีต่อการเผยแผ่แก่นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่พระสงฆ์ผู้สอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งผูกพันอยู่กับสภาพหรือฐานะตำแหน่งทางคณะสงฆ์และโรงเรียน โดยที่

^{๔๑}พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), การศึกษาของคณะสงฆ์: ปัญหาที่รอทางออก, (กรุงเทพ ฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๙), หน้า ๖๗.

นักเรียนจะกำหนดความพึงพอใจบทบาทพระสงฆ์ได้ แต่ในขณะเดียวกันทางพระพุทธศาสนา มีความเห็นว่าบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแผ่พุทธธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง โดยมี นักวิชาการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่ไว้ ดังนี้

พระพุทธเจ้าได้ประทานโอวาทให้พระอริยสาวกสงฆ์กลุ่มแรก ๖๐ รูป ให้ออกไป ประกาศพระศาสนา โดยมีใจความว่า

...ภิกษุทั้งหลาย เราเป็นผู้พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์และเป็นมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่มหาชนเพื่อความเอ็นดูแก่โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย อย่าไปทางเดียวกันสองรูป ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงแสดงธรรมในห้วงดงในเบื้องตัน ให้ ห้วงดงในท่ามกลาง ห้วงดงในที่สุตรอบ จงประกาศพรหมจรรย์ให้เป็นไปพร้อมทั้งอรรคัพัญญชนะให้บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง สัตว์ทั้งหลายที่เป็นพวกมีรูปในดวงตาแต่เล็กน้อย ก็มีอยู่ สัตว์พวกนี้ ย่อมเสื่อมจากคุณที่ควรได้เพราะไม่ได้ฟังธรรม สัตว์ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมี แน่ ภิกษุทั้งหลาย แม้เราเองก็จักไปสู่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม^{๔๒}

จากคำประกาศนี้ ก่อให้เกิด “บทบาทของพระสงฆ์” ขึ้นมากมายประกอบกับ พระสงฆ์เป็นผู้อาศัยดำรงชีพด้วยผู้อื่น เกิดเป็นหน้าที่ที่ต้องตอบแทนคุณเขาเหล่านั้น พระพุทธองค์ได้กล่าวไว้ถึงการที่พระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการบำรุงและต้องตอบแทนคุณ ดังใจความว่า

...ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายเป็นผู้มีอุปการะแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร แม้เธอทั้งหลายก็ จงเป็นผู้มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงดงามใน เบื้องตัน งามในท่ามกลาง และงามในที่สุด จงประกาศแบบการครองชีวิตอันประเสริฐ พร้อมทั้งอรรคพร้อมทั้งพัญญชนะ บริสุทธิ บริบูรณ์แก่พราหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้นเกิด ภิกษุทั้งหลาย คฤหบดีและบรรพชิตทั้งหลาย ต่างอาศัยกันและกัน ด้วยอาามิสทานและ ธรรมทาน อยู่ประพุดติพรหมจรรย์นี้ เพื่อต้องการสลัดโอฆะเพื่อทำความสิ้นทุกข์โดยชอบ ด้วยอาการอย่างนี้^{๔๓}

และพระพุทธองค์ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสมณะในการตอบแทนการอนุเคราะห์แก่ กุลบุตรผู้บำรุงแก่สมณะในเรื่องทศ ๖ ว่า^{๔๔}

^{๔๒}พุทธทาสภิกขุ-ธรรมทานมูลนิธิ, พุทธประวัติจากพระโอษฐ์, (กรุงเทพมหานคร : พระนคร การพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

^{๔๓}พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (อริยางกูร), บทบาทของพระสงฆ์ในพุทธศาสนากับสังคมไทย ปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สยามสมาคม, ๒๕๑๓), หน้า ๑๐.

^{๔๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

๑. สอนให้เว้นจากความชั่ว
๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม
๔. สอนสิ่งที่ยังไม่เคยได้สดับเล่าเรียน
๕. ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในสิ่งที่ได้ (แนะนำวิธีการครองชีวิต ให้ได้รับผลดีและความสุข)

จากพุทธพจน์เหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อผู้อุปการะทั้งหลายว่า ตนจะต้องเป็นผู้เผยแผ่ประกาศศาสนา ประกาศธรรมสู่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเทศน์ การปาฐกถา การทำเอกสารเผยแผ่ การจัดตั้งสถานศึกษา เป็นต้น^{๔๕}

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณ) ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ไว้ว่า “กิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ วัดและคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีทั้งแบบประเพณี และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน มีการใช้สื่อต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน และผู้อาราธนาที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง นำไปเผยแผ่ในที่ต่างๆ และโอกาสต่างๆ และในด้านการเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน รวมถึงตลอดการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่นานหนังสือพิมพ์”^{๔๖}

บุญศรี พานะจิตต์ ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ของพระสงฆ์ไว้ว่า “การเผยแผ่พุทธธรรม เป็นหัวใจของการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้วัฒนาสถาพร งานเผยแผ่ที่พระสงฆ์ทำกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น งานพระธรรมทูต ได้แก่ การเทศน์ การบรรยาย การสนทนา ธรรมีกถา นำฝึกสมาธิ นำเป็นพุทธมามกะ เยี่ยมเยียน นำพัฒนาท้องถิ่น สาธิตและนำจัดกิจกรรม หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) งานอบรมจริยธรรม นักเรียน ข้าราชการและประชาชน งานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การส่งเสริมหน่วยสังเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ การเผยแผ่ทางสื่อมวลชนและการเผยแผ่ตามศักยภาพของวัด

^{๔๕} ประสาร ทองภักดี, **พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สยามสมาคม, ๒๕๑๓), หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

^{๔๖} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณ), **การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๔.

ได้แก่ โครงการอุทยานการศึกษา การจัดสวนสมุนไพรในวัด โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา เป็นต้น”^{๔๗}

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงบทบาทพระสงฆ์และวัด พอสรุปได้ว่า ๑) สงฆ์ต้องเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๒) การศึกษาของพระสงฆ์ ๓) การทำวัดให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ๔) วัดกับการจัดการศึกษา ๕) พระสงฆ์กับการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ๖) วัดกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ ๗) การบริหารจัดการวัด เป็นต้น^{๔๘}

พระครูประศาสน์สวเขต (สิทธิ สิทธิเตโช) ได้กล่าวไว้ว่า การเผยแผ่ เราต้องสำนึกอยู่เสมอว่าพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศเราเพราะการเผยแผ่ของพระเจ้าอโศกมหาราช โดยส่งพระมหาเถระ คือ พระโสณะ และพระอุตตระเข้ามา เราจะรักษาหรือให้ดำรงอยู่ก็ด้วยการช่วยกันเผยแผ่ให้ปรากฏ วัดที่มีการพัฒนาจึงต้องมุ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการจัดกิจกรรมให้มีองค์กรต่างๆ เช่น สมาคม ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนสอนศีลธรรม สอนธรรมศึกษา ใช้ประโยชน์จากศาลาวัด มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม คนวัด คือ พระภิกษุสามเณรต้องร่วมด้วยช่วยกัน^{๔๙}

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า “พระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่” ซึ่งมีความสำคัญต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน อันเป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ในชุมชน มีวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์กลางกิจกรรมเผยแผ่ทางพุทธศาสนาและวัฒนธรรม พระสงฆ์ซึ่งเป็นบุคลากรของวัดเป็นตัวแทนของวัดที่มีบทบาทเป็นผู้นำของชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาการเผยแผ่ ทำให้นักเรียนและประชาชนยอมรับในกิจกรรมการเผยแผ่เหล่านั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ช่วยให้การอบรมและพัฒนาการเผยแผ่ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้อย่างดี

^{๔๗}บุญศรี พานะจิตต์, ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

^{๔๘}กรมการศาสนา และสำนักงานสภาพัฒนาบวรราชภัฏ, หลักการบริหารและจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : เอ.พี.กราฟฟิคดีไซน์ และการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๘๑.

^{๔๙}อ้างแล้ว, หน้า ๑๙๔.

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน พบว่า มีผู้นำเสนอไว้ ดังนี้

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ให้ทัศนะไว้ว่า การศึกษาประวัติ พระพุทธศาสนาและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็คือการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “พระรัตนตรัย” ซึ่งประกอบด้วยพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธ ก็คือ พุทธประวัติ ว่าด้วยชีวประวัติของ พระพุทธเจ้า ชาดก ว่าด้วยเรื่องพระชาติในอดีตของพระพุทธเจ้า และวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา ซึ่งว่าด้วยเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติ

คำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่า พระธรรม ซึ่งรวบรวมไว้เป็นพระไตรปิฎก มีศัพท์ เฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจเรียกว่า ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พระไตรปิฎกบรรจุหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา หลักธรรมบางข้อได้รับการเรียบเรียงเป็นพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อเป็นคติสอนใจ หนึ่งในวิธีนำหลักธรรมมาปฏิบัติก็คือ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา

พระสงฆ์ คือ ผู้น้อมนำพระธรรมมาปฏิบัติจนได้ชื่อว่าเป็นพุทธสาวก พุทธสาวิกา และชาวพุทธตัวอย่าง ผู้เคร่งครัดในหน้าที่ชาวพุทธ และแม่นยำในศาสนพิธี มรรยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ^{๔๐}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้ ๑.แบบสาธกจนา หรือสนทนา ๒.แบบบรรยาย ๓.แบบตอบปัญหา ตามลักษณะวิธี ตอบ ๔ อย่าง คือ (๑) เอกังสพพยากรณ์ปัญหา (๒) ปฏิปุจฉาพยากรณ์ปัญหา (๓) วิภาษ พยากรณ์ปัญหา (๔) ฐานียปัญหา^{๔๑}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวว่า การสอนมี ๒ แบบ คือ ธรรมาธิษฐาน และบุคลาธิษฐาน ถ้าสอนธรรมล้วน ๆ เช่น นิพพานคือดับไม่เหลือ สงบอย่างนี้ อย่างนี้ เป็นธรรมาธิษฐาน สอนแบบอภิธรรม แต่ถ้าสอนแบบมีตัวอย่างประกอบ มีกิจกรรมมีสื่อ ต่าง ๆ เรียกว่า บุคลาธิษฐาน เป็นการสอนแบบพระสูตรต้นปิฎก แบบที่พระพุทธเจ้าสอนธรรมะ กำมือเดียวไปไม่เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งในการสอน เป็นสื่อให้เข้าถึงธรรมะ เมื่อสอนบุคลาธิษฐาน ท่านจะได้เปรียบคือรูปธรรม มีตัวอย่าง มีนิทานประกอบ นี่ก็เป็นสื่อ เรื่องกระต่ายกับเต่า สอน

^{๔๐} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

^{๔๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖.

ให้รู้คติธรรมว่าประมาทไม่ได้ ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย กระต่ายจึงแพ้เต่า เพราะฉะนั้น นิทานเรื่องกระต่ายกับเต่าก็เป็นสื่อสอนธรรม อย่างสอนธรรมล้วน ๆ ให้มีตัวอย่างประกอบด้วย^{๕๒}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่า ผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษา แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครู อาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติและประพฤติตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

ก. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือ กัลยาณมิตร ธรรม ๗ ประการ ดังนี้ ๑.ปิโย น่ารัก ๒.ครุ น่าเคารพ ๓.ภาวนีโย น่าเจริญใจ ๔.วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล ๕.วจนฺทโม อดทนต่อถ้อยคำ ๖.คมฺภีรญฺจ กตฺ กตฺตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ๗.โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในอฐานะ

ข. ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรม ที่เรียกว่า ธรรม เทศกธรรม ๕ ประการ คือ ๑.อนุบุพพิกา สอนให้มีขั้นตอนถูกต้องลำดับ ๒.ปริยายทสฺสาวิ จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล ๓.อนุทยตา ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี ๔.อนามิ สันตร ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อาภิส ๕.อนุปหัจจ วางจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น

ค. มีลีลาครบทั้งสี่ ครูที่สามารถมีลีลาของนักสอน ดังนี้ ๑.สันทสฺสนา ชี้ให้ชัด ๒.สมาทปนา ชวนให้ปฏิบัติ ๓.สมุตเตชนา เร้าให้กล้า ๔.สัมปหังสนา ปลุกให้สำนึก^{๕๓}

ท่านพุทธทาสภิกขุ มองว่า การถอยหลังเข้าคลอง ไปหาโลกที่ประกอบด้วย ศีลธรรมเท่านั้น ที่จะทำให้โลกกลับมีโชคดี เป็นโลกของพระเจ้าสร้างมาสำหรับให้มนุษย์อยู่กัน โดยผาสุก

การถอยหลังเข้าคลองตามกระแสพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทั้งจากการบรรยายธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ ล้วนเป็นจุดประสงค์ และความหมาย เดียวกันว่า “ศาสนิกชน” ทั้งมวลที่ไม่ดำเนินชีวิตด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทา การที่จะทำให้เกิด ความมั่นคงในสังคมและเกิดสันติภาพในโลกอย่างถาวรนั้น ท่านมองว่าต้องนำหลักศีลธรรมให้ เข้าถึงจิตใจของเยาวชน เพราะศีลธรรมของเยาวชนคือสันติภาพของโลก ดังคำที่ท่านกล่าวไว้ว่า “การที่มนุษย์เราในอนาคตจะมีฐานะทางศีลธรรมดีขึ้น ก็เพราะเยาวชนมีศีลธรรมดีขึ้น มิฉะนั้นแล้ว มันจะไม่มียุคมนุษย์อยู่ในโลกพร้อมกับที่ไม่มีศีลธรรม”^{๕๔}

^{๕๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), การเผยแผ่เชิงรุก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๖๕.

^{๕๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมบุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๘), หน้า ๙๒.

^{๕๔} ไพโรจน์ อยู่มนเทียร, วาทะธรรมว่าด้วยศีลธรรม (พุทธทาสภิกขุ), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔๓.

การสอนเรื่องศีลธรรมแก่เยาวชนของท่านพุทธทาสภิกขุ ท่านเน้นประเด็นต่าง ๆ ให้น่าสนใจ เช่น (๑) ควรสอนเยาวชนให้มีสัมมาทิฐิโดยการปลูกฝังโพธิ์ให้เกิดในจิตใจ แล้วเยาวชน อภิสัตตบุตรก็จะเกิดขึ้นในสังคมไทย (๒) ต้องนำเอาตรีรัตนศาสตร์สากลมาสอน เยาวชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าเป็นศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต^{๕๕} (๓) ต้องสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนให้มีความที่พึงปฏิบัติต่อไทยตริยางคธรรมอย่างถูกต้องให้ได้^{๕๖}

พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมฺโม (จำปาทอง) ได้ศึกษาและให้ทัศนะไว้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต(Lifelong education) ของมนุษย์และเป็นกระบวนการในรูปของการจัดกระบวนการให้มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) อันประกอบด้วย การดำเนินการตลอดชีวิตของมนุษย์ การจัดที่มีการวางแผนทำให้ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนในที่สุดทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้เรียน ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท ทั้งแบบในระบบ (Formal) นอกกระบบ (Non formal) และไม่เป็นทางการ หรือตามอัธยาศัย (Informal) อย่างแท้จริงและสมบูรณ์ของการศึกษา^{๕๗}

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (ราชบัณฑิต) ได้กล่าวถึงเทคนิควิธีสอนไว้ในพุทธวิธีสอน จากพระไตรปิฎกว่า สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างของผู้มีเทคนิควิธีสอนหลากหลาย ขอยกหัวข้อมาสาธยายตามลำดับ ดังต่อไปนี้ ๑.ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม หรือทำของยากให้ ง่าย ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ ก.ใช้อุปมาอุปไมย ข.ยกนิทานประกอบ ค.ใช้อุปกรณ์ หรือ สื่อการสอน ๒.ทำตนเป็นตัวอย่าง ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ (๑)ทำให้ ดู หรือสาธิตให้ดู (๒)ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ๓.ใช้ถ้อยคำเหมาะสม ๔.เลือกสอนเป็น รายบุคคล ๕.รู้จักจังหวะและโอกาส ๖.ยืดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี ๗.การเสริมแรง^{๕๘}

^{๕๕} ตรีรัตนศาสตร์สากล หรือ พุทธศาสตร์ คือ ศาสตร์สำหรับรู้, ธรรมศาสตร์ คือ ศาสตร์ สำหรับปฏิบัติตามความรู้ และสังฆศาสตร์ คือ ศาสตร์สำหรับทำความผูกพันกัน รวมหมู่กันไว้

^{๕๖} ไทยตริยางคธรรม คือ ธรรมะที่ประกอบอยู่ด้วยองค์ ๓ สำหรับความเป็นไทย ได้แก่ ชาต ศาสนา พระมหากษัตริย์

^{๕๗} พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกธมฺโม (จำปาทอง), “กระบวนการเรียนรู้แบบ “อริยสัจ ๔” ของพระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบที่มุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแท้จริง”, (สุนทร : โรงพิมพ์ศิริรัตนออฟ เซท, ๒๕๔๕), หน้า ๗๕ - ๗๖.

^{๕๘} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพชรรุ่ง การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๖๑ - ๖๒.

วศิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ในพุทธวิธีในการสอนว่า ๑.ทรงสอนอย่างละมุนละม่อม เช่นที่ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายจะเป็นผู้มีความงามหาหน้อยไม่ ถ้าพวกเธอผู้บวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวไว้ดีแล้วนี้ จะพึงเป็นผู้มีความอดทน มีความสุภาพ ๒.ทรงสอนอย่างเข้มงวดรุนแรง มีตัวอย่างมากมายที่แสดงถึงวิธีสอนอย่างเข้มงวดรุนแรงของพระพุทธองค์ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับอุปนิสัยหรืออินทรีย์ของเวไนยชน ทำนองเดียวกับช่างเหล็กจะต้องใช้ไฟแรงแก่เหล็กที่แข็งมาก ๓.ทรงสอนอย่างขอร้องวิงวอน ข้อความในธรรมทนายาสสูตรเป็นตัวอย่างแห่งการสอนอย่างขอร้องวิงวอน^{๕๙}

สุพล บุญทรง ได้กล่าวเสนอแนะการสอนศีลธรรมในโรงเรียนไว้ว่า “ในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนควรยึดถือในเรื่อง ความสะอาด ความมีระเบียบ มีห้องเรียนที่สะอาดและเรียบร้อย และต้องการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องจริยธรรม”^{๖๐}

หนังสือคู่มือครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้กล่าวถึงวิธีการสอนแบบต่างๆ ดังนี้ วิธีการสอนผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายวิธี เช่น ๑.วิธีการสอนแบบบรรยาย ๒.วิธีสอนแบบสาธิต ๓.วิธีสอนแบบอภิปราย ๔.วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ๕.วิธีการสอนแบบแก้ปัญหา หรือแบบวิทยาศาสตร์ ๖.วิธีสอนแบบทดลอง ๗.วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ๘.วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ๙.วิธีสอนแบบอุปมา ๑๐.วิธีสอนแบบนิรนัย ๑๑.วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ ๑๒.วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง และประเภทของวิธีการสอน ๒ ประเภท คือ ๑.วิธีสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Method) เป็นวิธีสอนที่ครูเป็นผู้จัดและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ ๒.วิธีสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Pupil-Centered Method) เป็นวิธีสอนที่ให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง^{๖๑}

^{๕๙}วศิน อินทสระ, พุทธวิธีในการสอน, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์เมธิตราย, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

^{๖๐}สุพล บุญทรง, “การเปรียบเทียบผลการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตร”, (นครสวรรค์ : วิทยาลัยครูนครสวรรค์, ๒๕๒๕), หน้า ๔๑.

^{๖๑}สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.), ๒๕๔๘), หน้า ๒๒๓.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวสรุปถึงจุดหมายแห่งการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษามีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือการศึกษาต้องสร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ขึ้นมาให้จงได้ มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ซึ่งรวมทั้งเศรษฐกิจฐานความรู้ และเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว หมายถึง คนที่มีภาวนา ๔ ได้แก่ กายภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เทียบได้กับจุดสุดมรกของยูเนสโก การจัดการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องยึดหลักอริยฐานธรรม ๔ ประการ คือ ปัญญา สัจจะ จาคะ และสันติ^{๖๒}

พัฒนา จันทนา ได้กล่าวถึงการสอนศีลธรรมนักเรียนไว้ว่า “ก่อนการเรียนการสอนเนื้อหา ควรมีการเร้าความสนใจของนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสนทนา ชักถาม และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบก่อน และวิธีการสอนที่ใช้มาก คือ แบบศูนย์การเรียนรู้และแบบอภิปรายกลุ่ม โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้”^{๖๓}

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน เป็นการศึกษาและเผยแผ่ประวัติพระพุทธเจ้า และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ มีการสอน ๒ แบบ คือ ธรรมาธิษฐาน และบุคลาธิษฐาน ทั้งใช้พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า เช่น แบบสากัจฉา หรือสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหาตามลักษณะวิธีตอบ ๔ อย่างบ้าง และพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ให้การศึกษาแก่นักเรียน ฟังประกอบด้วยคุณสมบัติและมีหลักปฏิบัติ เช่น เป็นกัลยาณมิตร ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ มีลีลาครุครบทั้งสี่ หรือมุ่งสอนเยาวชนให้มีสัมมาทิฐิโดยการปลูกฝังความรู้แห่งปัญญาให้เกิดขึ้นในจิตใจ แล้วเยาวชนอภิชาติบุตรก็จะเกิดขึ้นในสังคมไทย และย่อมจะเป็นการพัฒนาเยาวชนหรือนักเรียนธรรมศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ยิ่งขึ้น

^{๖๒}พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *ทิศทางการศึกษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕.

^{๖๓}พัฒนา จันทนา, “ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า ๔๔.

๒.๕ ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนในอำเภอภาชี

แผนภาพโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนในอำเภอภาชี จำนวน ๒๒ แห่ง^{๖๔}

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงแผนภาพโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

^{๖๔} ข้อมูลจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑

โครงสร้างการบริหารงาน

แผนภาพการบริหารงานโรงเรียนในอำเภอกาฬสินธุ์ จำนวน ๒๒ โรงเรียน ได้จัดโครงสร้างหรือแนวทางในการบริหารจัดการในสถานศึกษาโรงเรียนคล้ายคลึงกัน ตามพระราชบัญญัติบริหารงานกระทรวงศึกษาธิการ การบริหารโรงเรียนยุคลูปการศึกษาศึกษา และการบริหารโรงเรียนแบบนิติบุคคล โดยการแบ่งเป็น ๔ งาน ดังนี้

๑. การบริหารงานวิชาการ

๒. การบริหารงบประมาณ

๓. การบริหารงานบุคคล

๔. การบริหารงานทั่วไป

ขอบข่ายงานการบริหารจัดการในโรงเรียน

๑. การบริหารงานวิชาการ

๑.๑ การพัฒนาหลักสูตร

๑.๒ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

๑.๓ การวัดผลประเมินผล

๑.๔ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

๑.๕ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

๑.๖ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

๑.๗ การนิเทศการศึกษา

๑.๘ การแนะแนวการศึกษา

๑.๙ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๑.๑๐ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

๑.๑๑ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

๑.๑๒ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๒.การบริหารงบประมาณ

- ๒.๑ การจัดทำและเสนองบประมาณ
- ๒.๒ การจัดสรรงบประมาณ
- ๒.๓ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
- ๒.๔ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- ๒.๕ การบริหารการเงิน
- ๒.๖ การบริหารบัญชี
- ๒.๗ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

๓.การบริหารงานบุคคล

- ๓.๑ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง
- ๓.๒ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- ๓.๓ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- ๓.๔ วินัยและการรักษาวินัย

๔. การบริหารงานทั่วไป

- ๔.๑ การดำเนินงานธุรการ
- ๔.๒ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๔.๓ งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔.๔ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๔.๕ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- ๔.๖ การวางแผนการจัดการศึกษา
- ๔.๖.๑ แผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์
- ๔.๖.๒ แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีและแผนปฏิบัติการประจำปี
- ๔.๗ งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- ๔.๘ การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- ๔.๙ งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ๔.๑๐ การดำเนินงานธุรการ ด้านการเงิน การคลัง บัญชี และพัสดุ
- ๔.๑๑ การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากร
- ๔.๑๒ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- ๔.๑๓ การจัดทำสำมะโนนักเรียน
- ๔.๑๔ การรับนักเรียน

- ๔.๑๕ การส่งเสริมประสานงานการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
- ๔.๑๖ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- ๔.๑๗ งานการส่งเสริมกิจการนักเรียน
- ๔.๑๘ การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- ๔.๑๙ การส่งเสริมและสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- ๔.๒๐ งานประสานราชการกับหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น
- ๔.๒๑ การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน
- ๔.๒๒ งานบริการสาธารณะ
- ๔.๒๓ การทัศนศึกษา
- ๔.๒๔ งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

ข้อมูลโรงเรียน ระดับช่วงชั้นเรียน และจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑

ตารางที่ ๒.๑ ข้อมูลโรงเรียน ระดับช่วงชั้นเรียน และจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ที่	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	ชื่อผู้บริหาร	ระดับชั้น ที่เปิด สอน	ระดับ ช่วง ชั้น เรียน	จำนวนนักเรียน		
						ชาย	หญิง	รวม
๑	วัดพระแก้ว "โสภณ ประสิทธิ์วิทยา คาร"	หมู่ ๖ กระจิ้ว	นายเสนาะ ตั้งทรัพย์	อนุบาล- มัธยมต้น	๑ - ๓	๒๐๗	๑๘๗	๓๙๔
๒	วัดเจริญธรรม "เผด็จศรีภร อุปถัมภ์"	หมู่ ๓ กาฬี	นายสุรศักดิ์ กริโรจน์	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๑๗๐	๑๖๗	๓๓๗
๓	วัดกาฬี "สุนทร อุปถัมภ์"	หมู่ ๕ ไร่ ล้อม	นายไพรัตน์ บุศราคำ	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๑๓๘	๑๐๕	๒๔๓
๔	วัดหนองบัว	หมู่ ๕ พระแก้ว	นางรุ่งสุรีย์ สิงหาราช	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๓๗	๓๖	๗๓
๕	วัดดอนกลาง	หมู่ ๗ พระแก้ว	นายนิกร อาบวาริ	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๒๗	๒๙	๕๖
๖	กาฬี "สุนทรวิทยา นุกูล"	หมู่ ๕ กาฬี	นายโกวิท ดนตรีเสนาะ	มัธยม ต้น- มัธยม ปลาย	๓ - ๔	๗๔๘	๗๙๖	๑,๕๔๔

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	ชื่อผู้บริหาร	ระดับชั้น ที่เปิด สอน	ระดับ ช่วง ชั้น เรียน	จำนวนนักเรียน		
						ชาย	หญิง	รวม
๗	รอตเสวก วิทยา	หมู่ ๕ ภาษี	นางสาว คะเนิงนิจ รอตเสวก	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๓๘๑	๓๙๓	๗๗๔
๘	วัดโคกสังข์ “ประชานุกุล”	หมู่ ๗ โคกม่วง	นายทรงชัย เลิศวัฒนาพร	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๙	๑๖	๒๕
๙	ชุมชนโคกม่วง (เผชิญศรีภูธร อุปถัมภ์)	หมู่ ๑ โคกม่วง	นายวุฒิ สอนคง	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๘๐	๙๔	๑๗๔
๑๐	ชุมชนวัดระ โสม	หมู่ ๖ ระ โสม	นายปฏิญญา ไทรพรหม	อนุบาล- มัธยมต้น	๑ – ๓	๑๐๙	๑๐๗	๒๑๖
๑๑	วัดมาบโพธิ์	หมู่ ๔ ระ โสม	นายสุระสิทธิ์ สระน้ำ	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๕๕	๕๖	๑๑๑
๑๒	วัดผดุงธรรม	หมู่ ๒ ระ โสม	นายรัชพล ฉนำกลาง	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๖๖	๖๗	๑๓๓
๑๓	วัดหนองนาง	หมู่ ๙ ระ โสม	ว่าที่ร้อยโท กมล คงสมปราชญ์	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๖๓	๗๕	๑๓๘
๑๔	วัดโคกกรวด “ไทรราษฎร์ บำรุง”	หมู่ ๑๒ โคกม่วง	นางสาวลัดดา บุญมาเลิศ	อนุบาล- ประถม	๑ – ๒	๕๒	๓๕	๘๗
๑๕	บ้านดอนข่อย “คงสมโอษฐ์ ราษฎร์บำรุง”	หมู่ ๑๐ โคกม่วง	นางสุดใจ สละตัน	อนุบาล- มัธยมต้น	๑ – ๓	๑๑๙	๙๗	๒๑๖

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	ชื่อผู้บริหาร	ระดับชั้น ที่เปิด สอน	ระดับ ช่วง ชั้น เรียน	จำนวนนักเรียน		
						ชาย	หญิง	รวม
๑๖	ตะโกดอน หญ้านาง	หมู่ ๒ ดอนหญ้านาง	นายสาโรจน์ ตะปะสา	อนุบาล- มัธยมต้น	๑ - ๓	๗๐	๖๙	๑๓๙
๑๗	วัดอุทการาม	หมู่ ๔ ภาษี	นายณรงค์ ศาสตร์สมัย	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๒๘	๒๘	๕๖
๑๘	วัดหนองเป่า	หมู่ ๑ หนองน้ำ ใส	นายสำเร็จ สหาวัตร	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๙๒	๘๓	๑๗๕
๑๙	วัดหนองเครือ บุญ	หมู่ ๖ หนองน้ำ ใส	นางเจือจันทร์ เสาร์ฤกษ์	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๑๔	๑๔	๒๘
๒๐	วัดหัวคุ้ง	หมู่ ๑๐ ไผ่ล้อม	นางสุนิษา สัมฤทธิ์	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๓๓	๓๔	๖๗
๒๑	วัดนาอู่	หมู่ ๔ ไผ่ ล้อม	นางเกตุชญา วงษ์เพิก	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๖๖	๕๕	๑๒๑
๒๒	วัดวิมลสุนทร	หมู่ ๕ ดอนหญ้านาง	นายอดิสร สุภาพคำ	อนุบาล- ประถม	๑ - ๒	๓๐	๒๖	๕๖

หมายเหตุ รวมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต ๑ ในอำเภอภาษี มีจำนวน ๒๒ โรงเรียน^{๖๕}

^{๖๕} ข้อมูลจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑

บัญชีสรุปสถิติจำนวนนักเรียนสอบธรรมศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓
 ณ สนามสอบโรงเรียนรอตเสวกวิทยา แห่งที่ ๑ และ โรงเรียนภาชี “สุนทรวิทยานุกูล” แห่งที่ ๒
 ของคณะสงฆ์อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาค ๒

ตารางที่ ๒.๒ บัญชีสรุปสถิติจำนวนนักเรียนสอบธรรมศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓

สนามสอบ แห่งที่	สถานที่สอบ	สังกัดโรงเรียน / สถานศึกษา	สังกัดสำนัก ศาสนศึกษา วัด	จำนวนผู้เข้าสอบธรรมศึกษา (คน)			
				ตรี	โท	เอก	รวม
แห่งที่ ๑	โรงเรียน รอตเสวก วิทยา	รอตเสวกวิทยา	เจริญธรรม	๑๐๕	๘๖	-	๑๙๑
		วัดภาชี “สุนทร อุปถัมภ์”	ภาชี	๔๘	๓๐	๗	๘๕
		วัดเจริญธรรม	เจริญธรรม	๖๒	๓๒	๒	๙๖
		วัดหัวคู้	หัวคู้	-	๑๐	-	๑๐
		วัดผดุงธรรม	ผดุงธรรม	-	๑๑	๑	๑๒
		วัดอุทการาม	อุทการาม	-	๕	-	๕
		วัดหนองเป่า	หนองเป่า	-	๑๑	-	๑๑
		วัดนาอูน	นาอูน	-	๑๐	๓	๑๓
		วัดหนองเครือบุญ	บ้านพลับ	-	๕	-	๕
		วัดพระแก้ว	พระแก้ว	-	๒๕	๘	๓๓
		วัดมาบโพธิ์	มาบโพธิ์	-	๒	-	๒
		ภาชี “สุนทรวิทยานุกูล”	มาบโพธิ์	-	๔	-	๔
		วัดดอนกลาง	หนองบัว	-	๗	-	๗
		ตะโกดอนหญ้านาง	ตะโก	-	๓๕	๘	๔๓
		ชุมชนโคกม่วงฯ	โคกม่วง	๓๓	-	-	๓๓
		ชุมชนวัดระโสม	ระโสม	-	๓	-	๓
		ภาชี “สุนทรวิทยานุกูล”	ธรรมสินธุ์ฯ	-	-	๔๙	๔๙
		วัดหนองนาง	หนองนาง	-	๙	-	๙
		บ้านดอนข่อย	ชุมแก้ว	-	-	๔	๔
		รวม		๔๖๙	๒๒๒	-	๖๑๕

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

สนามสอบ แห่งที่	สถานที่สอบ	สังกัดโรงเรียน / สถานศึกษา	สังกัดสำนัก ศาสนศึกษา วัด	จำนวนผู้เข้าสอบธรรมศึกษา (คน)			
				ตรี	โท	เอก	รวม
แห่งที่ ๒	โรงเรียน ภาชี “สุนทร วิทยานุกูล”	วัดผดุงธรรม	ผดุงธรรม	๓๑	-	-	๓๑
		วัดโคกกรวด	โคกกรวด	๑๙	-	-	๑๙
		วัดมาบโพธิ์	มาบโพธิ์	๒๖	-	-	๒๖
		วัดโคกกรวด ฯ	โคกกรวด	๒๑	๓	-	๒๔
		ตะโกดอนหญ้านาง	ตะโก	๑๗	-	-	๑๗
		วัดวิมลสุนทร	ชีก	๑๕	-	-	๑๕
		ชุมชนวัดระโสม	ระโสม	๒๖	-	-	๒๖
		วัดหนองนาง	หนองนาง	๑๔	-	-	๑๔
		วัดโคกสังข์ฯ	โคกสังข์	๔	๔	-	๘
		วัดพระแก้ว	พระแก้ว	๑๐๖	-	-	๑๐๖
		วัดนาอูน	นาอูน	๓๐	-	-	๓๐
		วัดหัวคุ้ง	หัวคุ้ง	๑๔	-	-	๑๔
		วัดหนองเครีบุญ	บ้านพลับ	๘	-	-	๘
		วัดหนองบัว	หนองบัว	๑๗	-	-	๑๗
		วัดหนองเป่า	หนองบัว	๒๘	-	-	๒๘
		วัดอุทการาม	อุทการาม	๓	-	-	๓
		ภาชี “สุนทรวิทยานุกูล”	ธรรมสินธุ์ฯ	๗๒	๒๐๒	-	๒๗๔
		บ้านดอนข่อย ฯ	ชุมแก้ว	๒๔	๑๖	-	๔๐
		รวม		๔๖๙	๒๒๒	-	๖๙๑

หมายเหตุ รวมสนามสอบ ๒ แห่ง อำเภอภาชี จำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๐๖ คน^{๖๖}

^{๖๖} ข้อมูลจาก สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภอภาชี ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๓

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ แล้วพบว่า ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

พระมหาทองดี ปญญาวิโร (กันทวงศ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร” สรุปผลการวิจัยโดยรวม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่างๆในระดับมาก เมื่อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอนเป็นลำดับที่ดี รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพการเรียน การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา สุรางค์ ศรีหรั่ง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อวิชา พระพุทธศาสนา ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคาดหวังมากทุกด้าน เช่น หลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านพฤติกรรมของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา^{๖๗}

จินตนา จรียานนท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยพระสงฆ์ สรุปวิเคราะห์ผลใน ๓ ด้าน คือ

๑. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อครูพระสงฆ์ในด้านบุคลิกภาพนั้น นักเรียนพึงพอใจในบุคลิกภาพของครูพระสงฆ์ อยู่ในระดับมาก

๒. ความพึงพอใจ ด้านเนื้อหาวิชา นักเรียนมีความพึงพอใจในเนื้อหาวิชาที่ครูพระสงฆ์สอน อยู่ในระดับมาก

^{๖๗}พระมหาทองดี ปญญาวิโร(กันทวงศ์), “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐๔.

๓. ความพึงพอใจในด้านเทคนิคเรื่องการเรียนรู้การสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่มีความพึงพอใจน้อยกว่าเรื่องบุคลิกภาพของพระสงฆ์^{๒๔}

บุญเรือน เทียรทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและความเข้าใจต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ ๘ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโพธิสารพิทยากร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร” จากการศึกษาพบว่า คำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นความจริงตามกฎธรรมชาติ มนุษย์เป็นผู้สามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้ด้วยการศึกษาฝึกหัดพัฒนาทางด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ในหมวดปัญญาได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ หมวดศีลได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ หมวดสมาธิได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จนสามารถแก้ปัญหาภายใน (จิตใจ) และภายนอก (สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ) ทั้งของตนเองและของผู้อื่น จนทำให้เกิดความสุขได้ ในส่วนของการศึกษากาณศนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตั้งตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘^{๒๕}

พระชัยกมล กมโล (สิงห์คุณ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม๑๔” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑)ศึกษาความคิดเห็นต่อการศึกษาล่าเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม๑๔ ๒)ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม๑๔ ๓)เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๔)เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาล่าเรียนของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๕)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการศึกษาล่าเรียนกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการบริหารจัดการโรงเรียนโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากรจำนวน ๒๕๘ คน สรุปผลการวิจัยพบว่า

^{๒๔}จินตนา จரியานนท์, “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕๘.

^{๒๕}บุญเรือน เทียรทอง, “ทัศนคติและความเข้าใจต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอริยมรรคมี องค์ ๘ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโพธิสารพิทยากร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

๑. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนด้านการมาเรียน การเข้าห้องเรียน ด้านกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ด้านการใช้ห้องสมุดในการค้นคว้า และด้านการ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความเห็นด้วยมากทุกด้าน

๒. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียน ด้านปรัชญา และแนวนโยบาย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการบริหาร บุคคล ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน

๓. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหาร จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาเล่า เรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๕

๕. ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการศึกษาเล่าเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนในระดับต่ำถึงค่อนข้างสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๗๐}

รุ่งระวี รุกเขต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ใน เขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและแต่ละด้านรวม ๗ ด้าน ล้วนอยู่ในระดับ ปานกลางทั้งสิ้น ทั้งนี้ด้านย่อย ๗ ด้านได้แก่ ด้านการจัดแผนการเรียน ด้านการจัดตารางสอน ด้านการจัดชั้นเรียน ด้านการจัดครูเข้าสอน ด้านการจัดแบบเรียน ด้านการจัดห้องสมุด และด้าน การจัดสอนซ่อมเสริม^{๗๑}

^{๗๐} พระชัยกมล กมลโล (สิงห์คุณ), “ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหาร จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๔”, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, (พระนครศรีอยุธยา:มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๗๑} รุ่งระวี รุกเขต, “ทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (การจัดการการพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

พระมหาไชยา ชยสิทธิ (เสนแสนยา) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา” จากผลการวิจัยพบว่า ๑.บทบาทและวิธีการสอนของพระภิกษุ ครูในโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาว่ามีความเหมาะสมค่อนข้างมาก และมีความคาดหวังต่อพระภิกษุที่ทำการสอนธรรมศึกษาไว้สูงมากในด้านการสอน โดยต้องการให้พระภิกษุใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ไม่เน้นการสอนแบบบรรยายจะทำให้ให้นักเรียนเบื่อธรรมะ และพระภิกษุบางรูปยังมีความไม่พร้อมในการสอนหลายอย่าง เช่น ความรู้ และความแม่นยำในหลักสูตร และความหลากหลายในวิธีการสอนเด็ก ๒.วิธีการสอนของพระภิกษุ นักเรียนธรรมศึกษา เห็นว่าวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมค่อนข้างมาก มีความคาดหวังต่อพระภิกษุในด้านการใช้อุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน ไม่เครียดกับวิชาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และมีกิจกรรมร่วมอื่น ๆ ในการเรียนการสอนวิชาธรรมะ^{๗๒}

ดาร์รัตน์ สุพรรณฝ่าย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิจัยทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อครูสังคมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีทัศนคติที่มีต่อครูสังคมศึกษา ไม่เห็นด้วย ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของครู ด้านการใช้สื่อการสอนของครู เทคนิควิธีการสอนของครู ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งมีเพียงข้อที่ว่า ครูพูดมากเกินไป และบางครั้งสิ่งที่พูดไม่เกี่ยวกับบทเรียนที่สอนเลย^{๗๓}

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ พบว่าความพึงพอใจกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ในรูปแบบคล้ายคลึงกันนั้น ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านบทบาทพระสงฆ์หรือครูพระที่เข้าไปเผยแพร่ธรรมะในโรงเรียน มากกว่าครูผู้สอนในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการจัดสภาพการเรียน การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้พระภิกษุใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ไม่เน้นการสอนแบบบรรยายจะทำให้ให้นักเรียนเบื่อธรรมะ และพระภิกษุบางรูปยังมีความไม่พร้อมในการสอนอยู่บ้าง เช่น ด้านความรู้ และความแม่นยำในหลักสูตร และความหลากหลายในสื่อและวิธีการสอนนักเรียน

^{๗๒} พระมหาไชยา ชยสิทธิ (เสนแสนยา), “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

^{๗๓} ดาร์รัตน์ สุพรรณฝ่าย, “การศึกษาวิจัยทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อครูสังคมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับพระสงฆ์กับบทบาทด้านการเผยแผ่

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ แล้วพบว่า ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

พระตาล ญาณโร (สิงห์ทอง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนชาวเขาต่อบทบาทของพระสงฆ์” จากการวิจัยพบว่า บทบาทด้านจัดการศึกษาได้แก่ การจัดให้เยาวชนชาวเขาได้เรียนรู้การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของตน การดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น การดูแลช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวี ป้องกันภัยจากยาเสพติด และการชักนำเยาวชนให้บวชเรียนในระดับที่สูงขึ้นนั้น เยาวชนชาวเขามีความเห็นด้วยมากกับบทบาทด้านนี้ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อเป็นการรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีไว้ และได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลและช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวี และวิธีป้องกันภัยจากยาเสพติด ส่วนการบวชเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนชาวเขาได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น ด้านความคาดหวัง อยู่ในระดับปานกลางโดยให้เหตุผลว่าเยาวชนชาวเขส่วนใหญได้ผ่านการการอบรมหรือเรียนรู้มาแล้ว^{๗๔}

คล้ายจันทร์ มโนรส ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๘” เสนอบรรยายภาคและวิธีการสอนศิลปกรรมนอกห้องเรียนไว้ว่า “สอนโดยให้ทำกิจกรรมต่างๆ และให้ดูของจริง เช่น การบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือผู้อื่น จัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบบริเวณโรงเรียน พาไปพัฒนาวัด ไปเยี่ยมสถานสงเคราะห์คนชรา และจัดหาภาพยนตร์ดีๆ ที่มีคติสอนใจมาให้นักเรียนชม นอกจากนี้ อาจยังต้องการให้มีการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ด้วย”^{๗๕}

พระมหามณเฑียร วรธมฺโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัด

^{๗๔}พระตาล ญาณโร (สิงห์ทอง), “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนชาวเขาต่อบทบาทพระสงฆ์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

^{๗๕}คล้ายจันทร์ มโนรส, “ปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๘”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔), หน้า ๕๖.

พึงงาอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านอื่นๆอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน^{๗๖}

สวัสดิ์ รอบรู้ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” จากการวิจัยพบว่า ผู้นำทางศาสนามีบทบาทการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับประชาชนในฐานะผู้ให้การสนับสนุนด้านจิตใจมากที่สุด รองลงมาเป็นบทบาทการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในฐานะผู้ประสานงานและผู้นำตามลำดับ ผู้นำทางศาสนาที่มีปัจจัยด้านอายุมาก อายุการดำรงตำแหน่งนาน มีตำแหน่งเป็นทางการ มีความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมาก มีภูมิสำเนาในชุมชน มีการศึกษาสูง และมีจิตสำนึกชุมชนสูง มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมากกว่าผู้นำทางศาสนาที่มีปัจจัยเหล่านี้น้อย ส่วนผู้นำทางศาสนาพุทธกับผู้นำทางศาสนาอิสลามไม่มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแตกต่างกัน สำหรับความคิดเห็นผู้นำทางศาสนาส่วนใหญ่เห็นด้วย ถือเป็นหน้าที่และพร้อมที่จะเข้าไปมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนา คือ ปัญหาที่เกิดจากตนเอง ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้บังคับบัญชา และงบประมาณ^{๗๗}

พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร (ชีวะพุกฤษ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีการประชาสัมพันธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่าน

^{๗๖} พระมหาณัติเถียร วรรณโม (ชัยเกลี้ยง), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๗๗} สวัสดิ์ รอบรู้, “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ใช้หลักการประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามมติมหาเถรสมาคมครบถ้วนทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ นอกเหนือจากนั้นที่เด่น คือ ด้านการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการประชาสัมพันธ์เผยแผ่พระพุทธศาสนา ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อให้มีความรู้
๒. เพื่อให้มีธรรมะ
๓. เพื่อให้นำไปทำประโยชน์

สื่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นที่รู้จัก คือ การจัดงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง การสนับสนุนการศึกษา งานอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๔ การสนับสนุนการก่อสร้างสถานที่ราชการต่างๆ ในบริเวณวัด เช่น สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) และการก่อสร้างสะพานมอญหลวงปู่ทวดวัดไร่ขิง (วัดไร่ขิง) การทำงานของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ สร้างจิตสำนึกให้พุทธบริษัทและประชาชนทั่วไป ได้รู้จัก และสนใจในสื่อกิจกรรมของวัดไร่ขิง ในระดับมาก และทำให้พุทธบริษัทและประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในสื่อกิจกรรมของวัดไร่ขิง ในระดับปานกลาง ค่อนข้างเป็นที่น่าพอใจ

ผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่าน ทำให้วัดไร่ขิงเป็นศูนย์รวมความสามัคคี เป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกด้านอย่างครบวงจร พระปฏิมากรหลวงพ่อดำวัดไร่ขิงมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธบริษัททั่วไป ก่อให้เกิดความสามัคคีอย่างแน่นแฟ้น หน่วยราชการในท้องถิ่นมีการประสานงานการทำงานที่ดี คนในชุมชนมีความรู้หลักธรรม มีความเลื่อมใสในศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น เยาวชนและบุคคลากรได้รับการศึกษามากขึ้น มีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัยที่ดี มีหลักประกันด้านความสงบเรียบร้อยปลอดภัยสูง ตลอดถึงมีความสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างมากด้วย^{๗๘}

วิจิต วงศ์สายตา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากร จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า

๑. สมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนมากมีสมรรถภาพอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้าน

^{๗๘} พระปลัดสามารถ ฐมฺมธโร (ชีวะพุกภัย), “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๗, บทคัดย่อ.

หลักสูตรและเนื้อหา ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการผลิตและการใช้สื่อ การเรียนการสอน

๒. เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามสถานภาพของครู (อายุ, จำนวนปีที่บวช, ระดับความรู้ทางบาลี, ระดับชั้นที่กำลังศึกษา, ประสบการณ์การสอน, ประสบการณ์การอบรม, ระดับชั้นที่สอน) พบว่า โดยกลุ่มพระธรรมวิทยากร ที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และกลุ่มที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับสมรรถภาพ การสอน มากกว่ากลุ่มที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุน จากมหาวิทยาลัย มีสมรรถภาพการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัย

๓. แนวทางการพัฒนาสมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากร ผู้บริหาร มีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรเห็นความสำคัญของหน่วย พระธรรมวิทยากร โดยมีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานอื่น ควรมีการจัดอบรมสัมมนา ส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาแก่พระ ธรรม วิทยากร ควรมีการประเมินผล การดำเนินงานของพระธรรมวิทยากร เพื่อพัฒนาสมรรถภาพ การสอนให้ดียิ่งขึ้น อาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นว่าควรมีการพัฒนาศักยภาพและปรับปรุง แนวการสอนให้เข้ากับยุคสมัย ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรหรือคู่มือการสอนให้ เป็นเอกเทศ ควรได้รับการสนับสนุนด้านการบริการ จากมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ควร พัฒนาหน่วยงานของพระธรรมวิทยากรให้มีประสิทธิภาพ กว่าที่เป็นอยู่ และควรมี ค่าตอบแทนหรือรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน^{๗๙}

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับประชาชนในฐานะผู้ให้การสนับสนุนด้านจิตใจมากที่สุด และบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ มีจุดมุ่งหมายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อให้มีความรู้ ๒. เพื่อให้มีธรรมะ ๓. เพื่อให้เข้าไปทำประโยชน์ ทำให้ชุมชนมีความรู้หลักธรรม มีความเลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น เยาวชนและนักเรียนได้รับการศึกษามากขึ้น มีหลักประกัน ด้านสุขภาพอนามัยที่ดี และสมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีถึงปานกลาง รองลงมาด้านการดำเนินกิจกรรม และด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน ทั้งแนวทางการพัฒนา ควรมีการจัดอบรมสัมมนา ส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาแก่พระวิทยากร ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนให้ดียิ่งขึ้น

^{๗๙} วิจิต วงศ์สายตา, “การศึกษาสมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากร จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”, **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา)**, (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน แล้วพบว่า ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรบุญ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑” สรุปผลการวิจัย พบว่า

๑. พระสงฆ์ผู้สอน ควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทั้ง ๔ ด้าน ให้ชัดเจนทุก ๆ ประเด็นอย่างละเอียด ก่อนที่จะดำเนินการสอนสืบต่อไป

๒. พระสงฆ์ผู้สอน ควรเข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียนการสอน

๓. พระสงฆ์ผู้สอน ควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไข ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป^{๑๐}

พนิดา งามขุนทด ได้ทำการศึกษารื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริการสถานศึกษา” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน^{๑๑}

^{๑๐} พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรบุญ), “การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๑๑} พนิดา งามขุนทด, “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริการสถานศึกษา”, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, (บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

พระมหาวิริศศักดิ์ อคฺควิโร (อรรคศรีวร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้รับความรู้ทางพระพุทธศาสนาจากวัดและโรงเรียน ด้วยการศึกษาจากตำราด้วยตนเองและการสั่งสอนของครูอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความเชื่อมั่นและตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่มั่นคงจะเห็นได้จากพื้นฐานความเชื่อทางพระพุทธศาสนาด้วยการตัดสินใจของตนเอง แต่ขณะเดียวกันก็คิดเปลี่ยนศาสนา ลังเลสงสัยในความมีอยู่ของพระพุทธเจ้าเป็นบางครั้ง เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาเพราะประเทศไทยต้องมีสถาบันหลักคือชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นมุมมองที่ยังไม่กว้าง ซึ่งแท้จริงพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต่อสังคม เพราะมนุษย์ชาติจะดำรงอยู่ได้ต้องอาศัยศีลธรรมและการพัฒนาจิตใจด้วยไม่ใช่เจริญแต่วัตถุเพียงอย่างเดียว จุดนี้พระสงฆ์ ครูอาจารย์จะต้องทำความเข้าใจและศรัทธาด้วยการให้การศึกษที่จริงจัง พร้อมทั้งปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน เพื่อสร้างความเชื่อความเลื่อมใสที่มั่นคงแก่เยาวชนของชาติให้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป^{๘๒}

พระธนดล นาคสุวณฺโณ (นาคพิพัฒน์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน^{๘๓}

พระวุฒิกุลกร วุฑฺฒิกุลโณ (พรมพิมพ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของพระราชวรมุนีในฐานะผู้สั่งสอน และศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี รวมทั้งทัศนคติและความพึงพอใจของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อเนื้อหาและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชวรมุนีมีจุดเด่น คือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่

^{๘๒}พระมหาวิริศศักดิ์ อคฺควิโร (อรรคศรีวร), “ทัศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต: ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดนครพนม”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๙๓.

^{๘๓}พระธนดล นาคสุวณฺโณ (นาคพิพัฒน์), “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษารวมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน โดยสามารถสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมที่ท่านนำเสนอได้ ๔ ประเภท ดังนี้ คือ

๑. เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม
๒. เนื้อหาประเภทบูรณาการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๓. เนื้อหาประเภทพระธรรมเทศนา
๔. เนื้อหาประเภทวิชาการ

จากการวิจัยหนังสือและผลงานของพระราชวรมนี จำนวน ๔๒ เรื่องพบว่าพระราชมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มีเทคนิคและวิธีการเผยแพร่หรือนำเสนอพุทธธรรมที่เด่นชัด ๖ วิธี คือ

๑. การนำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ
๒. นำเสนอโดยวิธีการยกอุปมาเปรียบเทียบ
๓. นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ปรัชญา คำคม โคลง บทประพันธ์ และบทกลอน เป็นต้น
๔. นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่างๆ
๕. นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย
๖. นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน

ผลการสำรวจทัศนคติของพระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มที่มีต่อการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมนี ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยต่อ บุคลิกลักษณะ เนื้อหาพุทธธรรม และเทคนิควิธีการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมนี ที่นำเสนอ และมีความพอใจอยู่ในระดับดีมากต่อการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมนีในปัจจุบัน หนังสือสองเรื่องที่พระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มอ่านมากกว่าครึ่งคือเรื่องปลุกปลอบใจในยามวิกฤต และพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อเสนอแนะของพระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มคือต้องการให้พระราชวรมนีนำเสนอพุทธธรรมตามสาธารณชนหรือตามสื่อต่างๆ ให้บ่อยและมากกว่าปัจจุบันนี้^{๔๔}

พระมหาบุญจิตร กนฺตสีโล (คำมา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ” ได้สรุปและเสนอแนะผลการวิจัยว่า ทำให้ทราบถึงวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาศีลธรรมของเยาวชนในสังคมปัจจุบันได้ เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ คือ แก้ปัญหาด้านจิตใจโดยตรง ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาหรือการแก้ปัญหา

^{๔๔} พระวุฒิกรณ วุฑฺฒิกรโณ (พรหมพิมพ์), “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมนี(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

ต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชน สถานการศึกษา สื่อมวลชน หรือทุกหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมหรือให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านศิลปกรรมในสังคมอย่างจริงจัง โดยนำวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาข้อบกพร่องทางศิลปกรรมของเยาวชนให้แพร่หลายเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่เยาวชนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน^{๕๕}

วันดี วัฒนาประสิทธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการสอนศิลปกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับการสอนศิลปกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศิลปกรรม ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ๑๘ คน ครูผู้สอนศิลปกรรม ๔๐ คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ๓๖๘ คน ในโรงเรียนรัฐบาล ๑๐ โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ ๑๐ โรงเรียน ในเขตการศึกษา ๑ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาเรื่อง งบประมาณ จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมากเกินไป ครูมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เข้าใจหลักสูตร ขาดเอกสารประกอบการสอนและหนังสือเรียน อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่าครูไม่ค่อยได้ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน และคะแนนศิลปกรรมน้อย ผู้บริหารและครูมีความเห็นตรงกันว่า ชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาทางศิลปกรรมและมีปัญหาการสอนศิลปกรรมเป็นอย่างมาก^{๕๖}

อารยา เกษมณี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการสอนศิลปกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ในกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศิลปกรรม ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ๒๐ คน ครูผู้สอน ๓๔ คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ๔๐๐ คน ในโรงเรียนรัฐบาล ๑๐ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๑๐ โรงเรียน รวม ๒๐ โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีปัญหาในการได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การนำวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ และการสร้างข้อทดสอบในการวัดผลวิชาศิลปกรรม การจัดเนื้อหาวิชา และการจัดอุปกรณ์

^{๕๕}พระมหาบุญจิตกร กนฺตสีโล (คำมา), “การศึกษาแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาศิลปกรรมของเยาวชนตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ”, *ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๘.

^{๕๖}วันดี วัฒนาประสิทธิ์, “ปัญหาการสอนศิลปกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

การสอนให้สัมพันธ์กัน ส่วนผู้บริหารและนักเรียนมีความเห็นตรงกันเรื่องบุคลิกลักษณะของครูผู้สอนวิชาศีลธรรมว่าเป็นปัญหามาก^{๔๗}

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนหรือการสอนธรรมะในรูปแบบต่างๆ พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ทางพระพุทธศาสนาจากวัดและโรงเรียน ด้วยการศึกษากิจการด้วยตนเองและการสั่งสอนของพระสงฆ์และครูอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความเชื่อมั่นและตัดสินใจด้วยตนเองได้ และเทคนิควิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เป็นที่ชอบใจของพระสงฆ์และนักเรียน เช่น ประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษาร่วมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน ส่วนปัญหาข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ผู้สอน ควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนก่อน ควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเองด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ได้นำมาเสนอมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าเกี่ยวกับการเผยแผ่วิชาศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนนั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่า การพัฒนาบทบาทและวิธีการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นผู้ให้การฝึกอบรมที่เรียกว่าผู้สอน และในการแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้น ผู้บริหารทั้งฝ่ายคณะสงฆ์โดยเฉพาะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและฝ่ายสถานศึกษา ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนอย่างมากในการผลักดัน แก้ปัญหา และการพัฒนาปรับปรุงการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน เพื่อสร้างพฤติกรรมของเยาวชนนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรม เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ด้วยวิธีการและรูปแบบการเผยแผ่ทั้ง ๕ ด้าน และปรับปรุงพัฒนาแนวทางการเผยแผ่ธรรมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

^{๔๗} อารยา เกษมณี, “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

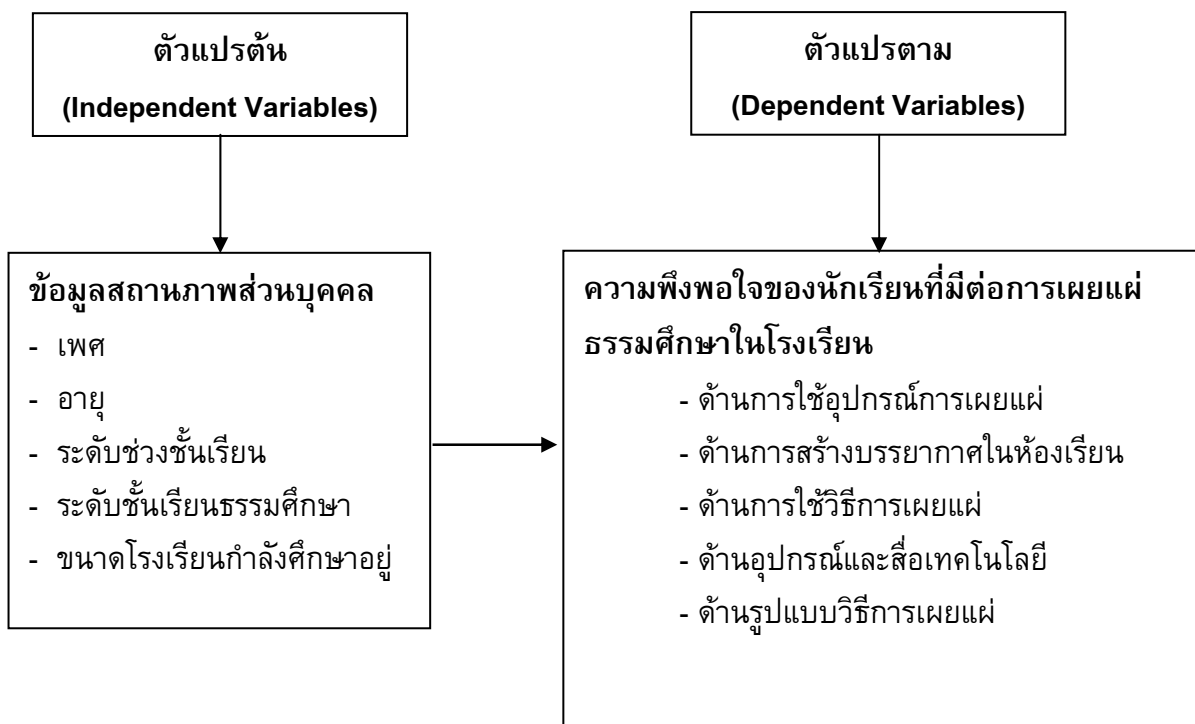
การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา ขนาดโรงเรียน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ทั้ง ๕ ด้าน คือ

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์การเผยแพร่
๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่
๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และ
๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

ผังแผนภาพที่ ๒.๓

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนธรรมศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ต่อการเผยแพร่ของพระสอนศีลธรรมผู้ทำการสอนธรรมศึกษา โดยกำหนดให้เป็นการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาเป็นสำคัญ และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในบทนี้จะกล่าวถึงการกำหนดแนวทางรูปแบบการวิจัย การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนธรรมศึกษา ระดับประถมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ในเขตอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีจำนวน ๑,๕๐๐ คน^๑

^๑ข้อมูลจากสำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภอกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา ๒๕๕๔

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และประถมศึกษาชั้นเอก แล้วทำการสุ่มจากประชากร โดยการใช้วิธีการจากตารางสำเร็จรูปขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๒ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๖ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยแสดงตารางจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง^๓

ลำดับ	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑.	วัดพระแก้ว "โสภณประสิทธิ์วิทยาการ"	๖๕	๑๗
๒.	วัดเจริญธรรม "เพ็ญศรีราษฎร์อุปถัมภ์"	๑๗๘	๒๕
๓.	วัดภาษี "สุนทรอุปถัมภ์"	๖๓	๑๗
๔.	วัดหนองบัว	๓๔	๘
๕.	วัดดอนกลาง	๓๒	๘
๖.	ภาษี "สุนทรวิทยานุกูล"	๑๘๒	๒๔
๗.	รอตเสวกวิทยา	๑๘๙	๒๕
๘.	วัดโคกสังข์ "ประชานุกูล"	๒๗	๘
๙.	ชุมชนโคกม่วง (เพ็ญศรีราษฎร์อุปถัมภ์)	๖๕	๑๗
๑๐.	ชุมชนวัดระโสม	๖๑	๑๗
๑๑.	วัดมาบโพธิ์	๖๗	๑๗
๑๒.	วัดผดุงธรรม	๗๑	๑๗

^๒Taro Yamane อ้างถึงใน สุรพล สุขะพรหม ผศ.ดร., สุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, ระเบียบวิธีวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓) หน้า๑๐๔-๑๐๕.

^๓ข้อมูลจาก สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภอภาษี ปีการศึกษา ๒๕๕๔

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

ลำดับ	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑๓.	วัดหนองนาง	๒๙	๘
๑๔.	วัดโคกกรวด "ไทรราษฎร์บำรุง"	๓๒	๘
๑๕.	บ้านดอนข่อย "คงสมโษฐ์ราษฎร์บำรุง"	๓๖	๘
๑๖.	ตะโกดอนหญ้านาง	๖๓	๑๗
๑๗.	วัดอุทการาม	๓๕	๘
๑๘.	วัดหนองเป่า	๗๒	๑๗
๑๙.	วัดหนองเครือบุญ	๒๘	๘
๒๐.	วัดหัวคู้	๖๗	๑๗
๒๑.	วัดนาอู่	๗๕	๑๗
๒๒.	วัดวิมลสุนทร	๒๙	๘
	รวม	๑,๕๐๐	๓๑๖

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ภายใต้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

๒. สร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนดไว้ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน

๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่

๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี

๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีจำนวน ๕๐ ข้อ

โดยแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๔ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อให้เห็นความคิดเห็นเพิ่มเติม

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
ดังนี้

๓.๑ เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตาม
อาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำ

๓.๒ หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำเครื่องมือการวิจัยไปให้
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑) ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ วิชาการ
หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ผศ.ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) ผศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓,
(กรุงเทพมหานคร : ด้านสหวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

๔) ดร.ยุทธนา ปราณีต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) ดร.ทิวาทิพย์ เทียมชัยภูมิ อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ได้ตรวจสอบข้อคำถามที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ทั้งความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Congruence)^๕ โดยได้ค่า IOC เฉลี่ยระหว่าง ๐.๖ – ๑.๐

๓.๓ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน ๓๐ ชุด กับนักเรียนธรรมศึกษาในอำเภอนครหลวง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน เพื่อตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาตรวจให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๖ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ .๘๕๓๗

๓.๔ นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป

๓.๕ จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๓๑๖ ชุด

^๕ สมจิตร์ แก้วนาค, “การพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการประกันคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมของกองทัพอากาศ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑) หน้า ๑๕๘.

^๖ Cronbach, Lee J. **Essentials of psychological testing**, 4th ed., (New York: Harper & Row), 1971.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๒. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนที่มีการเผยแพร่ธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๓. ผู้วิจัยได้นำหนังสืออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปติดต่อขอความร่วมมือจากครูอาจารย์ประจำชั้นหรือประจำวิชาในโรงเรียนที่มีการเผยแพร่ธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงนำแบบสอบถามไปแจกและขอรับคืนด้วยตนเอง ในระหว่างภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามี ความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๑๖ ชุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา และขนาดโรงเรียน โดยผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๔ ตอน ตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา โดยรวมรายด้านและรายข้อ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา และขนาดโรงเรียน

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F - distribution
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t - distribution
*	แทน	ค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕
**	แทน	ค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๑๖)		
สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๐๘	๓๔.๒
หญิง	๒๐๘	๖๕.๘
อายุ		
๙ - ๑๐ ปี	๔๖	๑๔.๖
๑๑ - ๑๒ ปี	๒๐๒	๖๓.๙
๑๓ - ๑๔ ปี	๔๐	๑๒.๗
๑๕ - ๑๖ ปี	๒๘	๘.๙
ระดับช่วงชั้นเรียน		
ช่วงชั้นเรียนที่ ๒	๒๕๓	๘๐.๑
ช่วงชั้นเรียนที่ ๓	๖๓	๑๙.๙
ระดับชั้นเรียนประถมศึกษา		
ประถมศึกษาชั้นตรี	๒๑๓	๖๗.๔
ประถมศึกษาชั้นโท	๙๕	๓๐.๑
ประถมศึกษาชั้นเอก	๘	๒.๕
ขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่		
โรงเรียนขนาดเล็ก	๑๐๗	๓๓.๙
โรงเรียนขนาดกลาง	๑๖๐	๕๐.๖
โรงเรียนขนาดใหญ่	๔๙	๑๕.๕
รวม	๓๑๖	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น ๓๑๖ คน สามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬจิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘ และเพศชาย จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒

อายุ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง ๑๑ - ๑๒ ปี จำนวน ๒๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙ รองลงมาคือช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖ ช่วงอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗ และ ๑๕ - ๑๖ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๙ ตามลำดับ

ระดับช่วงชั้นเรียน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เรียนในช่วงชั้นเรียนที่ ๒ จำนวน ๒๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๑ และ ช่วงชั้นเรียนที่ ๓ จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙

ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน ๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔ รองลงมาคือ ธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๑ และ ธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ตามลำดับ

ขนาดโรงเรียน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เรียนในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖ รองลงมาคือ ขนาดเล็ก จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙ และขนาดใหญ่ จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้าน

(n = ๓๑๖)

ความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๓.๘๒	.๕๔๔	มาก
๒.	ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๔.๐๑	.๕๓๐	มาก
๓.	ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่	๓.๙๔	.๕๔๐	มาก
๔.	ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี	๓.๘๐	.๖๘๖	มาก
๕.	ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่	๓.๘๙	.๕๘๖	มาก
ภาพรวม		๓.๘๙	.๕๐๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ รองลงมาคือ ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ และด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔, ๓.๘๙ และ ๓.๘๒ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียน ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน

(n = ๓๑๖)

ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	การใช้อุปกรณ์การสอนโดยการนำเข้าสู่บทเรียน	๓.๘๐	.๘๔๘	มาก
๒.	อุปกรณ์การสอนที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	๓.๙๔	.๖๘๗	มาก
๓.	อุปกรณ์การสอนมีการเตรียมไว้เพื่อพร้อมใช้ทันที	๓.๗๑	.๘๔๑	มาก
๔.	ใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน	๓.๘๗	.๗๗๓	มาก
๕.	ใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน	๓.๗๘	.๗๗๗	มาก
๖.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์การสอน	๓.๖๘	.๙๔๘	มาก
๗.	อุปกรณ์การสอนที่ใช้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน	๓.๘๘	.๗๗๘	มาก
๘.	มีการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อสร้างความสนใจแก่นักเรียน	๓.๘๔	.๘๖๘	มาก
๙.	ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม	๓.๙๒	.๗๗๓	มาก
๑๐.	การใช้อุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในการเผยแพร่	๓.๘๖	.๘๒๙	มาก
โดยรวม		๓.๘๒	.๕๔๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียน
 อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้านการใช้
 อุปกรณ์ในการสอนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
 อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

(n = ๓๑๖)

ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑๑.	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา	๔.๐๔	.๘๗๐	มาก
๑๒.	มีความสนใจนักเรียนโดยทั่วถึง	๓.๙๕	.๘๐๕	มาก
๑๓.	สร้างบริบทตามวัยเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน	๓.๘๘	.๗๗๕	มาก
๑๔.	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้น	๓.๘๖	.๘๑๙	มาก
๑๕.	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความ คิดเห็น	๔.๑๐	.๗๖๔	มาก
๑๖.	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน	๓.๙๔	.๘๒๒	มาก
๑๗.	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน	๔.๑๖	.๗๗๘	มาก
๑๘.	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน	๔.๐๗	.๗๔๖	มาก
๑๙.	มีการกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน จนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	๔.๐๙	.๗๘๙	มาก
๒๐.	ให้นักเรียนมีโอกาสดำคิด และได้ตัดสินใจด้วยตนเอง	๔.๐๘	.๗๙๙	มาก
โดยรวม		๔.๐๑	.๕๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียน
 อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้านการ
 สร้างบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
 พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่

(n = ๓๑๖)

ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๒๑.	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๐๘	.๗๓๕	มาก
๒๒.	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	๔.๐๐	.๗๖๖	มาก
๒๓.	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสรุปบทเรียน	๓.๘๒	.๗๙๘	มาก
๒๔.	เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อเรียนจบในแต่ละบท	๔.๑๐	.๘๑๐	มาก
๒๕.	ให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงานรับทราบในทันที	๓.๘๐	.๘๐๒	มาก
๒๖.	มีการจัดเนื้อหาที่ใช้เผยแพร่ตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก	๓.๙๑	.๘๒๓	มาก
๒๗.	มีการจัดเนื้อหาสาระได้ตรงกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน	๔.๐๙	.๗๗๗	มาก
๒๘.	ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	๓.๙๒	.๗๖๐	มาก
๒๙.	มีการวัดระดับความรู้ก่อนและหลังการเรียน	๓.๗๘	.๘๘๔	มาก
๓๐.	มีวิธีการเผยแพร่ที่หลากหลาย เหมาะกับเนื้อหาและผู้เรียน	๓.๙๘	.๘๐๑	มาก
โดยรวม		๓.๙๔	.๕๔๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้านการใช้วิธีการเผยแพร่อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี

(n = ๓๑๖)

ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๓๑.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความทันสมัย	๓.๗๑	.๕๖๒	มาก
๓๒.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีสร้างความสนใจของนักเรียน	๓.๘๓	.๕๘๐	มาก
๓๓.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีเหมาะสมกับอายุและระดับชั้นเรียน	๓.๘๖	.๕๓๔	มาก
๓๔.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีสภาพใช้งานได้ดีต่อการเรียนรู้	๓.๘๘	.๕๔๔	มาก
๓๕.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีลักษณะชัดเจนและสื่อได้ง่าย	๓.๗๙	.๕๓๙	มาก
๓๖.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความรวดเร็ว	๓.๖๕	๑.๐๕๔	มาก
๓๗.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	๓.๘๑	.๕๑๙	มาก
๓๘.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีสอดคล้องกับเนื้อหาที่ทำการเผยแพร่	๓.๗๕	.๕๖๔	มาก
๓๙.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีการเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียน	๓.๘๒	.๕๓๒	มาก
๔๐.	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่มีเนื้อหาถูกต้องชัดเจนน่าเชื่อถือ	๓.๘๙	.๕๗๓	มาก
โดยรวม		๓.๘๐	.๖๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการ
เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

(n = ๓๑๖)

ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๔๑.	มีการใช้สื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจ และจูงใจนักเรียน	๓.๙๓	.๙๖๑	มาก
๔๒.	ใช้วิธีการการบรรยายให้นักเรียนเข้าใจง่าย	๔.๐๘	.๗๙๑	มาก
๔๓.	ใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหาจากเรื่องที่ได้เรียน	๔.๐๘	.๙๐๑	มาก
๔๔.	มีวิธีการเปรียบเทียบจากเรื่องที่ย่ไปหาเรื่องยาก	๓.๘๙	.๗๙๔	มาก
๔๕.	มีการสาธิตและให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	๓.๗๙	.๙๓๓	มาก
๔๖.	ยกตัวอย่างชาดกหรือเล่านิทานเพื่อให้มองเห็นภาพพจน์	๓.๙๒	.๙๑๐	มาก
๔๗.	มีการชมเชยและให้แรงเสริมกำลังใจ	๔.๐๕	.๙๐๗	มาก
๔๘.	มีการบูรณาการกับรูปแบบอื่นๆ	๓.๗๓	.๙๔๔	มาก
๔๙.	ใช้การแสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยี	๓.๗๒	.๙๕๗	มาก
๕๐.	เน้นแบบทำงานเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน	๓.๗๕	.๙๙๙	มาก
โดยรวม		๓.๘๙	.๕๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียน
อัมเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้าน
รูปแบบวิธีการเผยแพร่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้

๔.๓.๑. สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามเพศ

(n = ๓๑๖)

ความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา	เพศหญิง		เพศชาย		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๓.๘๒	.๕๗๘	๓.๘๓	.๔๗๓	.๒๔๔	.๘๐๗
๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๔.๐๐	.๕๖๘	๔.๐๓	.๔๔๘	.๔๔๓	.๖๕๘
๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่	๓.๙๔	.๕๙๑	๓.๙๔	.๔๒๘	.๐๒๐	.๙๘๔
๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี	๓.๗๙	.๗๐๘	๓.๘๑	.๖๔๔	.๒๐๗	.๘๓๖
๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่	๓.๘๗	.๖๑๑	๓.๙๒	.๕๓๕	.๗๕๑	.๔๕๓
ภาพรวม	๓.๘๘	.๕๔๒	๓.๙๑	.๔๑๗	.๓๗๔	.๗๐๙

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๔.๓.๒. สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตาม
 อายุ

(n = ๓๑๖)

ความพึงพอใจ ที่มีต่อการเผยแพร่ ธรรมศึกษา	๙ - ๑๐ ปี		๑๑ - ๑๒ ปี		๑๓ - ๑๔ ปี		๑๕ - ๑๖ ปี		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการใช้ อุปกรณ์ในการสอน	๓.๘๔	.๕๕๖	๓.๘๗	.๔๙๙	๓.๘๔	.๖๐๓	๓.๔๒	.๖๒๕	๕.๘๖๕**	.๐๐๑
๒. ด้านการสร้าง บรรยากาศใน ห้องเรียน	๓.๙๗	.๕๕๔	๔.๑๑	.๔๔๕	๓.๙๐	.๕๖๖	๓.๕๔	.๗๒๒	๑๑.๔๑๖**	.๐๐๐
๓. ด้านการใช้ วิธีการเผยแพร่	๔.๐๒	.๔๔๐	๔.๐๑	.๔๙๙	๓.๘๑	.๕๗๒	๓.๕๑	.๗๐๓	๘.๖๐๘**	.๐๐๐
๔. ด้านอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยี	๓.๖๖	.๗๔๑	๓.๙๐	.๕๘๗	๓.๖๖	.๘๓๘	๓.๔๑	.๘๓๕	๕.๙๗๔**	.๐๐๑
๕. ด้านรูปแบบ วิธีการเผยแพร่	๓.๗๙	.๕๒๗	๔.๐๑	.๕๐๙	๓.๗๑	.๖๘๒	๓.๔๒	.๗๒๖	๑๑.๙๔๐**	.๐๐๐
ภาพรวม	๓.๘๖	.๔๘๗	๓.๙๘	.๔๒๓	๓.๗๘	.๕๘๗	๓.๔๖	.๖๖๘	๑๐.๖๐๖**	.๐๐๐

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาใน
 โรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา
 ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการ
 เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้อุปกรณ์ใน

การสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

เพื่อให้ทราบว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันเป็นรายคู่

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ ๔.๑๐ - ๔.๑๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม จำแนกตามช่วงอายุ

(n = ๓๑๖)

อายุ	$\bar{X}$	๙ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๒ ปี	๑๓ - ๑๔ ปี	๑๕ - ๑๖ ปี
		๓.๘๖	๓.๙๘	๓.๗๘	๓.๔๖
๙ - ๑๐ ปี	๓.๘๖	-	๐.๑๒	๐.๐๗	๐.๓๙*
๑๑ - ๑๒ ปี	๓.๙๘		-	๐.๑๙*	๐.๕๒*
๑๓ - ๑๔ ปี	๓.๗๘			-	๐.๓๒*
๑๕ - ๑๖ ปี	๓.๔๖				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วง อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน
อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน
จำแนกตามช่วงอายุ

(n = ๓๑๖)

อายุ	$\bar{X}$	๙ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๒ ปี	๑๓ - ๑๔ ปี	๑๕ - ๑๖ ปี
		๓.๘๔	๓.๘๗	๓.๘๔	๓.๔๒
๙ - ๑๐ ปี	๓.๘๔	-	๐.๐๓	๐.๐๐	๐.๔๑*
๑๑ - ๑๒ ปี	๓.๘๗		-	๐.๐๓	๐.๔๔*
๑๓ - ๑๔ ปี	๓.๘๔			-	๐.๔๑*
๑๕ - ๑๖ ปี	๓.๔๒				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างบรรยากาศ
ในห้องเรียน จำแนกตามช่วงอายุ

(n = ๓๑๖)

อายุ	$\bar{X}$	๙ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๒ ปี	๑๓ - ๑๔ ปี	๑๕ - ๑๖ ปี
		๓.๙๗	๔.๑๑	๓.๙๐	๓.๕๔
๙ - ๑๐ ปี	๓.๙๗	-	๐.๑๔	๐.๐๖	๐.๔๒*
๑๑ - ๑๒ ปี	๔.๑๑		-	๐.๒๑*	๐.๕๖*
๑๓ - ๑๔ ปี	๓.๙๐			-	๐.๓๕*
๑๕ - ๑๖ ปี	๓.๕๔				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วง อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน
อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ จำแนก
ตามช่วงอายุ

(n = ๓๑๖)

อายุ	$\bar{X}$	๙ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๒ ปี	๑๓ - ๑๔ ปี	๑๕ - ๑๖ ปี
		๔.๐๒	๔.๐๑	๓.๘๑	๓.๕๑
๙ - ๑๐ ปี	๔.๐๒	-	๐.๐๑	๐.๒๐	๐.๕๐*
๑๑ - ๑๒ ปี	๔.๐๑		-	๐.๑๙*	๐.๔๙*
๑๓ - ๑๔ ปี	๓.๘๑			-	๐.๒๙*
๑๕ - ๑๖ ปี	๓.๕๑				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้วิธีการเผยแพร่แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วง อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้วิธีการเผยแพร่แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนอื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อ
เทคโนโลยี จำแนกตามช่วงอายุ

(n = ๓๑๖)

อายุ	$\bar{X}$	๙ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๒ ปี	๑๓ - ๑๔ ปี	๑๕ - ๑๖ ปี
		๓.๖๖	๓.๙๐	๓.๖๖	๓.๔๑
๙ - ๑๐ ปี	๓.๖๖	-	๐.๒๓*	๐.๐๐	๐.๒๕
๑๑ - ๑๒ ปี	๓.๙๐		-	๐.๒๔*	๐.๔๙*
๑๓ - ๑๔ ปี	๓.๖๖			-	๐.๒๕
๑๕ - ๑๖ ปี	๓.๔๑				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีแตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๓ - ๑๔ ปี และอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่
จำแนกตามช่วงอายุ

(n = ๓๑๖)

อายุ	$\bar{X}$	๙ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๒ ปี	๑๓ - ๑๔ ปี	๑๕ - ๑๖ ปี
		๓.๗๙	๔.๐๑	๓.๗๑	๓.๔๒
๙ - ๑๐ ปี	๓.๗๙	-	๐.๒๒*	๐.๐๘	๐.๓๗*
๑๑ - ๑๒ ปี	๔.๐๑		-	๐.๓๐*	๐.๕๙*
๑๓ - ๑๔ ปี	๓.๗๑			-	๐.๒๘*
๑๕ - ๑๖ ปี	๓.๔๒				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๓ - ๑๔ ปี และอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

๔.๓.๓. สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับช่วงชั้นเรียน

(n = ๓๑๖)

ความพึงพอใจ ที่มีต่อการเผยแพร่ ธรรมศึกษา	ช่วงชั้นเรียนที่ ๒		ช่วงชั้นเรียนที่ ๓		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๓.๘๗	.๕๐๑	๓.๖๔	.๖๖๓	๓.๐๖๔**	.๐๐๒
๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๔.๐๘	.๔๖๐	๓.๗๕	.๖๙๒	๔.๕๗๕**	.๐๐๐
๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่	๔.๐๑	.๔๘๕	๓.๖๘	.๖๖๔	๔.๓๕๙**	.๐๐๐
๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี	๓.๘๕	.๖๒๒	๓.๕๖	.๘๖๕	๓.๑๑๘**	.๐๐๒
๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่	๓.๙๗	.๕๑๙	๓.๕๗	.๗๒๕	๔.๙๓๘**	.๐๐๐
ภาพรวม	๓.๙๖	.๔๓๕	๓.๖๔	.๖๕๗	๔.๕๙๒**	.๐๐๐

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีระดับช่วงชั้นเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีระดับช่วงชั้นเรียนต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้ อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔.๓.๔. สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนประถมศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้นเรียนประถมศึกษา

(n = ๓๑๖)

ความพึงพอใจ ที่มีต่อการเผยแพร่ ธรรมศึกษา	ประถมศึกษาชั้น ตรี		ประถมศึกษาชั้น โท		ประถมศึกษาชั้น เอก		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการใช้ อุปกรณ์ในการสอน	๓.๘๓	.๕๓๐	๓.๘๐	.๕๗๗	๓.๘๓	.๕๘๕	.๐๘๒	.๙๒๑
๒. ด้านการสร้าง บรรยากาศใน ห้องเรียน	๔.๐๐	.๕๑๐	๔.๐๔	.๕๖๓	๓.๙๓	.๖๙๖	.๒๖๔	.๗๖๘
๓. ด้านการใช้ วิธีการเผยแพร่	๓.๙๓	.๔๙๗	๓.๙๙	.๖๒๓	๓.๘๐	.๕๙๒	.๗๕๔	.๔๗๒
๔. ด้านอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยี	๓.๘๐	.๖๖๗	๓.๗๙	.๗๔๕	๓.๖๘	.๕๐๕	.๑๑๒	.๙๙๔
๕. ด้านรูปแบบ วิธีการเผยแพร่	๓.๘๙	.๕๖๓	๓.๘๙	.๖๔๔	๓.๘๒	.๕๓๑	.๐๕๗	.๙๔๕
ภาพรวม	๓.๘๙	.๔๗๔	๓.๙๐	.๕๖๖	๓.๘๑	.๔๙๙	.๑๒๘	.๘๗๙

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีระดับชั้นประถมศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๔.๓.๕. สมมติฐานที่ ๕ นักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = ๓๑๖)

ความพึงพอใจ ที่มีต่อการเผยแพร่ ธรรมศึกษา	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการใช้ อุปกรณ์ในการสอน	๓.๗๙	.๕๒๐	๓.๘๗	.๕๔๘	๓.๗๒	.๕๗๓	๑.๗๒๒	.๑๘๐
๒. ด้านการสร้าง บรรยากาศใน ห้องเรียน	๔.๐๓	.๕๑๖	๔.๐๗	.๔๘๑	๓.๗๘	.๖๕๑	๕.๘๐๙**	.๐๐๓
๓. ด้านการใช้ วิธีการเผยแพร่	๔.๐๐	.๔๖๑	๓.๙๗	.๕๕๓	๓.๗๒	.๖๓๘	๕.๑๖๑**	.๐๐๖
๔. ด้านอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยี	๓.๖๕	.๖๘๖	๓.๘๙	.๖๕๑	๓.๗๙	.๗๕๕	๓.๘๕๒*	.๐๒๒
๕. ด้านรูปแบบ วิธีการเผยแพร่	๓.๘๓	.๔๘๙	๓.๙๘	.๖๑๖	๓.๗๓	.๖๔๐	๔.๓๓๙*	.๐๑๔
ภาพรวม	๓.๘๖	.๔๕๕	๓.๙๖	.๔๘๙	๓.๗๕	.๖๐๙	๓.๕๘๖*	.๐๒๙

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างก็มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างก็มี

ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และส่วนด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน พบว่าไม่แตกต่างกัน

เพื่อให้ทราบว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันเป็นรายคู่

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ซึ่งปรากฏผลดังตาราง ที่ ๔.๑๙ – ๔.๒๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = ๓๑๖)				
ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
		๓.๘๖	๓.๙๖	๓.๗๕
ขนาดใหญ่	๓.๘๖	-	๐.๐๙	๐.๑๑
ขนาดกลาง	๓.๙๖		-	๐.๒๐*
ขนาดเล็ก	๓.๗๕			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลางมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบรายคู่ ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างบรรยากาศ
ในห้องเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = ๓๑๖)

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
		๔.๐๓	๔.๐๗	๓.๗๘
ขนาดใหญ่	๔.๐๓	-	๐.๐๔	๐.๒๔*
ขนาดกลาง	๔.๐๗		-	๐.๒๘*
ขนาดเล็ก	๓.๗๘			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมี
ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้าน
การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่
จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = ๓๑๖)

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
		๔.๐๐	๓.๙๗	๓.๗๒
ขนาดใหญ่	๔.๐๐	-	๐.๐๓	๐.๒๘*
ขนาดกลาง	๓.๙๗		-	๐.๒๕*
ขนาดเล็ก	๓.๗๒			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมี
ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้าน
การใช้วิธีการเผยแพร่แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียน
อำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อ
เทคโนโลยี จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = ๓๑๖)

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
		๓.๖๕	๓.๘๙	๓.๗๙
ขนาดใหญ่	๓.๖๕	-	๐.๒๓*	๐.๑๓
ขนาดกลาง	๓.๘๙		-	๐.๑๐
ขนาดเล็ก	๓.๗๙			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลางมีความพึงพอใจต่อ
การเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อ
เทคโนโลยีแตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่
จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(n = ๓๑๖)

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
		๓.๘๓	๓.๙๘	๓.๗๓
ขนาดใหญ่	๓.๘๓	-	๐.๑๕*	๐.๐๙
ขนาดกลาง	๓.๙๘		-	๐.๒๔*
ขนาดเล็ก	๓.๗๓			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลางมีความพึงพอใจต่อ
การเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผย
แพร่แตกต่างกับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัด
พระนครศรีอยุธยาที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.๐๕ ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๔ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน	.๓๗๔	-	.๗๐๙	-	✓
๒.นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน	-	๑๐.๖๐๖**	.๐๐๐	✓	-
๓.นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียน ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการ เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกาฬ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน	๔.๕๙๒**	-	.๐๐๐	✓	-
๔.นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียน ธรรมศึกษาต่างกัน มีความพึง พอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน	-	.๑๒๘	.๘๗๙	-	✓
๕.นักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาด โรงเรียนต่างกัน มีความพึง พอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน	-	๓.๕๘๖*	.๐๒๙	✓	-

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากแบบสอบถามปลายเปิดตามความคิดเห็นของนักเรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ ดังปรากฏตามตารางที่ ๔.๒๕ – ๔.๒๙ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๕ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
๑. พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน มีการใช้อุปกรณ์มาช่วยในการสอนยังน้อย ๒. พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน มีการใช้อุปกรณ์มาช่วยในการสอนยังไม่ทันสมัย ๓. พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน บางท่านใช้อุปกรณ์ในการสอนยังไม่ค่อยชำนาญ	๑. พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรใช้อุปกรณ์มาช่วยในการสอนให้ทั่วถึงมากขึ้น ๒. ควรมีการปรับปรุงอุปกรณ์ในการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น ๓. ควรมีการจัดหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความชำนาญมากขึ้น

ตารางที่ ๔.๒๖ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างบรรยากาศ
ในห้องเรียน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
๑. ไม่มีห้องเรียนที่มีบริบทด้านการส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะ บางครั้งใช้ห้องประชุมใหญ่ หรือห้องเรียนที่คับแคบเกินไป ๒. ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ ที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่วนใหญ่พระสอนศีลธรรมจะเน้นบรรยายอย่างเดียว	๑. ควรสนับสนุนให้มีการจัดห้องส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้รู้สึกเข้าถึงพระรัตนตรัยได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ๒. ควรมีการมุ่งเน้นไปที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและมีการบูรณาการในบทเรียนมากขึ้น

ตารางที่ ๔.๒๗ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
๑. ไม่ค่อยมีการวัดความรู้นักเรียนก่อนและหลังการเรียน ทำให้ไม่ทราบความรู้และความต้องการของนักเรียนในชั้นเรียนนั้นๆ ๒. ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือสรุปอภิปรายผลการเรียนในแต่ละครั้ง	๑. พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการทดสอบความรู้นักเรียนก่อนและหลังการเรียนบ้าง ๒. พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม หรือรับทราบผลการเรียน โดยการสรุปอภิปรายผลร่วมกันของการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

ตารางที่ ๔.๒๘ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอุปกรณ์และสื่อ
เทคโนโลยี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
๑.อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี ไม่ค่อยมีความทันสมัยมากนัก ๒.อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี ไม่ค่อยมีความหลากหลาย เช่น ใบงานแบบเดิมๆ ๓.อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี ไม่ค่อยมีการเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียนมากนัก เพราะมักเป็นสื่อเก่าๆ ไม่มีการปรับปรุงบ้าง	๑.พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการพัฒนาสื่อให้ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ๒.พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการค้นคว้าพัฒนานวัตกรรมการสอนให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

ตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
โรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
๑.ไม่ค่อยมีการสาธิตหรือการยกตัวอย่างเปรียบเทียบประกอบ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจได้มากขึ้น ๒.ไม่ค่อยสร้างความสนใจแก่นักเรียน โดยขาดการใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหาจากเรื่องที่ได้เรียนรู้นั้น	๑.พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการสาธิตหรือยกตัวอย่างประกอบบ้าง เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ภาพข่าว สารคดีชีวิต ๒.พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการสนทนาโต้ตอบกับนักเรียน ในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เช่น ตั้งประเด็นคำถามปลายเปิดเพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นให้กว้างขวางขึ้น

จากปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของนักเรียนธรรมศึกษา จะเห็นได้ว่ามีปัญหาอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ขาดอุปกรณ์ในการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม ไม่มีห้องส่งเสริมศีลธรรมโดยเฉพาะ ไม่ค่อยมีการสนทนาซักถามนักเรียน ไม่มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน ไม่มีการสรุปอภิปรายผลเพื่อให้เกิดความหลากหลายยิ่งขึ้น เป็นต้น

ดังนั้นพระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรจะมีอุปกรณ์ในการสอนและมีความทันสมัยมากขึ้น มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสนทนาโต้ตอบบ้าง มีการจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้บ้าง มีการสาธิตยกตัวอย่างประกอบบ้าง มีการสรุปอภิปรายผลแบบปลายเปิดให้เกิดความหลากหลายมากขึ้น และจะต้องให้ความสำคัญเอาใจใส่ดูแลต่อนักเรียนของตนให้ทั่วถึงทุกด้าน เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่ม สร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน ทั้งหมดซึ่งนับว่าเป็นความคาดหวังการเผยแพร่ธรรมศึกษาที่ถูกต้องดีงาม ที่สามารถที่จะพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลทั้งตัวพระสอนศีลธรรมเอง และนักเรียนธรรมศึกษา และเป็นผลดีต่อการดำรงสืบทอดอายุของพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบต่อไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และ

๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่เป็นนักเรียนธรรมศึกษา ระดับประถมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ในประชากรจำนวน ๑,๕๐๐ คน กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๑๖ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้ คือ ๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ๒.ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ๓.ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ๔.ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และ ๕.ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งผลการวิจัยได้สรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามคือนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘ ช่วงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง ๑๑ - ๑๒ ปี จำนวน ๒๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙ ระดับช่วงชั้นเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เรียนในช่วงชั้นเรียนที่ ๒ จำนวน ๒๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๑ ระดับชั้นเรียนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เรียนประถมศึกษาชั้นตรี จำนวน ๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔ ขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่เรียนในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖

๕.๑.๒ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

๑. ในภาพรวม พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐

๒. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านอุปกรณ์การสอนที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เท่ากับ ๓.๙๔ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์การสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๘

๓. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา ในด้านสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖

๔. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมชาติศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมชาติศึกษา ในด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อเรียนจบในแต่ละบท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการวัดระดับความรู้ก่อนและหลังการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘

๕. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมชาติศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมชาติศึกษา ในด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่มีเนื้อหาถูกต้องชัดเจนน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕

๖. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมชาติศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมชาติศึกษา ในด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มี ๒ ข้อ คือ ใช้วิธีการการบรรยายให้นักเรียนเข้าใจง่าย และใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหาจากเรื่องที่ได้อ่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ เท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ใช้การแสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

๑. เพศ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมชาติศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม และรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. อายุ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม และรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่

ในภาพรวม จากผลการเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่า ที่มีช่วงอายุ
 ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
 โรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียน
 ธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียน
 อำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วง อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่
 ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็น **รายด้าน** พบว่า ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้าง
 บรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้าน
 รูปแบบวิธีการเผยแพร่ แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตาม
 สมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียน
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ -
 ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียน
 อำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .
 ๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่
 เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ
 ๑๑ - ๑๒ ปี และ ๑๓ - ๑๔ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียน
 อำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .๐๕ และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยาที่มีช่วง อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาใน
 โรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียน
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี อย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

๓) ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรม
 ศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีช่วงอายุ ๙ - ๑๐ ปี อายุ ๑๑ - ๑๒

ในภาพรวม และรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. ขนาดโรงเรียน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยภาพรวม จากผลการเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลาง มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็น **รายด้าน** พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้อุปกรณ์การสอน พบว่า ไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังนี้

๑) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

๓) ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธยมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลาง มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่การศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธยมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

๔) ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธยมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลาง มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่การศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธยมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๕.๑. สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
สถานภาพส่วนบุคคล	ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่การศึกษาในโรงเรียน	
- เพศ	-	✓
- อายุ	✓	-
- ระดับช่วงชั้นเรียน	✓	-
- ระดับชั้นเรียนประถมศึกษา	-	✓
- ขนาดโรงเรียน	✓	-

๑) สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ

นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่การศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ

นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) สถานภาพส่วนบุคคลด้านระดับช่วงชั้นเรียน

นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) สถานภาพส่วนบุคคลด้านระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา

นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนธรรมศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕) สถานภาพส่วนบุคคลด้านขนาดโรงเรียน

นักเรียนที่เรียนอยู่ในขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอภิปรายผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญน่าสนใจและสอดคล้องเกี่ยวกับข้อด้านอื่นๆ มาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายด้านทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ

ผลงานวิจัยของผู้วิจัยดังต่อไปนี้ คือ พระมหาทองดี ปญญาวิชโร (กันทวงศ์)^๑ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามพระธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร” สรุปผลการวิจัยโดยรวมพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่างๆ ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับที่ จินตนา จริยานนท์ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ ใน ๓ ด้าน คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อครูพระสงฆ์ในด้านบุคลิกภาพ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาที่ครูพระสงฆ์สอน และความพึงพอใจในด้านเทคนิคการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากทุกด้าน^๒ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอามะภาสี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนธรรมศึกษาในอามะภาสี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มักให้ความสำคัญกับการใช้อุปกรณ์ในการสอนอื่นๆมาก ในการดำเนินการเผยแพร่ธรรมศึกษา โดยภิกษุผู้สอนศีลธรรมในโรงเรียน จะต้องเป็นผู้มีความชำนาญและมีความรู้อย่างแท้จริง ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ของตนจากการใช้อุปกรณ์ในการสอนให้กับนักเรียน หรือให้ไปดูของจริงที่น่าสนใจได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ คล้ายจันทร์ มโนรส ได้เสนอบรรยายภาคและวิธีการสอนศีลธรรมนอกห้องเรียนไว้ว่า “สอนโดยให้ทำกิจกรรมต่างๆ และให้ดูของจริง เช่น การบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือผู้อื่น จัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบบริเวณโรงเรียน พาไปพัฒนาวัด

^๑พระมหาทองดี ปญญาวิชโร (กันทวงศ์), “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามพระธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐๔.

^๒จินตนา จริยานนท์, “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙) บทคัดย่อ.

^๓คล้ายจันทร์ มโนรส, “ปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๘”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๕๖.

ไปเยี่ยมสถานสงเคราะห์คนชรา และจัดหาภาพยนตร์ดีๆ ที่มีคติสอนใจมาให้นักเรียนชม นอกจากนี้ อาจยังต้องการให้มีการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ด้วย^๕ เป็นต้น ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็ได้พยายามใช้อุปกรณ์ต่างๆ เข้ามาช่วยในการเผยแพร่ทั้งในและนอกโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๒) **ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน** ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนธรรมศึกษาในอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสนใจกับบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานที่มากขึ้น เช่น การจัดห้องเรียนเป็นห้องศีลธรรม หรือมีสิ่งบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้จากการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ได้ด้วย หรือบริเวณโดยรอบให้ร่มรื่น มีบรรยากาศที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องตรงกับที่ **สุพล บุญทรง** ได้กล่าวเสนอแนะไว้ว่า “ในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนควรยึดถือในเรื่อง ความสะอาด ความมีระเบียบ มีห้องเรียนที่สะอาด และเรียบร้อย และต้องการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องจริยธรรม”^๕ เป็นต้น ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็ได้พยายามสร้างบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียน เข้ามาช่วยในการเผยแพร่ได้อย่างเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๓) **ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่** ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนธรรมศึกษาในอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสนใจกับการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธีการเผยแพร่ของพระสอน

^๕ คล้ายจันทร์ มโนรส, “ปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๘”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔), หน้า ๕๖.

^๕ สุพล บุญทรง, การเปรียบเทียบผลการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตร, (นครสวรรค์: วิทยาลัยครูนครสวรรค์, ๒๕๒๕), หน้า ๔๑.

ศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรับและเชิงรุก การเผยแผ่เชิงรับ หมายถึง การเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมในวัดเป็นหลัก ส่วนการเผยแผ่เชิงรุก หมายถึง การใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญศรี พานะจิตต์** ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ไว้ว่า “การเผยแผ่พุทธธรรม เป็นหัวใจของการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้วัฒนาสถาพร งานเผยแผ่ที่พระสงฆ์ทำกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น งานพระธรรมทูต ได้แก่ การเทศน์ การบรรยาย การสนทนา ธรรมีกถา นำฝึกสมาธิ นำเป็นพุทธมามกะ เยี่ยมเยียน นำพัฒนาท้องถิ่น สาธิตและนำจัดกิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) งานอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการและประชาชน งานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ การเผยแผ่ทางสื่อมวลชนและการเผยแผ่ตามศักยภาพของวัด ได้แก่ โครงการอุทยานการศึกษา การจัดสวนสมุนไพรในวัด โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา เป็นต้น”^๖ ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้พยายามใช้วิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอย่างหลากหลาย ดังนั้น จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี ด้านการใช้วิธีการเผยแผ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๔) ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ที่ว่าในปัจจุบันนักเรียนธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสนใจกับการเรียนการสอนที่มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งนอกจากสื่อมัลติมีเดียทางคอมพิวเตอร์แล้ว ก็ยังมีสื่ออื่นๆ อีกหลายช่องทาง เช่น วิทยุกระจายเสียงชุมชน วิทยุโทรทัศน์ หรือการบันทึกลงแผ่นเสียงหรือแถบบันทึกเสียงต่างๆ ช่วยในการเผยแผ่มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ **ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญ)** ได้กล่าวไว้ว่า “กิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ วัดและคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีทั้งแบบประเพณี และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน มีการใช้สื่อต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน และผู้อาราธนาที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกลงแผ่นเสียงหรือแถบบันทึกเสียง นำไป

^๖บุญศรี พานะจิตต์, ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

เผยแพร่ในที่ต่าง ๆ และโอกาสต่าง ๆ และในด้านการเผยแพร่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน รวมถึงตลอดการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์^๗ เป็นต้น ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็ได้มีการใช้อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอย่างแพร่หลายมากขึ้น ดังนั้น จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๕) **ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่** ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนธรรมศึกษาในอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสนใจกับการเรียนการสอนที่มีรูปแบบวิธีการเผยแพร่อย่างบูรณาการในด้านการดำเนินการสอน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ใช้วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการซักถาม และแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ทราบก่อน ซึ่งย่อมจะเป็นสิ่งเร้าความสนใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา จันทนา ได้กล่าวไว้ว่า “ก่อนการเรียนการสอนเนื้อหา ควรมีการเร้าความสนใจของนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสนทนา ซักถาม และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบก่อน และวิธีการสอนที่ใช้มาก คือ แบบศูนย์การเรียนและแบบอภิปรายกลุ่ม โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้”^๘ เป็นต้น ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีการใช้รูปแบบวิธีการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอย่างบูรณาการมากขึ้น ดังนั้น จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

จากการศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพ

^๗ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปัญญา), การเผยแพร่พระพุทธศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๔.

^๘ พัฒนา จันทนา, ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า ๔๔.

ส่วนบุคคล คือ นักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนประถมศึกษา และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักเรียนธรรมศึกษาที่มีอายุ ระดับช่วงชั้นเรียน และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนธรรมศึกษาที่มีเพศ และระดับชั้นเรียนธรรมศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานภาพส่วนบุคคลมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) **เพศ** จากการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากความเป็นชายและหญิงมีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับความพึงพอใจ ซึ่งน่าจะมีผลสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พนิดา งามขุนทด** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน^๙

๒) **อายุ** จากการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน เนื่องจากช่วงอายุหรือวัยมีความแตกต่างกัน ก็ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด หรือความรับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไปบ้าง จึงทำให้ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งน่าจะมีผลสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ **พระชัยกมล กมโล (สิงห์คุณ)** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม๑๔” ในผลการวิจัยหัวข้อ เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการของโรงเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

^๙พนิดา งามขุนทด, “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป**, (บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

พบว่า นักเรียนที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม๑๔ มีความแตกต่างกัน^{๑๐}

๓) ระดับช่วงชั้นเรียน จากการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีระดับช่วงชั้นแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาที่ต่างกันไป ทำให้ผู้ศึกษามีความแตกต่างกัน และระดับการศึกษาก็ต่างกัน จึงทำให้ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งน่าจะมีความสอดคล้องกับ ผลงานการวิจัยของ **ณัฐมล จินตรักษ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ย่อมมีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน^{๑๑}

๔) ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา จากการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีระดับชั้นเรียนธรรมศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน เพราะความมีผู้ศึกษาหรือการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งน่าจะมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระมหามณเฑียร วรธมฺโม (ซ้ายเกลี้ยง)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงาอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านอื่นๆอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการ

^{๑๐}พระชัยกมล กมลโล (สิงห์คุณ), “ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๔”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป**, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๑๑}ณัฐมล จินตรักษ์, “ความคิดเห็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒), บทคัดย่อ.

ศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน^{๑๒}

๕) **ขนาดโรงเรียน** จากการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒-๓ ที่เรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน เนื่องจากขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่มีจำนวนต่างกันมากบ้างน้อยบ้างทำให้มีความแตกต่างกันได้ จึงทำให้ความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งน่าจะมีความสอดคล้องกับ ผลงานการวิจัยของ พระธนดล นาคสุวณฺโณ (นาคพิพัฒน์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน^{๑๓}

๕.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีประสิทธิภาพ

ปัญหา อุปสรรค ที่พบจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พบคือ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอนมีปัญหาสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรบุญ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑” สรุปผลการวิจัย พบว่า

ข้อ ๑.พระสงฆ์ผู้สอน ควรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียนการสอน

^{๑๒}พระมหาณัติเถียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๑๓}พระธนดล นาคสุวณฺโณ (นาคพิพัฒน์), “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

ข้อ ๒.ควรพิจารณาข้อบกพร่องของตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไข ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้สอนหรือผู้เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนโดยตรง^๔

สรุปปัญหาอุปสรรคในด้านต่าง ๆ

๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน เช่น พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน อุปกรณ์ยังมีไม่เพียงพอ หรือไม่ค่อยมีอุปกรณ์มาช่วยในการสอน และใช้อุปกรณ์ในการสอนยังไม่ค่อยชำนาญและมีความทันสมัยขึ้น

๒.ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เช่น ไม่มีห้องเรียนที่มีบริบทด้านการส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะ บางครั้งใช้ห้องประชุมใหญ่ หรือห้องเรียนที่คับแคบเกินไป และไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ ที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่วนใหญ่พระสอนศีลธรรมจะเน้นบรรยายอย่างเดียว

๓.ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ เช่น ไม่ค่อยมีการวัดความรู้นักเรียนก่อนและหลังการเรียน ทำให้ไม่ทราบความรู้และความต้องการของนักเรียนในชั้นเรียนนั้นๆ และไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือสรุปอภิปรายผลการเรียนในแต่ละครั้ง

๔.ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี เช่น อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี ไม่ค่อยมีความทันสมัยมากนัก หรือไม่ค่อยมีความหลากหลาย เช่น ใบงานแบบเดิมๆ และไม่ค่อยมีการเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียนมากนัก เพราะมักเป็นสื่อเก่าๆ ไม่มีการปรับปรุงบ้าง

๕.ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ เช่น ไม่ค่อยมีการสาธิตหรือการยกตัวอย่างเปรียบเทียบประกอบ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจได้มากขึ้น และไม่ค่อยสร้างความสนใจแก่นักเรียน โดยขาดการใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหา จากเรื่องที่ได้เรียนรู้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

^๔ พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรณฺญ), “การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

๑. **ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน** ควรใช้อุปกรณ์ในการสอนให้มากขึ้น ควรมีการปรับปรุงอุปกรณ์ในการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น ควรมีการจัดหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ชำนาญมากขึ้น

๒. **ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน** ควรสนับสนุนให้มีการจัดห้องส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้รู้สึกเข้าถึงพระรัตนตรัยได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมมากขึ้น ควรมีการมุ่งเน้นไปที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและมีการบูรณาการในบทเรียนมากขึ้น

๓. **ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่** พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการทดสอบความรู้นักเรียนก่อนและหลังการเรียนบ้าง ควรมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามหรือรับทราบผลการเรียน โดยการสรุปอภิปรายผลร่วมกันของการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

๔. **ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี** พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการพัฒนาสื่อให้ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ควรมีการค้นคว้าพัฒนานวัตกรรมการสอนให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้เรียน เช่น การอภิปราย, การโต้วาที, เชิงพุทธ, โดยทางวิทยุ, โดยทางโทรทัศน์, แจกซีดี CD DVD VDO, หอกระจายข่าวและคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๕. **ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่** พระสอนศีลธรรมหรือครูผู้ช่วยสอน ควรมีการสาธิตหรือยกตัวอย่างประกอบบ้าง เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ภาพข่าว สารคดี ชีวิต ควรมีการสนทนาโต้ตอบกับนักเรียน ในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เช่น ตั้งประเด็นคำถาม ปลายเปิดเพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นให้กว้างขวางขึ้น อีกทั้งมีการใช้ยุทธศาสตร์ทั้งเชิงรับและเชิงรุก ในการเผยแพร่เชิงรับ เป็นการเผยแพร่ด้วยการเทศน์ การสอนธรรมเป็นหลัก ส่วนการเผยแพร่เชิงรุก เป็นการให้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรม ซึ่งจะทำให้สามารถทำการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องความรู้ของนักเรียนก่อนการเผยแพร่ความรู้เรื่องธรรมศึกษาในโรงเรียน เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐาน เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ การเผยแพร่ธรรมศึกษาต่อนักเรียนระดับที่ต่างๆ กันไป

๒. ควรศึกษาวิจัยผลสัมฤทธิ์ของอุปกรณ์สื่อการสอนและเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนคาดหวังมากที่สุด เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ การเผยแพร่ธรรมศึกษาของพระสงฆ์

๓. ควรศึกษาวิจัยกระบวนการฝึกอบรมในเรื่องการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน เพื่อทราบว่ามีการดำเนินการใดในการฝึกอบรมให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐาน เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ และการเผยแพร่ธรรมแบบสัญจร

๔. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อทราบว่ามียุทธศาสตร์ใดบ้างเป็นที่พึงพอใจให้ผู้เรียนมีประโยชน์ในการเข้าถึงหลักธรรม เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐาน เป็นการพัฒนาการบริหารจัดการด้านนโยบายการเผยแพร่ธรรมศึกษา

๕. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น เพื่อทราบว่ามียุทธศาสตร์หรือหลักพุทธธรรมใดบ้างเป็นที่พึงพอใจให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ในการเข้าถึงหลักธรรมได้ง่ายขึ้น และการพัฒนาการบริหารจัดการด้านนโยบายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนของคณะสงฆ์ ต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กองทุนไตรรัตนานุภาพ ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย. ฝันให้ไกล ไปให้ถึง.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท แปดสิบเจ็ด จำกัด, ๒๕๔๙.

กิตติมา ปรีดีดิลก. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, ๒๕๒๔.

ชบวน พลตรี. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔.

คำหมาน คนใด (นามแฝง). ๑๙๙ กระบวนท่าของครุฑมีอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สายธาร,
๒๕๔๔.

ชำนาญ นิสารัตน์. การสอนศีลธรรมในโรงเรียน. มิตรครู ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๒ อ้างถึงใน
ประดิษฐ์ พรหมเสนา. วิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจ
ริยศึกษาในระดับประถมศึกษา”. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๒๓.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. ความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์ (๑๙๙๖) จำกัด, ๒๕๔๔.

บุญศรี พานะจิตต์. ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวน
แก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร : ด้านสุขภาพการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ประเวศ วะสี, ศ.นพ. พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี,
๒๕๓๖.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริม,
๒๕๓๙.

พัฒนา จันทนา. “ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๓๒.

พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกรมโม (จำปาทอง). กระบวนการเรียนรู้แบบ “อริยสัจ ๔”. ของ
พระพุทธศาสนาเป็นต้นแบบที่มุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแท้จริง. สุรินทร์ :
โรงพิมพ์ศิริรัตน์ออฟเซต, ๒๕๔๕.

พระเทพเวที, (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระเทพโสภณ, (ประยูร ธมฺมจิตโต). กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้
พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

_____. ทิศทางการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). การเผยแผ่เชิงรุก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตโต). พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย
จำกัด, ๒๕๔๖.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต). ธรรมญูชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๘.

พระมหาอดิสร ธีรสีโล (มะลิทอง). คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินต์ติ้ง
เฮ้าส์, ๒๕๔๐.

พระเมธีธรรมาภรณ์, (ประยูร ธมฺมจิตโต). พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. เล่มที่ ๑๑.
พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

พระราชรัตนโมลี. ชีวิตลิขิตของกรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๕.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). ปรัชญาการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย,
๒๕๑๘.

_____. การศึกษาของคณะสงฆ์: ปัญหาที่รอทางออก. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
โกมลคีมทอง, ๒๕๒๙.

พระราชวรมูณี (ประยูรค์ ปยุตโต). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๐.

ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. วาทีธรรมว่าด้วยศีลธรรม (พุทธทาสภิกขุ). พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ออฟเซต ครีเอชั่น จำกัด, ๒๕๔๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

_____. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๒.

รุจา ภูไพบูลย์. การพยาบาลครอบครัว : แนวคิดทฤษฎีและการนำมาใช้. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๓๗.

วัดพระพุทธรูปราชวรมหาวิหาร. หนังสือที่ระลึกงานเทศกาลนมัสการพระพุทธรูป จัหวัดสระบุรี พ.ศ. ๒๕๔๙. กาญจนบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี สหภาพพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๙.

วศิน อินทสระ. พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมตตา, ๒๕๔๘.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรบุญโญ). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

สมยศ นาวิการ. การพัฒนาองค์กรและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, ๒๕๓๙.

สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๒๐.

สุพล บุญทรง. “การเปรียบเทียบผลการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตร”. นครสวรรค์ : วิทยาลัยครู นครสวรรค์, ๒๕๒๕.

สุรางค์ โค้วตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑.

สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๘.

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗.

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **สื่อสารอย่างไรให้ครองใจลูกค้า**. พิมพ์ครั้งที่ ๑.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอ็คทีฟ ฟริงท์ จำกัด, ๒๕๕๖.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. **พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

คล้ายจันทร์ มโนรส. “ปัญหาและความต้องการของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๘”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

จินตนา จริยานนท์. “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ณัฐมล จินตรักษ์. “ความคิดเห็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.

ณัฐวดี วงษ์วรเทว. “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เกี่ยวกับการเปิดบ่อนพนันที่ถูกกฎหมายในประเทศไทย : กรณีศึกษาประเด็นที่สัมพันธ์กับหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ดรรรัตน์ สุพรรณฝ้าย. “การศึกษาวิจัยทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อครูสังคมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔.

บุญเรือน เทียรทอง. “ทัศนคติและความเข้าต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ ๘ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโพธิสารพิทยากร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

- พัชรภรณ์ พสุวัต. “การศึกษาสมรรถภาพความเป็นครูของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. โครงการวิจัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓.
- พนิดา งามขุนทด. “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริการสถานศึกษา”. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป**. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๔๙.
- พระครูสุธีปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรณฺฑ). “การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ของพระสงฆ์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑.**
- พระชัยกมล กมโล (สิงห์คุณ). “ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๔”. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑.**
- พระตาล ญาณธโร (สิงห์ทอง). “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนชาวเขาต่อบทบาทพระสงฆ์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.**
- พระชนดล นาคสุวณฺโณ (นาคพิพัฒน์). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.**
- พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร (ชีวะพฤษ).
- “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.**
- พระมหาทองดี ปญฺญาวิชโร(กันทวงศ์). “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามทรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗.**

พระมหาบุญจิตร กนฺตสีโล (คำมา). “การศึกษาแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระมหาบุญมี ยโสธโร (คำลุน). “การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่ออินทนาทนาในสังคมไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ โรงเรียนภูเรือวิทยา จังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระมหาพจน์ สุวโจ (พยัคฆ์พิทยากูร). “การประเมินหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม : ศึกษากรณีนักเรียนชั้นตรี”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระมหาณเฑียร วรธมโม (ชัยเกลี้ยง). “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาวิรัตน์ อคฺควิโร (อรรคศรีวร). “ทัศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดนครพนม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระมหาสมศักดิ์ สมาจาโร (วิทยาสิงห์). “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้ **นโยบายปฏิรูปการศึกษา**”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖.

พระมหาไชยา ชยสิทธิ (เสนแสนยา). “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระวุฒิกิรณ วุฑฺฒิกิรโณ (พรมพิมพ์). “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชมุนี(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

รุ่งระวี รุกเขต. “ทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. การจัดการการพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓.

วิชาติ วงศ์สายตา. “การศึกษาสมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” **ปริญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๔.

วันดี วัฒนาประสิทธิ์. “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกรุงเทพมหานคร.” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

วรลี วิริยานันตะ. “การรับรู้บทบาทและบทบาทที่เป็นจริงของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ภาคตะวันออก”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลชุมชน**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

สมจิตร แก้วนาค. “การพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการประกันคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมของกองทัพอากาศ”. **วิทยานิพนธ์ปริญาดุขบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑ หน้า ๑๕๘.

สวัสดี รอบรู้. “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดยะลา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏราชนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๖.

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”. **งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี พ.ศ.๒๕๔๒**. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

อารยา เกษมณี. “ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

(๓) บทความ :

ประกาศอนุญาตให้คฤหัสถ์เข้าสอบธรรม. แดลงการคณะสงฆ์เล่ม ๑๘ พ.ศ. ๒๔๗๒ หน้า ๓๘๙-๓๙๐, อ้างใน : พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตวณฺโณ), บทความ “การศึกษาของสงฆ์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕ ถึง รัชกาลที่ ๗).

พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตวณฺโณ). “การศึกษาของสงฆ์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕ ถึง รัชกาลที่ ๗). ใน ๑๐๐ ปี มหามกุฏราชวิทยาลัย (๒๔๓๖-๒๕๓๖). มหามกุฏราชวิทยาลัย พิมพ์เป็นที่ระลึกในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี แห่งการสถาปนา. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Blum, Minton L.; & Jane C. Naylor. **Industrial Psychology**. New York : Harper & Row Publisher, 1968.

Broom, L., & Schzrnick, P. **Sociology**. New York : Harper & Row, 1976.

Carter, Good V. **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill, 1973.

Cohen & Orbuch. **Introduction to Sociology**. Singapore : Mc Graw-Hill, 1990.

Cronbach. **Lee J. Essentials of Psychological Testing**. 4th ed., New York : Harper & Row, 1971.

Gilmer. B. V. **Industrial Psychology**. New York : McGraw-Hill. Book Compay, 1971.

Good, C. **Dictionary of Education**. New York : Mc Graw-Hill Book, 1973.

Howard Gardner, Prof. **Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligence**. London : Paladin Books. Granada Publishers, 1983.

Levinson, D. J. Role. **Personality and Social Structure in the Orgazation Setting : Selected Reading and Projects in Social Psychology**. New York Random House, 1971.

Maslow, A.H. **Motivation and Personality**. 2th nd.Ed., New York: Harper and Row, 1970.

McClelland, D.C. and Atkinson, D.C. **The Achievement Motive**. New York : Appleton-Century-Croff, 1955.

Pass, Lowes & Davies. **Collins Dictionary Odeconomics**. Glasgow : Harper Collins, 1993.

Tiffin and McCormick, Lovelock. **C.H.Services Marketing**. Englewood Cliffs.H.J. : Prentice-Hall International, 1985.

Vroom, V.H. **Work and Motivation**. New York : John Wiley and Son Inc., 1964.

Walman, B. B. **Dictionary of Behavioral Science**. San Diego. Calf : Academic Press, 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC)

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์หาดัชนีค่าความเชื่อมั่น (Try Out)

ภาคผนวก ง
ผลการหัดชั่งน้ำหนักความเชื่อมั่น (Try Out)

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พธ.บ., M.A.(Econ), M.A.(Pol.Se), Ph.D.(Econ). อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ รักษาการหัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ปก.ศ., พธ.บ., M.A., Ph.D. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พธ.บ., M.A., Ph.D. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ดร.ยุทธนา ปราณีต
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พธ.บ., รบ., M.A., Ph.D. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.ทิวาทิพย์ เทียมชัยภูมิ
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	กศ.บ., พธ.ม, Ph.D.(Pol). อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ / ๐๔๓

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(ผ.อ. อ. อธิพนธ์ ธีระกุล)

28/02/54

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๕๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ / ๐๘๓

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ได้ตรวจแก้ไขเครื่องมือแล้ว

เชลล์ ๗๐๒

๒๕๕.๒๕๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร., โทรสาร ๐ - ๒๕๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ / ๐๘๓

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจ/เห็นชอบ ๒๐/๒๕๕๔/๑๐๕

 ๗/๓/๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๕๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ / ๐๘๓

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณิต

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณิต

ดร.ยุทธนา ปราณิต
๓๑ ธ.ค. ๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๕๓๕ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒ / ๑๙๓

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ทิวาทิพย์ เทียมชัยภูมิ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ได้ตรวจแล้ว

 (ดร. ทิวาทิพย์ เทียมชัยภูมิ)
 ๙ มี.ค. ๕๕

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ Index of Congruence (IOC)

ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย

เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา

ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	ความพึงพอใจที่มีต่อ การเผยแพร่ธรรมศึกษาใน โรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
	๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน								
๑.	การใช้อุปกรณ์การสอนโดยการ นำเข้าสู่บทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	อุปกรณ์การสอนที่ใช้มีความ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓.	อุปกรณ์การสอนมีการเตรียมไว้เพื่อ พร้อมใช้ทันที	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการ อธิบายเนื้อหาบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์ การสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	อุปกรณ์การสอนที่ใช้ตรงกับเนื้อหา ในบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	มีการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อสร้าง ความสนใจแก่นักเรียน	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๙.	ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.	การใช้อุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสม กับสถานการณ์ในการเผยแพร่	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ที่	ความพึงพอใจที่มีต่อ การเผยแพร่ธรรมศึกษาใน โรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
	๒. ด้านการสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน								
๑๑	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ สนุกสนานมีชีวิตชีวา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	มีความสนใจนักเรียนโดยทั่วถึง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	สร้างบริบทตามวัยเพื่อให้นักเรียน เกิดความสนใจในการเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความ คิดเห็น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	มีการกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน จน เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	ให้นักเรียนมีโอกาสดำคิด และได้ ตัดสินใจด้วยตนเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ที่	ความพึงพอใจที่มีต่อ การเผยแพร่ธรรมศึกษาใน โรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
	๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่								
๒๑	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อ ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสรุปบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อ เรียนจบในแต่ละบท	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๕	ให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงาน รับทราบในทันที	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖	มีการจัดเนื้อหาที่ใช้เผยแพร่ ตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๗	มีการจัดเนื้อหาสาระได้ตรงกับ ระดับชั้นและวัยของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่ง กันและกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙	มีการวัดระดับความรู้ก่อนและหลัง การเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	มีวิธีการเผยแพร่ที่หลากหลาย เหมาะ กับเนื้อหาและผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้

ที่	ความพึงพอใจที่มีต่อ การเผยแพร่ธรรมศึกษาใน โรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
	๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี								
๓๑	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความทันสมัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีสร้างความสนใจของนักเรียน	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓๓	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีเหมาะสมกับอายุและระดับชั้นเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๔	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีสภาพใช้งานได้ดีต่อการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๕	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีลักษณะชัดเจนและสื่อได้ง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๖	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความรวดเร็ว	๐	๑	๐	๑	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
๓๗	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๘	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีสอดคล้องกับเนื้อหาที่ทำการเผยแพร่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๙	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีการเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๐	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่มีเนื้อหาถูกต้องชัดเจนน่าเชื่อถือ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ที่	ความพึงพอใจที่มีต่อ การเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่									
๔๑	มีการใช้สื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจ และจูง ใจนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔๒	ใช้วิธีการการบรรยายให้นักเรียน เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๓	ใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหา จากเรื่องที่ได้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๔	มีวิธีการเปรียบเทียบจากเรื่องที่ยาก ไปหาเรื่องยาก	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๕	มีการสาธิตและให้นักเรียนได้ปฏิบัติ จริง	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔๖	มีการยกตัวอย่างชาดกหรือเล่านิทาน เพื่อให้มองเห็นภาพพจน์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๗	มีการชมเชยและให้แรงเสริมกำลังใจ	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔๘	มีการบูรณาการกับรูปแบบอื่นๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๙	ใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ จากสื่อเทคโนโลยี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕๐	มีการเน้นแบบทำงานเป็นกลุ่ม และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๕๕๘/ 16 ส.ว. ๕๔
ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๓๘

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์/โทรสารกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ “อุดมรัชต์วิทยา”

รับที่ 587 ๖๖

วันที่ 14 มี.ย. 2554

10.52 x.

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนครหลวง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน

21. 10. 2019
10. 10. 2019
10. 10. 2019

✓

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ตั๋ว ๒๑๓๐

ขอแสดงความนับถือ

New Times

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม) - ๗

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต - สำเนา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

28/2/80

ที่ ศธ ๐๔๒๓๓.๔๕/๒๕๔

โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา”

อ.นครหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๖๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

นมัสการ ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อ้างถึง หนังสือภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑๔ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ของ พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย นั้น

ในการนี้ โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา” ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ จึงขอส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการ

นมัสการด้วยความเคารพ

(นางสาวสุนทรี ดิษฐลักษณ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา”

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร ๐-๓๕๓๕-๔๘๐๐ ต่อ ๑๑๔

โทรสาร ๐-๓๕๓๕-๔๗๐๐

ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Try Out)
ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. อุปกรณ์1	3.9333	.5208	30.0
2. อุปกรณ์2	4.2333	.5683	30.0
3. อุปกรณ์3	3.9333	.6397	30.0
4. อุปกรณ์4	4.1667	.4611	30.0
5. อุปกรณ์5	4.0333	.7184	30.0
6. อุปกรณ์6	3.8000	.8867	30.0
7. อุปกรณ์7	4.1000	.7120	30.0
8. อุปกรณ์8	4.2000	.7144	30.0
9. อุปกรณ์9	4.1000	.6618	30.0
10. อุปกร10	4.2667	.5833	30.0
11. บรรยา1	4.1333	.7761	30.0
12. บรรยา2	3.9667	.6149	30.0
13. บรรยา3	3.9000	.5477	30.0
14. บรรยา4	3.9333	.5833	30.0
15. บรรยา5	4.3000	.5960	30.0
16. บรรยา6	4.1667	.5921	30.0
17. บรรยา7	4.2667	.6915	30.0
18. บรรยา8	4.2667	.6915	30.0
19. บรรย9	4.1333	.6288	30.0
20. บรรย10	4.1667	.6477	30.0
21. เผยแผ่1	4.2000	.5509	30.0
22. เผยแผ่2	4.3667	.5561	30.0
23. เผยแผ่3	4.1667	.5921	30.0
24. เผยแผ่4	4.2000	.5509	30.0
25. เผยแผ่5	4.1333	.5713	30.0

26.	เผยแผ่6	4.1667	.5307	30.0
27.	เผยแผ่7	4.1667	.6989	30.0
28.	เผยแผ่8	4.0667	.5208	30.0
29.	เผยแผ่9	4.1333	.5713	30.0
30.	เผยแผ่10	4.1667	.6477	30.0
31.	สื่อ1	4.2000	.4842	30.0
32.	สื่อ2	4.1333	.5713	30.0
33.	สื่อ3	4.1667	.6989	30.0
34.	สื่อ4	4.1000	.4807	30.0
35.	สื่อ5	4.2000	.5509	30.0
36.	สื่อ6	3.9667	.6149	30.0
37.	สื่อ7	4.2333	.5683	30.0
38.	สื่อ8	4.2000	.6103	30.0
39.	สื่อ9	4.2333	.7279	30.0
40.	สื่อ10	4.1667	.6477	30.0
41.	รูปแบบ1	4.2000	.5509	30.0
42.	รูปแบบ2	4.2000	.6644	30.0
43.	รูปแบบ3	4.0667	.5208	30.0
44.	รูปแบบ4	4.2000	.5509	30.0
45.	รูปแบบ5	4.2667	.7397	30.0
46.	รูปแบบ6	4.4333	.5683	30.0
47.	รูปแบบ7	4.1000	.6074	30.0
48.	รูปแบบ8	4.1000	.6618	30.0
49.	รูปแบบ9	4.1000	.5477	30.0
50.	รูปแบบ10	4.1667	.6477	30.0

N of Cases = 30.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.1440	3.8000	4.4333	.6333	1.1667	.0140
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	.3823	.2126	.7862	.5736	3.6973	.0115

Reliability Coefficients 50 items

Alpha = .9537 Standardized item alpha = .9526

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. อุปกรณ์1	3.9333	.5208	30.0
2. อุปกรณ์2	4.2333	.5683	30.0
3. อุปกรณ์3	3.9333	.6397	30.0
4. อุปกรณ์4	4.1667	.4611	30.0
5. อุปกรณ์5	4.0333	.7184	30.0
6. อุปกรณ์6	3.8000	.8867	30.0
7. อุปกรณ์7	4.1000	.7120	30.0
8. อุปกรณ์8	4.2000	.7144	30.0
9. อุปกรณ์9	4.1000	.6618	30.0
10. อุปกร10	4.2667	.5833	30.0

N of Cases = 30.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.0767	3.8000	4.2667	.4667	1.1228	.0227
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	.4314	.2126	.7862	.5736	3.6973	.0266

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .8852 Standardized item alpha = .8838

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. บรรยา1	4.1333	.7761	30.0
2. บรรยา2	3.9667	.6149	30.0
3. บรรยา3	3.9000	.5477	30.0
4. บรรยา4	3.9333	.5833	30.0
5. บรรยา5	4.3000	.5960	30.0
6. บรรยา6	4.1667	.5921	30.0
7. บรรยา7	4.2667	.6915	30.0
8. บรรยา8	4.2667	.6915	30.0
9. บรรยา9	4.1333	.6288	30.0
10. บรรยา10	4.1667	.6477	30.0

N of Cases = 30.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.1233	3.9000	4.3000	.4000	1.1026	.0208

Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	.4098	.3000	.6023	.3023	2.0077	.0079

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .8488 Standardized item alpha = .8512

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	เคยแพ้1	4.2000	.5509	30.0
2.	เคยแพ้2	4.3667	.5561	30.0
3.	เคยแพ้3	4.1667	.5921	30.0
4.	เคยแพ้4	4.2000	.5509	30.0
5.	เคยแพ้5	4.1333	.5713	30.0
6.	เคยแพ้6	4.1667	.5307	30.0
7.	เคยแพ้7	4.1667	.6989	30.0
8.	เคยแพ้8	4.0667	.5208	30.0
9.	เคยแพ้9	4.1333	.5713	30.0
10.	เคยแพ้10	4.1667	.6477	30.0

N of Cases = 30.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.1767	4.0667	4.3667	.3000	1.0738	.0059

Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	.3380	.2713	.4885	.2172	1.8008	.0045

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .8029 Standardized item alpha = .7997

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	ข้อ 1	4.2000	.4842	30.0
2.	ข้อ 2	4.1333	.5713	30.0
3.	ข้อ 3	4.1667	.6989	30.0
4.	ข้อ 4	4.1000	.4807	30.0
5.	ข้อ 5	4.2000	.5509	30.0
6.	ข้อ 6	3.9667	.6149	30.0
7.	ข้อ 7	4.2333	.5683	30.0
8.	ข้อ 8	4.2000	.6103	30.0
9.	ข้อ 9	4.2333	.7279	30.0
10.	ข้อ 10	4.1667	.6477	30.0

N of Cases = 30.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.1600	3.9667	4.2333	.2667	1.0672	.0064

Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	.3607	.2310	.5299	.2989	2.2935	.0097

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .8378 Standardized item alpha = .8356

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. រូបបែប1	4.2000	.5509	30.0
2. រូបបែប2	4.2000	.6644	30.0
3. រូបបែប3	4.0667	.5208	30.0
4. រូបបែប4	4.2000	.5509	30.0
5. រូបបែប5	4.2667	.7397	30.0
6. រូបបែប6	4.4333	.5683	30.0
7. រូបបែប7	4.1000	.6074	30.0
8. រូបបែប8	4.1000	.6618	30.0
9. រូបបែប9	4.1000	.5477	30.0
10. រូបបែប10	4.1667	.6477	30.0

N of Cases = 30.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.1833	4.0667	4.4333	.3667	1.0902	.0117

Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	.3716	.2713	.5471	.2759	2.0169	.0077

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .8391 Standardized item alpha = .8417

(១៩ មិថុនា ២៥៥៤)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชาวัสดุศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๗๙๖๑-๐๒๓๖

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

146
17 มิ.ย. 154
09.104

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอกาฬสินธุ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ฉันสืตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เขียน ผอ.ร.ร.
เมื่อ ขบวนการอนุเคราะห์นักเรียน
เพื่อทรงวิจัย
เขียน เพื่อทราบ
gm
17/๑๒/๕๔

ขอแสดงความนับถือ

Two Times

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล . สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๐ เห็นชอบ ~~บริหาร~~ ๐ จัดตั้งนิคมการ
 ๑๙๕๐-๐๔/๑๙๕๑-๐๑/๑๙๕๑-๐๑
 ๐ บริหารงานวิชาการ.....
 ๐ บริหารงานแผนก.....
 ๐ บริหารงานและบริหารแผนกงาน.....
 ๐ บริหารงานทั่วไป.....
 ๐ บริหารกิจการนักเรียน.....
 ๐ อื่นๆ.....

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

รับที่.....	๓๔๒ / ๒๕๕๔
วันที่.....	๒/๖ / ๒๕๕๔
เวลา.....	๐๙.๐๐ น.

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๓๐ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

ผู้รับ ๓๓๐/๒๕๕๔/๒๕๕๔
๕/๖๐๕๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

โรงเรียนวัดภาษี "สุนทรอุปถัมภ์"

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เลขที่ 206 54
21 2.๕ 54
10.00 น.

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๒๐๐ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๕๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผอ. ร.ร. วัดภาษี
- พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์
ขอความอนุเคราะห์รอมรอมข้อมูล
ในการวิจัย จากนักเรียนในโรงเรียน
เพื่อเป็นสื่อหนึ่งของธรรมศึกษา
- เน้นตอบพิจารณาในข้อมูลเฉพาะนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐
๒๑ มิ.ย. ๕๔

ทรงพ.

- รับทราบ 11 มิ.ย. 54
ดร.สุรพล สุธะพรหม
จากเนนทอ
๒๑ มิ.ย. ๕๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุตาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน

โรงเรียนวัดหนองบัว อำเภอภาชี ชย:			
เลขที่ ๒๐๖	วันที่ ๒๑ มิ.ย. ๕๔	เวลา ๐๘.๓๐	
☒ วิชาการ	☐ งบประมาณทั่วไป		
☒ งบประมาณ	☐ งบประมาณ		
ลงชื่อ.....		ผู้รับ	

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาชี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๕๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองบัว	
☐ เสนอเพื่อทราบ	
☒ เห็นสมควรมอบให้.....	วิฑิต
☒ เสนอเพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป	
.....	
(อ.ก.ช.พ. (อ.ก.ช.พ.))	

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุนะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๑๐

นาย

1. นาย.....

นายสมชาย ๐๗

นายสมชาย

นายสมชาย ๐๗

นายสมชาย ๐๗

3 ธันวาคม

๒๑/๖/๕๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

รับที่	125
วันที่	20 มิ.ย. 54 เวลา 10.00 น.
ผู้รับ	

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี **ร.ต. จิตตอนภคกุล**
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๘ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

8/54
อ.กต.
21 มิ.ย. 54

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุदारาม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

โรงเรียนภาษี "สุนทรวิทยานุกูล"

รับที่ ๖๙๕ / ๒๕๕๔

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

น. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เพื่อการศึกษา

๒๐ มิ.ย. ๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ขอ ๑.๖๓๖ ๐๖/๖๓๖

๒๐ มิ.ย. ๕๔

๒๐ มิ.ย. ๕๔

๒๐ มิ.ย. ๕๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุทาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี ว.จ. ๗๐๖/๕๖๖๖
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ถึงคุณครูประจำชั้น ป.๖/๑-๓
ขอใบแจ้งความประสงค์ฉบับละ ๑๐ ชุด
และใบแจ้งความประสงค์ที่ ๕๑ ๕๒-๕๔
ก่อนเวลา ๑๕.๐๐ น. มยล: ๑๐๐๓
ตามนี้ด้วย
๒๐ มิ.ย.๕๔

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

รับทราบ ป.๖/๑ (๕.๖๖๖๖)
ป.๖/๒ (๕.๖๖๖๖)
ป.๖/๓ กัทธิธิดา กัทธิ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุदारาม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

รับที่	117/64
วันที่	๒๗-๑๒-๖๕ เวลา ๑๕.๐๐
ผู้รับ	✓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี ร.ร.วัดโคกสังข์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑๐๐ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๓๕๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๑๐

เรียนคุณทนายหนอบ และโปรดในหลวงอภัย
ใบทนายหนอบ

(นายทรงชัย เลิศวัฒนาพร)

ครู วิชาการศึกษาแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนวัดโคกสังข์ “ประชาชนกุล”

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสถาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๕๕๒-๖๐๑

เลขที่รับ.....
วันที่.....
เวลา.....

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ฉันสืตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เขียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนโคกม่วงเหนือศรีกรุงอุปถัมภ์
ด้วย พ.ร.ศ. ๕๖๓๕ / ๑๙๒๗ (๑๐๖)
๒๐๐๘/๒๔/๑๕๖๓.๖ กษพท.๕๖
๑๕๖๓-๑๐๖

ขอแสดงความนับถือ

See Thomas

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

- ☐ งานวิชาการ ☒ งานบริหารทั่วไป
☐ งานการเงิน ☐ งานบริหารบุคคล
☐ เพื่อทราบ
☐ เพื่อดำเนินการ

ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
เลขที่ ๒๐ / ๒๕๐ / ๒๕๐ / ๒๕๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
ประชุมชนวัดระโสม
 โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๕๒-๑๒๓
 เลขที่..... นก 42๓ / 2664
 วันที่..... 27 / อ.ย. / 2664
 เวลา..... 13.40 น.

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาชี
 สิ่งส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รักษาราษฎร์นิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ขอแสดงความนับถือ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๓๐๓๓พหลโยธิน ต.ระดังแก้ว ร้อยเอ็ด
 ของพระครูสุนทรเจติยาภรณ์ นิสิตปริญญาโท
 สาขาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
 โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๑๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๒๗ อ.ย. ๖๔

นายทอง 156๓๐
 นายทอง 156๓๐
 ๒๗ อ.ย. ๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุทาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๕๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญา
โทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่
ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ธรรมะ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

1. เพื่อให้นักเรียน และนักเรียน ได้ศึกษาข้อมูล
เกี่ยวกับโรงเรียน และข้อมูลของโรงเรียนที่มีต่อ
สังคมในเขต

ศาสตราจารย์ ดร. ()

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอัมพวัน

086-560 6680

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๔๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

โรงเรียนวัดศุภคฤม			
212			
28	มิ.ย.	54	
12.00 น.			

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๕๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

รัตน

นางจันทนา สุทธิธรรม พัด

สม

(นายรัชพล ฉันทกลาง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศุภคฤม

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

ที่, ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารเรียนวัดศรีสุดาราม แขวงปทุมวัน

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๔๒-๕๓๕๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เลขที่รับ 161 / 2554

วันที่ 28 มิถุนายน 2554

เวลา 10.00 น.

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รัทธาประจักษ์คุณ ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใ้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขออนุญาตขอทราบข้อมูลจากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

เรียน ผอ. ร.ร. วัดหนองนา

ด้วย ผอ. หลักสุตรพุทธศาสนิกชน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอแบบสอบถาม

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

ขอ ผอ. หลักสุตรพุทธศาสนิกชน นิสิต มจร. ภาษี

เป็น เก็บข้อมูล

โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๒ มิถุน

๒๘ มิ.ย ๕๔

ทศป

H-C

28 มิ.ย 54

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุदारาม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

โรงเรียนวัดโคกกรวด

วันที่ ๒๕/๕/๕๔
ที่ ๒๘/๕.๒/๕๔
๒๕-๐๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รักษาสถาบันนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
- เพื่อโปรดทราบ
- เพื่อส่งในกรณีขอแจ้ง
ทางกึ่งนอ.

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๑๐

๒๕/๕/๕๔
๒๕-๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๔๔๒-๑๒๐

๔ มิถุนายน ๒๕๕๔

ร.ร.บ้านดอนน้อย ต.สงวน อ.รัตนบุรี ย.บุรีรัมย์
เลขที่รับ 251
วันที่ 21 มิ.ย. 54
เวลา 09.05

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาชี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภวันน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผอ.ร.ร. บ้านดอนน้อย

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภวันน์

ขอแสดงความนับถือ

ในดรรชนี ดิเนินทร

ขอความอนุเคราะห์ พิจารณาวิจัยในโรงเรียน

คุณสุพิน พันธ์ศรี

อำเภอภาชี โดยขอเก็บข้อมูลจากนักเรียน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิน สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

21 มิ.ย. 54

- พันธ์ศรี

21 มิ.ย. 54

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๔๔๒ ๑๒๐ ต่อ ๒๑๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๒๕๔

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

โรงเรียนคะ โถดอนหญ้าน

เลขที่ 237

วันที่ 2 ตุลาคม 2554

เวลา 13:30 น

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญา
โทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่
ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬา
สงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ทรมพรอิมทวอมนเมษ

ในพระสมณสาขินนิ อธิปัตย์

ขอแสดงความนับถือ

ดร.พรหมสาร ธรรมะใบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อนาจารย์

อ.ไพฑูริ

20 มิ.ย. 54

เรียน ผู้อำนวยการ
โรงเรียนวัด...
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์
ในพระสมณสาขินนิ อธิปัตย์
ขอแสดงความนับถือ
ดร.พรหมสาร ธรรมะใบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
อนาจารย์
อ.ไพฑูริ
20 มิ.ย. 54

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓ ต่อ ๒๕๖๐

ที่ ศอ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๕๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาชี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑๐ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

โรงเรียนวัดสุทธกฐาราม (อ. ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา)
แจ้งคุณผู้สอน (วิชาสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม)

- ได้เห็นการเก็บข้อมูลจากนักเรียน

ก่อนเริ่มเรียนวิชาให้เหตุผลได้ใจ/ตาม

หลักฐานที่ส่งมาทั้งหมด

มหาวิทยาลัย/จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/โทรสาร ๐๒ ๕๓๕๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(ทพ. พงษ์ ภาณุวัฒน์)

๒๐ มิ.ย. ๕๔.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี ว.ร. วัดหนองเตยวิทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เรียน ผู้อำนวยการ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

ผ.ศ. ผอ.กองการปกครองส่วนท้องถิ่น ศ.พ. ผอ.เขตการศึกษา
เรียนรวม รร.วัดหนองเตยวิทย ในโรงเรียน สอนศาสนา
ทางอำเภอภาษี

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

โรงเรียนวัดหัวคู้	
เลขรับ	๑๙๑
วันที่	๒๑ มิ.ย. ๕๔
เวลา	๐๙.๐๐ น.

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๓๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๑๐

รับทราบ

๐.๘๘๓๓

๑. ททท. และ รร. รร. รร.
๒. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๓. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๔. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๕. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๖. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๗. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๘. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๙. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.
๑๐. มอ. มอ. มอ. มอ. มอ.

๕๑ มิ.ย. ๕๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ๒๕๑ /
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๑ ส.ค. ๕๔
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี ๗.๗.๖๓๖๐๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๔ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผอ.โรงเรียนวัดนาอัน

เพื่อโปรดทราบ

เห็นควรแจ้งให้.....

☒ เพื่อทราบ☐ พิจารณาดำเนินการ☒ ส่งการ.....

๒๑ ส.ค. ๕๔

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

ร่วมทบทวน

๑. ๒๒

๒. ๒๒

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

- ทน

- รองนายปรกอบ ดำเนิน

การ ส่งเอกสารเรื่อง

เพื่อเก็บข้อมูล

- มอช.วัดนาอัน

ข้อมูลที่ได้ส่งมา

๒๑ ส.ค. ๕๔

๒๑ ส.ค. ๕๔

ทน

๒๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๔๘

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๔๓๔๒-๑๒๓

รับที่	118
วันที่	20 มิ.ย. ๕4 เวลา 09.00 น.
ผู้รับ	

๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอภาษี **ท.ท. วัดกิม(ค.ศ.ห.ท.)**
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูสุนทรเจติยาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๒๐๑๔๐๔๗๕๘ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒ ๔๓๔๒ ๑๒๓ ต่อ ๒๑๓๐

๐๔๖๓

21 มิ.ย. ๕4.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา
ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันจะเป็นประโยชน์โดยรวมในการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไข ปัญหา อุปสรรค และพัฒนาการเรียนการสอน และการเผยแพร่ธรรมศึกษาในด้านต่างๆ ของคณะสงฆ์ต่อไป

คำชี้แจง : แบบสอบถามมี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน
๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่
๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี
๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน

ผู้วิจัยขออนุโมทนาบุญท่านเป็นอย่างยิ่ง ในความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าข้อความหรือเติมค่าลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

(.....) ชาย

(.....) หญิง

๒. อายุ

(.....) ๙ - ๑๐ ปี

(.....) ๑๑ - ๑๒ ปี

(.....) ๑๓ - ๑๔ ปี

(.....) ๑๕ - ๑๖ ปี

๓. ระดับช่วงชั้นเรียน

(.....) ช่วงชั้นเรียนที่ ๒

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

(.....) ช่วงชั้นเรียนที่ ๓

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

๔. ระดับชั้นประถมศึกษา

(.....) ชั้นประถมศึกษาชั้นตรี

(.....) ชั้นประถมศึกษาชั้นโท

(.....) ชั้นประถมศึกษาชั้นเอก

๕. ขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่

(.....) โรงเรียนขนาดเล็ก

มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑ - ๑๒๐ คน

(.....) โรงเรียนขนาดกลาง

มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑๒๑ - ๖๐๐ คน

(.....) โรงเรียนขนาดใหญ่

มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๖๐๑ - ๑,๕๐๐ คน

**ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเผยแพร่ธรรม
ศึกษาในโรงเรียน**

คำชี้แจง : โปรดกรอกเครื่องหมาย / ลงในตารางช่องระดับความพึงพอใจของท่าน ที่มีต่อการ
เผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนว่าอยู่ในระดับใด คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
และแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้วย

โดยแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รูปแบบการเผยแพร่การศึกษา	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน					
๑	การใช้อุปกรณ์การสอนโดยการนำเข้าสู่บทเรียน					
๒	อุปกรณ์การสอนที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
๓	อุปกรณ์การสอนมีการเตรียมไว้เพื่อพร้อมใช้ทันที					
๔	ใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน					
๕	ใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน					
๖	นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์การสอน					
๗	อุปกรณ์การสอนที่ใช้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน					
๘	มีการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อสร้างความสนใจแก่นักเรียน					
๙	ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม					
๑๐	การใช้อุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในการเผยแพร่					

ข้อ ที่	รูปแบบการเผยแพร่การศึกษา	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน					
๑๑	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา					
๑๒	มีความสนใจนักเรียนโดยทั่วถึง					
๑๓	สร้างบริบทตามวัยเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน					
๑๔	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น					
๑๕	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น					
๑๖	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน					
๑๗	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน					
๑๘	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน					
๑๙	มีการกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน จนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง					
๒๐	ให้นักเรียนมีโอกาสดำคิด และได้ตัดสินใจด้วยตนเอง					

ข้อที่	รูปแบบการเผยแพร่การศึกษา	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๓. ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่					
๒๑	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน					
๒๒	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง					
๒๓	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสรุปบทเรียน					
๒๔	เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเมื่อเรียนจบในแต่ละบท					
๒๕	ให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงานรับทราบในทันที					
๒๖	มีการจัดเนื้อหาที่ใช้เผยแพร่ตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก					
๒๗	มีการจัดเนื้อหาสาระได้ตรงกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน					
๒๘	ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน					
๒๙	มีการวัดระดับความรู้ก่อนและหลังการเรียน					
๓๐	มีวิธีการเผยแพร่ที่หลากหลาย เหมาะกับเนื้อหาและผู้เรียน					

ข้อที่	รูปแบบการเผยแพร่การศึกษา	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๔. ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี					
๓๑	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความทันสมัย					
๓๒	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีสร้างความสนใจของนักเรียน					
๓๓	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีเหมาะสมกับอายุและระดับชั้นเรียน					
๓๔	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีสภาพใช้งานได้ดีต่อการเรียนรู้					
๓๕	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีลักษณะชัดเจนและสื่อได้ง่าย					
๓๖	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้มีความรวดเร็ว					
๓๗	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย					
๓๘	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีสอดคล้องกับเนื้อหาที่ทำการเผยแพร่					
๓๙	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีมีการเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียน					
๔๐	อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่มีเนื้อหาถูกต้องชัดเจนน่าเชื่อถือ					

ข้อที่	รูปแบบการเผยแพร่ธรรมศึกษา	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕. ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่					
๔๑	มีการใช้สื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจ และจูงใจนักเรียน					
๔๒	ใช้วิธีการการบรรยายให้นักเรียนเข้าใจง่าย					
๔๓	ใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหาจากเรื่องที่ได้เรียน					
๔๔	มีวิธีการเปรียบเทียบจากเรื่องที่ย่อยไปหาเรื่องยาก					
๔๕	มีการสาธิตและให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง					
๔๖	ยกตัวอย่างชาดกหรือเล่านิทานเพื่อให้มองเห็นภาพพจน์					
๔๗	มีการชมเชยและให้แรงเสริมกำลังใจ					
๔๘	มีการบูรณาการกับรูปแบบอื่นๆ					
๔๙	ใช้การแสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยี					
๕๐	เน้นแบบทำงานเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
แนวทางเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน

๑. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน.....

.....

.....

๒. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน.....

.....

.....

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่.....

.....

.....

๔. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านอุปกรณ์การเผยแพร่และสื่อเทคโนโลยี.....

.....

.....

๕. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่.....

.....

.....

๖. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

ขออนุโมทนาบุญท่านที่ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้
พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทธิจิตโต / ลืมทองน้อย)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	: พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุนทรจิตโต)
เกิด	: วันศุกร์ที่ ๒๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๔
สถานที่เกิด	: หมู่ที่ ๗ ตำบลภาชี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
การศึกษา	: ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดภาชี “สุนทรอุปถัมภ์” : มัธยมศึกษาตอนปลาย สถาบันศึกษา A.I.C (กศน.) : พ.ศ.๒๕๓๖ นักรธรรมชั้นเอก สำนักวัดเจริญธรรม อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี : พ.ศ.๒๕๔๙ ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) : พ.ศ.๒๕๕๒ ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่นที่ ๕๕
อุปสมบท	: ๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๔
สังกัดวัด	: วัดเจริญธรรม ตำบลภาชี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	: เจ้าอาวาสวัดเจริญธรรม เจ้าคณะตำบลภาชี เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี รูปที่ ๑ : พระวินยาธิการประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี : พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน : พระธรรมทูต สายที่ ๒ (แม่กองงานพระธรรมทูต) : พระวิปัสสนาจารย์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) : พระวิทยากร กองทัพบก กองทัพไทย ด้านภิกษุเสขัตติ
ปีที่เข้าศึกษา	: สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๒
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๕๔
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดเจริญธรรม เลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๓ ตำบลภาชี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๓๑๔๐ โทร.๐๘๑-๓๗๓-๙๓๙๑ E-mail : sunthorn_mcu1@hotmail.com